

Utkast 9.12.2025

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att gränsbevakningslagen, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, skjutvapenlagen, lagen om Finlands ekonomiska zon och lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor ändras. Syftet med propositionen är att förbättra Gränsbevakningsväsendets beredskap och möjligheter att svara på de krav som den förändrade omvärlden och säkerhetspolitiska omgivningen ställer.

I propositionen föreslås det att Gränsbevakningsväsendets befogenheter utvidgas särskilt vid Schengenområdets inre gränser och i havsområden. Gränsbevakningsväsendet ska enligt förslaget utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ha rätt att för upprätthållande av gränssäkerheten utföra tidsmässigt och geografiskt avgränsade kontroller vid de inre gränserna. Syftet med de föreslagna befogenheterna är att förbättra Gränsbevakningsväsendets lägesbild vid de inre gränserna och minska behovet av tillfälligt återinförande av gränskontrollen vid de inre gränserna.

För Gränsbevakningsväsendet föreslås en ny övervakningsuppgift i fråga om den kritiska undervattensinfrastrukturen samt befogenheter i anslutning till den på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon. Gränsbevakningsväsendet ska också ha rätt enligt artikel 110 i FN:s havsrättskonvention att i den ekonomiska zonen stoppa och inspektera fartyg som misstänks sakna nationalitet och finska fartyg som för främmande flagg eller vägrar att visa flagg.

I propositionen föreslås också ändringar och preciseringar i bestämmelserna om gränskontrollmyndigheternas befogenheter medan gränskontroll vid de inre gränserna gäller, teknisk övervakning och radioteknisk övervakning som utförs av Gränsbevakningsväsendet, ingripande i fordon och obemannade fordonas färd, temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik, vistelse inom gränszonen, rätten att tillfälligt använda fastigheter, begränsning av rätten att vistas, Gränsbevakningsväsendets befogenheter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet när polisen är förhindrad, Försvarmaktens handräckning till Gränsbevakningsväsendet samt Gränsbevakningsväsendets internationella samarbete och informationsutbyte. Dessutom förtydligas de tjänstemannarättsliga bestämmelserna om att ansluta gränstrupper till Försvarmakten.

Genom propositionen genomförs regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. Enligt regeringsprogrammet uppdateras lagstiftningen om Gränsbevakningsväsendet, inklusive befogenheterna, så att den motsvarar behoven för gränssäkerheten. Propositionen hänför sig också till den helhetsöversyn som i enlighet med regeringsprogrammet ska genomföras inom Gränsbevakningsväsendets förvaltningsområde i fråga om den lagstiftning som gäller störningar och krissituationer.

Propositionen hänför sig till tilläggsbudgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft senast den 1 augusti 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Beredning.....	7
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	8
2.1 Lagstiftning om de inre gränserna.....	8
2.1.1 Allmänt.....	8
2.1.2 Kontroller vid Schengenområdets inre gränser.....	9
2.1.3 Rättspraxis om kontroller vid de inre gränserna	10
2.1.4 Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna	12
2.1.5 Behov av att utveckla befogenheterna vid de inre gränserna	14
2.1.6 Gränskontrollmyndigheternas befogenheter under gränskontroll vid de inre gränserna	15
2.2 Uppgifter och befogenheter till havs.....	17
2.2.1 Havsområdena.....	17
2.2.2 Kuststatens rättigheter i den ekonomiska zonen	17
2.2.3 Övervakning i den ekonomiska zonen	19
2.2.4 Kuststatens befogenhet att ingripa i den ekonomiska zonen.....	21
2.2.5 Rätt till visitering	22
2.3 Lagstiftning relaterad till teknik.....	23
2.3.1 Ingripande i obemannade fordon's färd	23
2.3.2 Teknisk och radioteknisk övervakning	25
2.4 Gränsbevakningsväsendets befogenheter i upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet	26
2.5 Lagstiftning om gränssonen.....	27
2.6 Lagstiftning om områden som Gränsbevakningsväsendet använder	28
2.6.1 Begränsningar i rätten att vistas i en lokal eller ett område	28
2.6.2 Tillfällig rätt att använda fastigheter	28
2.7 Stoppande av fordon och temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik	29
2.7.1 Stoppande av fordon	29
2.7.2 Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik	29
2.8 Lagstiftning om handräckning, assistans och informationsutbyte	30
2.8.1 Försvarsmaktens handräckning och assistans till Gränsbevakningsväsendet	30
2.8.2 Beslutsfattande om handräckning och assistans.....	30
2.8.3 Prömsamarbetet.....	31
2.8.4 Assistans av Gränsbevakningsväsendet till en annan finsk myndighet utanför finskt territorium	33
2.8.5 Utlämnande av sekretessbelagd information till utlandet	33
2.9 Lagstiftning om gränstrupperna	34
3 Målsättning	34
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	35
4.1 De viktigaste förslagen.....	35

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	35
4.2.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	35
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser	38
4.2.3 Konsekvenser för företag	42
4.2.4 Konsekvenser för dataskydd och informationshantering	42
4.2.5 Samhälleliga konsekvenser	43
4.2.6 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna.....	44
4.2.7 Konsekvenser i landskapet Åland	45
5 Alternativa handlingsvägar	47
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	47
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	49
5.2.1 Befogenheterna vid de inre gränserna	49
5.2.2 Befogenheterna i havsområdena	49
6 Remissvar	51
7 Specialmotivering	51
7.1 Gränsbevakningslagen	51
7.2 Lag om gränsbevakningsväsendets förvaltning	80
7.3 Lag om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet	81
7.4 Skjutvapenlagen	83
7.5 Lagen om Finlands ekonomiska zon.....	84
7.6 Lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor	84
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	84
9 Ikraftträdande.....	84
10 Förhållande till andra propositioner.....	84
10.1 Samband med andra propositioner.....	84
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	84
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	85
11.1 Allmänt.....	85
11.2 Marina uppgifter och befogenheter.....	85
11.3 Rätten till personlig frihet och integritet	86
11.4 Skydd för privatlivet	86
11.5 Rörelsefrihet.....	89
11.6 Egendomsskydd	92
11.7 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.....	94
11.8 Rättsskydd.....	95
11.9 Jämlikhet	95
11.10 Finlands suveränitet	95
11.11 Lagstiftningsordning	96
LAGFÖRSLAG	97
Lag om ändring av gränsbevakningslagen.....	97
Lag om ändring av 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.....	110
Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.....	111
Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen	113
Lag om ändring av 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon.....	114

Lag om ändring av 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor	115
BILAGA	116
PARALLELLTEXT	116
Lag om ändring av gränsbevakningslagen	116
Lag om ändring av 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	140
Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet	142
Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen	146
Lag om ändring av 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon	147
Lag om ändring av 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor	148

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Under de senaste åren har Finlands säkerhetspolitiska omgivning förändrats snabbt och för en lång tid framöver. Enligt statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse (Statsrådets publikationer [2024:34](#)) bedrivs Finlands utrikes- och säkerhetspolitik i en allvarlig och svårförutsägbar omvärld. Vid sidan av de traditionella militära hoten har det uppstått hot om hybridpåverkan och breddspektrig påverkan. Dessa hot har behandlats i bland annat statsrådets försvarspolitiska redogörelse (Försvarsministeriets publikationer [2024:6](#)). Med dessa hot avses planmässig verksamhet där en statlig eller icke-statlig aktör använder sig av icke-militära metoder på ett omfattande sätt i syfte att försöka påverka en stats svagheter och nå sina egna mål. Avsikten är att utsätta den stat som är föremål för åtgärderna för press, skada, osäkerhet och instabilitet samt att lamslå myndigheternas funktionsförmåga.

Enligt statsrådets redogörelse för den inre säkerheten (Statsrådets publikationer [2025:86](#)) måste det finnas förmåga att förbereda sig för och svara på olika säkerhetshot på ett effektivt sätt. Detta förutsätter uppdaterad lagstiftning samt tillräckliga myndighetsresurser och myndighetsbefogenheter. Till följd av den ökade hybridpåverkan är det allt viktigare att myndigheterna har förmåga och förutsättningar att agera i alla typer av situationer, även sådana som är svåra att förutse. I redogörelsen betonas också nödvändigheten av utbyte av information, både nationellt och internationellt.

Enligt redogörelsen för den inre säkerheten framhäver försämringen av det generella säkerhetsläget i Europa gränssäkerhetens betydelse, vid både östgränsen och de inre gränserna. Att avsiktligt skada kritisk infrastruktur är också en metod för hybridpåverkan som vi måste förbereda oss bättre på. Infrastruktur till havs är mer sårbar än på land, och de skador på kritisk infrastruktur som uppkommit i Finska viken under de senaste åren kan påverka funktionen för vitala verksamheter i samhället. Enligt redogörelsen förutsätter hanteringen av risker och störningar till havs att de behöriga myndigheterna har en god lägesbild över havsområdet, kan reagera handlingskraftigt och snabbt, har lämplig och uppdaterad teknik, har utvecklade befogenheter samt ett fungerande nationellt och internationellt samarbete.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ska Gränsbevakningsväsendets befogenheter utvecklas i enlighet med kraven i den säkerhetspolitiska miljön. Rysslands anfallskrig mot Ukraina och andra förändringar i den säkerhetspolitiska omgivningen kräver att gränssäkerheten ytterligare stärks. Lagstiftningen om Gränsbevakningsväsendet, inklusive befogenheterna, ska uppdateras så att de motsvarar behoven för gränssäkerheten. Behovet utreds och befogenheterna vid de inre gränserna utökas ändamålsenligt i enlighet med modellerna i andra EU-länder. Enligt regeringsprogrammet ska det utöver en totalreform av beredskapslagen även genomföras en helhetsöversyn av lagstiftningen om störningar och krissituationer, en översyn som omfattar alla förvaltningsområden.

Behoven att ändra och utveckla gränsbevakningslagstiftningen utreddes 2020–2022 i ett förstudieprojekt som hade tillsatts av inrikesministeriet (SM049:00/2019). En del av de ändringar i lagstiftningen som föreslogs i en bedömningspromemoria som togs fram i projektet (9 mars 2022) har genomförts 2022–2024. Bedömningspromemorian innehöll också vissa utvecklingsförslag som stöder Gränsbevakningsväsendets beredskap, men det ansågs vara mer ändamålsenligt att bedöma dessa förslag i ett separat projekt.

En utredning utförd av inrikesministeriet om behoven att ändra Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid Schengenområdets inre gränser blev klar den 26 november 2024 (SM052:00/2023). I utredningen kom man fram till att det behövs ett lagstiftningsprojekt som mer detaljerat bedömer Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna. Enligt utredningen bör man vid utveckling av lagstiftningen beakta både skapandet av en heltäckande lägesbild och tillräckliga befogenheter för effektiv reaktion på avvikelser som observerats i lägesbilden utan tillfälligt återinförande av gränskontrollen vid de inre gränserna. Även i redogörelsen för den inre säkerheten betonas behovet av att utreda grunderna och utveckla lagstiftningen så att det med stöd av den är möjligt att skapa en bättre lägesbild än tidigare för de inre gränserna samt utföra övervakning och reagera på avvikelser utan att återinföra gränsövervakningen vid de inre gränserna.

1.2 Beredning

Den 10 december 2024 tillsatte inrikesministeriet ett projekt med uppdraget att granska befogenheter som stöder Gränsbevakningens beredskap. Projektets mandatperiod var 16 december 2024–31 januari 2026. Projektet skulle utreda och bereda ändringar som behövs i lagstiftningen för normala förhållanden och som stöder Gränsbevakningsväsendets beredskap med tanke på de krav som den förändrade säkerhets- och verksamhetsmiljön ställer. Projektet skulle beakta förstudien om behoven av ändringar i lagstiftningen om gränsbevakningen och utredningen om behoven av ändringar i Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid Schengenområdets inre gränser. Förstudierna finns tillgängliga i den offentliga tjänsten på adressen <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning>, där de kan sökas med identifieringskoderna SM049:00/2019 och SM052:00/2023.

Projektets uppdrag var att genomföra en översyn som omfattade Gränsbevakningsväsendets befogenheter och särskilt ett bredare utnyttjande av teknik i de situationer vid de inre gränserna där gränskontrollen vid de inre gränserna inte har återinförts, utveckling av gränsbevakningslagens bestämmelser om teknisk övervakning och tillhörande automatisk identifiering, gränsbevakningsmannens rätt att ingripa utöver i obemannade luftfartygs färd även i andra obemannade fordon och annan obemannad utrustnings färd, precisering av bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendets befogenheter när det gäller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, bilateralt och internationellt gränssäkerhetsbistånd och Gränsbevakningsväsendets Prümsamarbete, Gränsbevakningsväsendets och de övriga gränskontrollmyndigheters befogenheter under gränskontroll vid de inre gränserna samt precisering av bestämmelserna om gränstrupperna. Dessutom var det i projektet möjligt att utreda och bereda andra befogenheter som stöder Gränsbevakningsväsendets beredskap.

Den 3 juli beslutades att projektets mandatperiod förlängs till 30 april 2026. Samtidigt beslutade man i projektet att man skulle utreda och bereda också behövliga författningsändringar som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter vid övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning. Under beredningen hördes sakkunniga från Gränsbevakningsväsendet, inrikesministeriets polisavdelning, finansministeriet, försvarsministeriet, utrikesministeriet, statsrådets kansli, Polisstyrelsen, skyddspolisen, Tullen, huvudstaben och marinen. Utkastet till regeringens proposition var på remiss mellan 9 december 2025 och 21 januari 2026. Utlåtanden begärdes via tjänsten utlåtande.fi av de viktigaste myndigheterna och organisationerna. Även andra än de utsedda aktörerna hade möjlighet att yttra sig. Dessutom begärdes ett utlåtande av Ålands landskapsregering och Statens ämbetsverk på Åland mellan 13 februari och 27 mars 2026.

Utlåtanden lämnades av...

Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning>, där det kan sökas med identifieringskoden SM006:00/2024.

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav den xx xx 2026 ett utlåtande om utkastet till proposition. Utlåtandet kan läsas på adressen <https://vnk.fi/sv/radet-for-bedomning-av-lagstiftningen/utlatanden>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning om de inre gränserna

2.1.1 Allmänt

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (nedan *kodex om Schengengränserna*) ska ingen gränskontroll eller in- och utresekontroller ske av personer som passerar inre gränser mellan Europeiska unionens medlemsstater. I förordningen fastställs också regler för gränskontroll av personer som passerar medlemsstaternas yttre gränser. Syftet med kodexen om Schengengränserna är att främja fri rörlighet för personer i Europeiska unionen och att stärka gränskontrollen vid Schengenområdets yttre gränser.

Med en yttre gräns inom Schengenområdet avses en gräns mellan en stat som hör till Schengenområdet och en stat som inte hör till Schengenområdet, och med en inre gräns inom Schengenområdet avses en gräns mellan stater som hör till Schengenområdet. Med begreppet riksgränser, som används i den nationella lagstiftningen, avses riket Finlands gränser, det vill säga gränser mellan Finland och en annan stat. En riksgräns i Finland är således alltid en yttre eller en inre gräns i Schengenområdet. Ovannämnda fördelning på yttre och inre gränser tillämpas inte bara i fråga om lands- och havsgränser utan också inom flygtrafiken.

Utöver Finland hör följande länder till Schengenområdet: Belgien, Bulgarien, Danmark, Estland, Frankrike, Grekland, Island, Italien, Kroatien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike. Av dessa länder hör Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz inte till Europeiska unionen. Av Europeiska unionens medlemsländer hör Irland och Cypern inte till Schengenområdet.

Vid Schengenområdets inre gränser finns normalt ingen gränskontroll eller gränsövergångsställen. Om detta föreskrivs i artikel 22 i kodexen om Schengengränserna. Enligt artikeln får Schengenområdets inre gränser passeras överallt utan att någon in- och utresekontroll genomförs, oavsett personens nationalitet. Enligt artikel 2.11 i kodexen avses med in- och utresekontroller kontroller vid gränsövergångsställen för att säkerställa att personer, deras transportmedel och föremål i deras besittning kan tillåtas att resa in i medlemsstaternas territorium eller att lämna det. Kodexen innehåller också närmare bestämmelser om utförande av in- och utresekontroller. I den nationella lagstiftningen föreskrivs om gränsövergångsställen i 12 § i gränsbevakningslagen (578/2005) och om fördelning av gränskontrolluppgifter i statsrådets förordning om gränsövergångsställen och fördelningen av gränskontrolluppgifter vid dem (901/2006).

När ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i en medlemsstat kräver att omedelbara åtgärder vidtas, får den berörda medlemsstaten i ett exceptionellt fall återinföra gränskontroll vid de inre gränserna, under de förutsättningar som anges närmare i kapitel II i avdelning III i kodexen.

2.1.2 Kontroller vid Schengenområdet inre gränser

Kodexen om Schengengränserna ändrades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1717, som trädde i kraft den 10 juli 2024. Strävan med ändringarna var att EU skulle bli bättre på att förbereda sig för och bemöta hot mot säkerheten och folkhälsan samt inresor som strider mot reglerna och som instrumentaliseras i politiskt syfte. Ändringens mål var att minska behovet av tillfälliga återinföranden av gränskontroll vid de inre gränserna. I kodexen ändrades bland annat artikel 23, och en ny artikel, 23a, fogades till kodexen.

Enligt skäl 20 i ingressen i den ovannämnda förordningen skulle åtgärder för att minska olaglig invandring och gränsöverskridande brottslighet med koppling till den, såsom människohandel, smuggling av migranter och dokumentbedrägeri och andra former av gränsöverskridande brottslighet, kunna omfatta åtgärder som gör det möjligt att kontrollera personers identitet, nationalitet och uppehållsstatus. En förutsättning är att sådana kontroller inte är systematiska och att de utförs på grundval av en riskbedömning. Åtgärderna och kontrollerna ska också klart skilja sig från de systematiska personkontroller som utförs vid de yttre gränserna. Enligt ingressen är det nödvändigt att säkerställa att de kontroller som utförs av medlemsstaterna vid utövandet av nationella befogenheter förblir helt förenliga med ett område utan inre gränskontroll. Vid bedömning av huruvida kontroller som medlemsstaterna utför har samma verkan som gränskontroll beaktas kontrollernas syfte, geografiska tillämpningsområde och eventuella skillnader jämfört med kontroller som utförs inom övriga delar av den berörda medlemsstaten.

I artikel 23 i kodexen föreskrivs om kontroller inom Schengenområdet. Artikel 23 anger vilka slags kontroller som är tillåtna vid de inre gränserna. Enligt artikel 23 ska avsaknad av gränskontroll vid de inre gränserna inte påverka medlemsstaternas behöriga myndigheters utövande av polisiära eller andra offentliga befogenheter på det egna territoriet, inbegripet i de inre gränsområdena, som tilldelats dem i nationell rätt, i den mån utövandet av dessa befogenheter inte har samma verkan som in- och utresekontroller. Utövandet av sådana befogenheter får, vid behov, inbegripa användning av övervakningsteknik som i allmänhet används inom territoriet för att hantera hot mot allmän säkerhet eller allmän ordning.

Enligt skäl 21 och 22 i ingressen till ovannämnda förordning kan användningen av modern teknik för att övervaka trafikflödena, särskilt på motorvägar och andra viktiga vägar som utsetts av medlemsstaterna, vara till hjälp när det gäller att hantera hot mot allmän ordning eller inre säkerhet. Förbudet mot gränskontroll vid de inre gränserna bör inte förstås som ett hinder för lagligt utövande av polisiära eller andra offentliga befogenheter att utföra kontroller i de inre gränsområdena. Detta inbegriper kontroller som medför användning av övervakningsteknik som i allmänhet används inom territoriet eller som bygger på en riskbedömning i syfte att skydda den inre säkerheten. Enligt förordningen jämföras således inte användning av modern övervakningsteknik med in- och utresekontroller. Den reviderade lagstiftningen möjliggör också en viss grad av kontroller i gränsområdet, om syftet med dem inte enbart är att utföra en in- eller utresekontroll och om de grundar sig på behöriga myndigheters uppgifter om och erfarenhet av fallet i fråga.

I artikel 23 i kodexen föreskrivs om kriterier som när de uppfylls innebär att polisiära eller andra offentliga befogenheter inte kan jämföras med in- och utresekontroller. Enligt artikel 23 a får

behöriga myndigheters utövande av sina befogenheter särskilt inte anses motsvara in- och utresekontroller när åtgärderna uppfyller vart och ett av följande villkor:

i) De syftar inte till gränskontroll.

ii) De bygger på allmän polisinformation eller, när syftet är att begränsa spridningen av en infektionssjukdom, på folkhälsoinformation samt de behöriga myndigheternas erfarenhet när det gäller möjliga hot mot allmän säkerhet eller allmän ordning, och syftar särskilt till att bekämpa gränsöverskridande brottslighet, minska olaglig invandring, eller begränsa spridningen av en infektionssjukdom med epidemisk potential som identifierats som sådan av Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar.

iii) De utformas och utförs på ett sätt som klart skiljer sig från systematiska personkontroller vid de yttre gränserna, inbegripet när de utförs vid transportnav eller direkt ombord, när det gäller persontransporttjänster, och under förutsättning att de grundar sig på en riskbedömning.

Enligt 23 b och c i kodexen ska avsaknad av gränskontroll vid de inre gränserna inte heller påverka möjligheten för de behöriga myndigheterna i en medlemsstat eller för transportörer att utföra säkerhetskontroller av personer vid transportnav i enlighet med nationell rätt, under förutsättning att även personer som reser inom en medlemsstat genomgår sådana kontroller. Det ska inte heller påverka möjligheten för en medlemsstat att genom lagstiftning föreskriva en skyldighet att inneha eller bära på sig dokument och handlingar.

Enligt artikel 23 d i kodexen ska avsaknaden av gränskontroll inte heller påverka möjligheten för en medlemsstat att genom lagstiftning föreskriva en skyldighet för tredjelandsmedborgare att anmäla sin närvaro på dess territorium och en skyldighet för den som driver hotell- eller pensionat rörelse att säkerställa att tredjelandsmedborgare fyller i och undertecknar registreringskort, varvid undantag ska göras för makar eller medföljande underåriga samt medlemmar i gruppresor, enligt bestämmelserna i artikel 22 respektive 45 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (Schengenkonventionen).

I Europeiska unionen och Schengenområdet sörjer man för säkerheten och kompenserar ofta för avsaknaden av gränskontroll vid de inre gränserna på olika sätt inom ramen för artikel 23 i kodexen om Schengengränserna. Viktiga instrument som används är övervakning av utlännningar, brottsbekämpning, samarbete mellan myndigheter, utbyte av information och användning av olika informationssystem.

I artikel 23a i kodexen om Schengengränserna föreskrivs om ett förfarande för att överföra personer som omhändertas i inre gränsområden. Det är fråga om en ny typ av befogenhet, och tillämpningen av den kräver ett bilateralt avtal om införandet av överföringsförfarandet. Överföringsförfarandet gäller sådana tredjelandsmedborgare som i ett polissamarbete gripits och som inte har rätt att komma in eller vistas i landet, med undantag av personer som ansöker om internationellt skydd. Medlemsländerna har möjlighet att omedelbart överföra omhändertagna tredjelandsmedborgare som olagligt vistas i deras territorium tillbaka till det medlemsland som personen kommit direkt ifrån.

2.1.3 Rättspraxis om kontroller vid de inre gränserna

Europeiska unionens domstol har behandlat kontroller som utförs vid Schengenrådets inre gränser i avgöranden som gällde lagstiftning i bland annat Frankrike, Nederländerna och

Tyskland. I det avgörande som gällde de förenade målen C-188/10 och C-189/10 (dom av den 22 juni 2010, Melki och Abdeli, EU:C:2010:363) var det fråga om en kontroll enligt Frankrikes nationella lagstiftning som polisen hade utfört på ett område som sträckte sig 20 kilometer in i Frankrike från landsgränsen mellan Frankrike och Belgien. I kontrollen enligt den nationella lagstiftningen var det fråga om att säkerställa att lagens krav på att inneha, medföra och kunna visa upp identitetshandlingar och andra föreskrivna handlingar uppfylls. I sitt avgörande konstaterade domstolen att unionslagstiftningen utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som ger den berörda medlemsstatens polismyndigheter befogenhet att i ett sådant område som avses ovan genomföra identitetskontroller oberoende av den kontrollerade personens beteende och oberoende av förekomsten av särskilda omständigheter som visar på en risk för att den allmänna ordningen störs, och utan att denna lagstiftning innehåller nödvändiga föreskrifter som reglerar denna befogenhet och som säkerställer att den i praktiken inte används på ett sätt som får samma verkan som in- och utresekontroller. När det gäller begränsning av befogenheter hänvisade domstolen i sitt avgörande särskilt till begränsningar vad avser kontrollernas omfattning och frekvens och ansåg också att den regionala begränsningen av befogenheten inte var tillräcklig.

Avgörande C-278/12 PPU (dom av den 19 juli 2012, Adil, EU:C:2012:508) gällde en rörlig säkerhetskontroll som utfördes av kungliga gendarmeriet i Nederländerna enligt nationell lagstiftning. Kontrollen utfördes i en buss som kom från Tyskland i ett område som låg 20 kilometer från landgränsen mellan medlemsstaterna. I sitt avgörande ansåg domstolen att unionsrätten inte utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som innebär att det är tillåtet för tjänstemän som ansvarar för gränsbevakning och kontroll av utlännningar att utföra kontroller inom ett område som avses ovan, för att ta reda på huruvida de personer som kontrolleras uppfyller de krav som gäller i medlemsstaten för att ha rätt att vistas där, när kontrollerna utförs på grundval av allmän information och erfarenhet avseende illegal vistelse på kontrollplatserna, när sådana kontroller också i begränsad omfattning får utföras i syfte att erhålla sådan allmän information och erfarenhet avseende sådan illegal vistelse och när vissa begränsningar gäller för utförandet av kontrollerna. Domstolen ansåg att begränsningar av befogenheterna ska vara så precisa och utförliga att de möjliggör granskning av såväl behovet av att utföra kontrollerna som av de konkreta kontrollåtgärder som godkänts. Jämfört med det ovannämnda avgörandet i de förenade målen C-188/10 och C-189/10 ansåg domstolen att de viktigaste preciseringarna och begränsningarna i den nationella lagstiftningen är sådana som rör omfattning, frekvens och selektivitet och vars syfte är att förhindra att kontroller får samma verkan som in- och utresekontroller och särskilt in- och utresekontrollernas systematiska karaktär.

EU-domstolens mål C-9/16 (dom av den 15 juni 2017, A, EU:C:2017:483) och C-554/19 (dom av den 4 juni 2020, Staatsanwaltschaft Offenburg, EU:C:2020:439) gällde Tysklands lagstiftning om ett särskilt område i närheten av en gräns. Avgörande C-9/16 gällde en kontroll som myndigheter i Tyskland utförde av en person som överskred gränsen mellan Tyskland och Frankrike. Kontrollen utfördes 500 meter från gränsen mellan länderna. Domstolen konstaterade i sitt avgörande att unionsrätten inte utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som ger den berörda medlemsstatens polismyndigheter befogenhet att, i syfte att förebygga olaglig inresa till medlemsstatens territorium, på tåg och järnvägsanläggningar i denna medlemsstat genomföra identitetskontroller eller kontroller av handlingar för gränspassage och att för detta ändamål kortvarigt kvarhålla och förhöra personer, när kontrollerna bygger på kännedom om läget eller gränspolisens erfarenheter. Domstolen förutsatte dock att genomförandet av kontrollerna enligt nationell rätt kringgärdas av preciseringar och begränsningar som fastställer kontrollernas omfattning, frekvens och selektivitet. I avgörandet betonades att kontrollerna inte får vara systematiska eller ha samma verkan som in- och utresekontroller.

I avgörande C-9/16 konstaterades dessutom att unionsrätten utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som ger polismyndigheter befogenhet att, i ett område som ligger 30 kilometer från medlemsstatens inre gräns, i syfte att förebygga olaglig inresa till eller viss brottslighet som äventyrar säkerheten vid gränsen, genomföra identitetskontroller oberoende av den kontrollerade personens beteende och oberoende av huruvida det föreligger särskilda omständigheter, såvida inte denna lagstiftning innebär att denna befogenhet kringgärdas av ett sådant regelverk som krävs för att säkerställa att det faktiska utövandet av befogenheterna inte får samma verkan som in- och utresekontroller. Avgörandet kan tolkas så att en persons beteende eller särskilda omständigheter kan berättiga till en kontroll i ett område i närheten av en gräns.

Enligt avgörande C-554/19 utgör unionsrätten inte hinder för en nationell lagstiftning som ger polismyndigheter befogenhet att på ett avstånd av 30 kilometer från medlemsstatens inre gräns, i syfte att förebygga olaglig inresa eller viss brottslighet som äventyrar säkerheten vid gränsen, genomföra identitetskontroller oberoende av den kontrollerade personens beteende och oberoende av huruvida det föreligger särskilda omständigheter, om denna befogenhet tydligt har begränsats med tillräckligt precisa och detaljerade preciseringar och begränsningar vad avser kontrollernas omfattning, frekvens och selektivitet. Syftet med den preciserande lagstiftningen är att säkerställa att utövandet av befogenheten i praktiken inte kan ha samma verkan som in- och utresekontroller.

EU-domstolens avgöranden ger inget direkt svar på hur noggrann den nationella lagstiftningen måste vara. För att undvika samma verkan som in- och utresekontroller är det väsentligt att den nationella lagstiftningen föreskriver tillräckligt precist och detaljerat om begränsningar och preciseringar av befogenheten, i synnerhet i fråga om kontrollernas omfattning, frekvens och selektivitet. Det finns inte ännu någon rättspraxis som rör artikel 23 i den lydelse som den fick i samband med ändringen av kodexen om Schengengränserna.

2.1.4 Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna

Allmänt

Enligt 3 § i gränsbevakningslagen är Gränsbevakningsväsendets uppgift att upprätthålla gränssäkerheten. Med det avses enligt 2 § 6 punkten i gränsbevakningslagen åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsöverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen. Definitionsmässigt omfattar upprätthållandet av gränssäkerheten åtgärder både vid de inre och de yttre gränserna. Till Gränsbevakningsväsendets uppgifter hör därmed att upprätthålla gränssäkerheten vid alla riksgränser. Enligt 17 § i gränsbevakningslagen är Gränsbevakningsväsendet den ledande gränskontrollmyndigheten och samordnar verksamheten vid andra myndigheter som deltar i gränskontroll av persontrafik.

I 4 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Enligt 1 mom. i paragrafen verkar Gränsbevakningsväsendet där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten, genomförande av gränskontroll och utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast om det behövs för att slutföra en lagstadgad uppgift, ge handräckning eller ge assistans till en annan finsk myndighet.

Gränsbevakningsväsendet skapar en lägesbild av gränssäkerheten och upprätthåller den, bland annat genom patrullverksamhet, kontroller, utredningar av fall som observerats vid övervakning och utbyte av information med andra myndigheter. För skapandet av lägesbilden använder Gränsbevakningsväsendet utöver de ovannämnda även övervakningsteknik. Med sensorer som används vid teknisk övervakning kompletteras övervakningens regionala och tidsmässiga omfattning, och målet är att upptäcka eventuella avvikelser som annan övervakning och kontroller kan inriktas på. Syftet med en tillräcklig och uppdaterad lägesbild är att göra det möjligt att upptäcka olika avvikelser och reagera på dem samt att förebygga olika säkerhetshot.

Flera av de befogenheter som Gränsbevakningsväsendet har enligt gränsbevakningslagen kan utövas för att upprätthålla gränssäkerheten. Vissa av de befogenheter som föreskrivits för upprätthållandet av gränssäkerheten kan utövas vid Schengenområdets inre gränser också i situationer där gränskontrollen inte har tillfälligt återinförts. Till dessa hör bland annat befogenheter i fråga om teknisk övervakning (29 §), radioteknisk övervakning (29 a–29 c §), ingripande i obemannade luftfartygs färd (38 a §), tillfällig rätt att använda fastigheter (39 § 3 mom.) och temporär skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster (39 a §). Även den rätt till information som det föreskrivs om i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019, nedan *Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag*) och som hänför sig till upprätthållande av gränssäkerheten kan användas vid de inre gränserna.

Vid de inre gränserna kan Gränsbevakningsväsendet i alla situationer utföra även den övervakning av utlänningar som avses i 129 a § i utlänningslagen (301/2004) och den territorialövervakning som avses i territorialövervakningslagen samt brottsbekämpning. Dessutom kan sådana befogenheter enligt gränsbevakningslagen som gäller alla tjänsteuppdrag vid Gränsbevakningsväsendet användas vid de inre gränserna. Till dessa hör bland annat bestämmelserna om maktmedel (35 och 35 b–35 d §), utredande av identitet (36 §) och en gränsbevakningsmans rätt att ge befallningar och meddela förbud som är förpliktande för var och en (40 §). Även bestämmelserna om gripande av efterlysta (37 §), stoppande av fordon (38 §) och polisåtgärder som behövs för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet (21 §) är tillämpliga vid de inre gränserna.

Sådana befogenheter som Gränsbevakningsväsendet kan utöva endast vid utförande av in- och utresekontroller eller på ett gränsövergångsställe kan inte utövas vid inre gränser när gränskontrollen inte tillfälligt har återinförts.

Övervakningen av utlänningar

Bestämmelser om övervakning av utlänningar finns i 129 a § i utlänningslagen. Enligt paragrafens 1 mom. omfattar övervakningen av utlänningar övervakning av efterlevnaden av utlänningslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och bekämpning av olaglig vistelse i landet. Syftet med övervakningen av utlänningar är att förebygga och bekämpa olaglig inresa och vistelse i landet, och utöver det ska man inom övervakningen försöka identifiera offer för människohandel och arbetsrelaterad diskriminering. Strävan är också att förebygga att utlänningar som befinner sig regelstridigt i landet eller som är utsatta blir utnyttjade av kriminella och kriminella grupper. Med hjälp av övervakningen av utlänningar kompenseras för det att inga in- och utresekontroller i princip utförs. Övervakningen av utlänningar kräver inte att det föreligger en brottsmisstanke, utan en kontroll som hänför sig till övervakningen av utlänningar utförs för att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i utlänningslagen. Övervakning av utlänningar kan dock leda till en förundersökning.

Enligt 129 a § 2 mom. i utlänningslagen ska åtgärderna för att övervaka utlänningar vara motiverade i förhållande till det mål som eftersträvas med övervakningen och till hur

brådskande uppgiften är samt till övriga omständigheter som inverkar på den övergripande bedömningen av situationen. Dessutom föreskriver paragrafens 3 mom. att övervakningen av utlänningar ska grunda sig på övervakningsmyndighetens allmänna uppgifter om och erfarenhet i fråga om olaglig inresa och vistelse. En övervakningsåtgärd ska grunda sig på uppgifter om observationer som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. En övervakningsåtgärd får inte enbart eller i avgörande grad grunda sig på en persons verkliga eller antagna etniska ursprung.

Övervakningen av utlänningar utförs med stöd av 212 § i utlänningslagen av polisen och Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet utför övervakning av utlänningar till exempel i hamnar och på flygplatser. Gränsbevakningsväsendet kan på polisens begäran också delta i övervakning av utlänningar i inlandet. Bestämmelser om polisens och Gränsbevakningsväsendets rätt att utföra kontroller inom övervakningen av utlänningar finns i 129 b § i utlänningslagen. Enligt denna paragraf har polisen och Gränsbevakningsväsendet rätt att bland annat få uppgifter av den som övervakas och kontrollera behövliga handlingar om personens identitet och medborgarskap samt om personens rätt att vistas i landet och rätt att arbeta. Dessutom har polisen och Gränsbevakningsväsendet rätt att stoppa ett fordon för att utföra en ovannämnd kontroll av personerna i fordonet. Enligt paragrafen ska den som utför en kontroll under kontrollens gång om möjligt upplysa den som direkt berörs av kontrollen om kontrollens ändamål, hur den görs och om fortsatta åtgärder. Kontrollen ska utföras så att den övervakade eller innehavaren av en lokal som kontrolleras inte orsakas oskälig olägenhet. I 130 § i utlänningslagen föreskrivs om utredande av identitet i samband med övervakning av utlänningar och i 131 § om upptagande av signalement.

2.1.5 Behov av att utveckla befogenheterna vid de inre gränserna

Enligt inrikesministeriets förstudie om befogenheterna vid Schengenområdet inre gränser är det viktigt att man vid en förändring i säkerhetssituationen säkerställer att myndigheterna även vid de inre gränserna har de befogenheter som en effektiv skötsel av deras uppgifter kräver och som överensstämmer med de krav som den säkerhetspolitiska omgivningen ställer. Flera av de säkerhetshot som påverkar den inre säkerheten är till sin karaktär sådana att de överskrider statsgränser, varför de orsakar utmaningar av ett nytt slag i hela området med fri rörlighet. Därför är det viktigt att myndigheterna har förmåga att identifiera och bekämpa särskilt allvarliga säkerhetsrisker på förhand och senast vid riksgränsen. Säkerheten vid Finlands inre gränser har betydelse även för säkerheten i de övriga EU-länderna, Schengenländerna och allierade länder. Enligt statsrådets redogörelse för den inre säkerheten upprätthåller olagliga inresor vid EU:s södra yttre gränser risken för olagliga inresor till Finland via de inre gränserna.

Det viktigaste med tanke på säkerheten vid de inre gränserna är att PTG-myndigheterna skapar en gemensam täckande lägesbild och att de har möjlighet att ingripa när avvikelser observeras i lägesbilden. För Gränsbevakningsväsendets del innebär detta bland annat möjlighet att avslöja, avbryta och undersöka fall där en person som olagligt överskridit den yttre gränsen eller en person som vistas i Schengenområdet utan uppehållstillstånd försöker komma in i Finland från en annan Schengenstat eller lämna Finland. Att övervakningen genomförs på ett kompetent sätt är särskilt viktigt i områden där resan från en yttre gräns till Finland eller ut ur Finland är geografiskt eller tidsmässigt kort.

Att Finland anslöt sig till Nato innebar att Gränsbevakningsväsendet fick i uppgift att ge allierade värdlandsstöd. Detta betyder i praktiken att Gränsbevakningsväsendet sköter sina kärnuppgifter i samband med samarbete mellan Finland och allierade länder. Gränsbevakningsväsendets uppgift är att upprätthålla gränssäkerheten så att de allierades förflyttningar av trupper eller materiel över de inre gränserna sker smidigt och säkert och så att

de allierade inte utsätts för säkerhetshot över Finlands riksgrens. Som exempel på denna typ av åtgärder vid de inre gränserna kan nämnas övervakning vid gränsövergångsställen och på leder i närheten av gränsen i syfte att skydda allierades verksamhet. Gränsbevakningsväsendet övervakar också att författningar och avtal om soldaters in- och utresor samt statsfartygs och statsluftfartygs ankomster och avgångar iakttas.

När gränskontrollen inte har tillfälligt återinförts vid de inre gränserna, har myndigheterna mer begränsade möjligheter att upptäcka regelstridiga inresor och ordnande av dessa via de inre gränserna, kriminalitet som överskrider de inre gränserna och potentiellt farliga personer som kommer in i landet via de inre gränserna. Gränsbevakningsväsendet kan med stöd av gällande lagstiftning om övervakning av utlännningar effektivisera sin verksamhet vid de inre gränserna och i övervakningen av trafik över de inre gränserna. Övervakningen av utlännningar omfattar dock endast utlännningar, och inga andra personer får övervakas med stöd av denna lagstiftning. Upprätthållandet av gränssäkerheten kräver också att hot orsakade av varor och fordon utreds. Det finns inte lika mycket lägesinformation tillgänglig från de inre gränserna som från de yttre gränserna, eftersom myndigheterna på grund av avsaknaden av in- och utresekontroller inte har motsvarande information om identiteten för personer som reser in i landet via de inre gränserna, om syftet med inresorna eller andra motsvarande frågor som de har när det gäller trafiken över de yttre gränserna. Att det saknas gränskontroll vid de inre gränserna är en förutsättning för den fria rörligheten, men det försämrar också möjligheterna att upptäcka sådan verksamhet som överskrider de inre gränserna som är kriminell eller äventyrar säkerheten. Även möjligheten att upptäcka regelstridiga inresor och att ingripa i dessa fall försämrar.

När gränskontroll återinförs vid de inre gränserna får myndigheterna tillgång till många olika verktyg, men som åtgärd är den en sista utväg och temporär. För att säkerställa den fria rörligheten för personer bör man inte tillgripa ett tillfälligt återinförande av gränskontrollen vid de inre gränserna oftare, mer omfattande eller för en längre tid än vad som är nödvändigt i situationen i fråga. När en medlemsstat fastställer om det är nödvändigt att återinföra gränskontroll vid de inre gränserna ska den bedöma huruvida de mål som eftersträvas med ett sådant återinförande kan uppnås genom andra åtgärder som nämns i artikeln. I artikeln nämns olika alternativa åtgärder, överföringsförfarandet enligt artikel 23a, andra former av polissamarbete som föreskrivs enligt unionsrätten och de tillfälliga restriktioner för resor som avses i artikel 21a.2. Med alternativa åtgärder avses till exempel de proportionella kontroller som avses i artikel 23 a och som utförs i samband med kontroller inom territoriet. Användning av teknik kan också betraktas som en möjlig alternativ åtgärd. Men tillfälliga reserestriktioner får användas endast för att hantera större hot mot folkhälsan.

Det är till fördel för den fria rörligheten om de befogenheter som myndigheterna kan utöva vid de inre gränserna är tillräckliga och uppdaterade, eftersom det kan bidra till att behovet av att tillfälligt återinföra gränskontrollen vid de inre gränserna blir mindre. Lagstiftningen bör utvecklas så att det är möjligt att säkerställa att PTG-myndigheternas gemensamma lägesbild är heltäckande även när gränskontrollen inte är tillfälligt återinförd vid de inre gränserna. För Gränsbevakningsväsendets del vore det också nödvändigt att säkerställa att de befogenheter som utövas vid de inre gränserna är uppdaterade. Kodexen om Schengengränserna utgör den rättsliga ram inom vilken den nationella lagstiftningen om befogenheterna vid de inre gränserna kan utvecklas.

2.1.6 Gränskontrollmyndigheternas befogenheter under gränskontroll vid de inre gränserna

I kapitel II i avdelning III i kodexen om Schengengränserna föreskrivs om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna. I artikel 25 i kodexen föreskrivs om en allmän ram för tillfälligt återinförande eller förlängning av gränskontroll vid de inre gränserna,

i artikel 25a om ett förfarande i fall där åtgärder krävs på grund av oförutsebara eller förutsebara händelser och i artikel 26 om kriterier för tillfälligt återinförande och förlängning av gränskontroll vid de inre gränserna. I samtliga fall ska gränskontroll vid de inre gränserna återinföras endast som en sista utväg. Omfattningen av och varaktigheten för det tillfälliga återinförandet av gränskontroll får inte överskrida vad som är absolut nödvändigt för att hantera det allvarliga hotet.

När gränskontroll återinförs vid inre gränser ska enligt artikel 32 i kodexen tillämpliga bestämmelser i avdelning II (Kontroll vid yttre gränser och nekad inresa) gälla i tillämpliga delar. Enligt artikel 3 i kodexen ska kodexen tillämpas på varje person som passerar medlemsstaternas inre eller yttre gränser, utan att det påverkar rättigheterna för personer som åtnjuter fri rörlighet enligt unionsrätten samt rättigheterna för flyktingar och personer som ansöker om internationellt skydd, särskilt när det gäller principen om non-refoulement.

Enligt 15 § i gränsbevakningslagen är det statsrådet som i regel beslutar om tillfälligt återinförande av gränskontroller vid de inre gränserna. Justitiekanslern och riksdagens biträdande justitieombudsman ansåg i ett avgörande under covid-19-pandemin att bestämmelserna i 15 § i gränsbevakningslagen är snäva och delvis lämnar rum för tolkning i förhållande till kodexen om Schengengränserna och annan unionsrätt ([OKV/61/10/2020](#) och [EOAK/3257/2020](#)). Ställningstagandet gällde också gränsbevakningslagens 16 §, som uppdaterades i och med de lagändringar (698/2022) som trädde i kraft den 16 juli 2022.

Efter covid-19-pandemin ändrades kodexen om Schengengränserna på det sätt som beskrivs ovan i punkt 2.1.2. Eftersom kodexen är en EU-förordning utgör den direkt tillämplig rätt – nationella bestämmelser behövs endast om förfarandet i samband med återinförande av gränskontroll vid inre gränser och om de befogenheter som myndigheterna kan utöva när gränskontroll tillämpas vid inre gränser. Det är nödvändigt att uppdatera 15 § i gränsbevakningslagen i fråga om det förfarande som PTG-myndigheterna tillämpar sinsemellan. Dessutom behövs en komplettering av de bestämmelser i gränsbevakningslagen som gäller gränskontroll och upprätthållande av gränssäkerheten och som knyter myndigheternas befogenheter enbart till den yttre gränsen. Enligt kodexen om Schengengränserna tillämpas vid återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna i tillämpliga delar bestämmelserna om de yttre gränserna, och därför bör en motsvarande princip uttryckligen införas även i den nationella lagstiftningen.

De befogenheter som tillämpas vid ett gränsövergångsställe ska däremot tillämpas direkt i en situation där gränskontroll vid en inre gräns har återinförts. Enligt artikel 27 i kodexen om Schengengränserna ska medlemsstaten meddela kommissionen namnen på gränsövergångsställena även i samband med att gränskontrollen återinförs vid inre gränser. Gränsövergångsställena fastställs i ett beslut enligt 15 § i gränsbevakningslagen.

Utöver Gränsbevakningsväsendet är även polisen och Tullen gränskontrollmyndigheter. I 2 kap. 21 § i polislagen (872/2011) finns bestämmelser om polisens gränskontrolluppgift och befogenheterna i samband med den. Enligt paragrafen har en polisman rätt att genomföra gränskontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. En polisman har dessutom rätt att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe på det sätt som det föreskrivs i 30 a § i gränsbevakningslagen. Bestämmelser om Tullens uppgifter och befogenheter i samband med in- och utresekontroller finns i 31 § i tullagen (304/2016). Enligt denna paragraf har en tullman rätt att genomföra in- och utresekontroller med de befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28, 28 a, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen. Den tullman som tjänstgör som chef för tullkontoret har dessutom rätt att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe på det sätt som

föreskrivs i 30 a § i gränsbevakningslagen. I 31 § i tullagen finns också vissa andra bestämmelser som gäller beslutsnivån.

Bestämmelser om villkoren för inresa och om förhindrande av inresa för EU-medborgare och medborgare i ett annat land finns i kodexen om Schengengränserna och i utlänningslagen. Vid inrikesministeriet pågår ett lagstiftningsprojekt med uppdrag att utveckla utlänningslagens bestämmelser om avlägsnande ur landet (SM035:00/2024). I projektet beaktas också situationer där gränskontrollen vid de inre gränserna har återinförts.

2.2 Uppgifter och befogenheter till havs

2.2.1 Havsområdena

Förenta nationernas havsrättskonvention (FördrS 49 och 50/1996, nedan *havsrättskonventionen*) anger grunderna för inrättande av staters havsområden och ramarna för staternas utövande av befogenheter i olika havsområden.

Territorialvatten utgör en del av kuststatens område. Territorialvatten indelas i det inre territorialvattnet samt det yttre territorialvattnet eller territorialhavet. Vatten innanför de baslinjer för territorialhavet som fastställts i enlighet med havsrättskonventionen utgör del av statens inre vatten. Enligt havsrättskonventionen får varje stat fastställa bredden av sitt territorialhav ut till en gräns av högst tolv nautiska mil från baslinjerna. Bestämmelser om gränserna för Finlands territorialvatten finns i lagen om gränserna för Finlands territorialvatten (463/1956). I en kuststats territorialvatten tillämpas i princip kuststatens hela lagstiftning. I territorialhav begränsas kuststatens suveränitet dock av rätten till oskadlig genomfart av territorialhavet enligt artikel 17 i havsrättskonventionen.

I enlighet med havsrättskonventionen har staterna dessutom rätt att utsträcka det område som benämns angränsande zon och som gränsar till dess territorialhav till en gräns på 24 nautiska mil från baslinjer som fastställts enligt havsrättskonventionen. Den angränsande zonen består delvis av samma område som en eventuell ekonomisk zon, men en ekonomisk zon kan sträcka sig till en gräns som ligger längre bort från baslinjen än den angränsande zonen gräns. Finland har inte inrättat någon angränsande zon, men Finlands tullområde, som definieras i tullagen, sträcker sig två sjömil utanför territorialvattnets yttre gräns.

Enligt havsrättskonventionen har kuststater också rätt att utanför sitt territorialhav inrätta en ekonomisk zon som får sträcka sig högst 200 nautiska mil från territorialhavets baslinjer. Bestämmelser om Finlands ekonomiska zon finns i lagen om Finlands ekonomiska zon. En ekonomisk zon hör inte till kuststatens område utan är en del av det internationella havsområdet, och där tillämpas med stöd av artikel 58 i havsrättskonventionen bland annat det fria havets friheter, som definieras i artikel 87 i konventionen, och flaggstatsprincipen enligt artikel 92 i konventionen. I en ekonomisk zon är således ett fartyg i princip underkastat flaggstatens exklusiva jurisdiktion. Havsrättskonventionen fastställer omfattningen av kuststatens suveräna rättigheter och jurisdiktion i dess ekonomiska zon. Dessutom tillämpas på ekonomiska zoner havsrättskonventionens bestämmelser om kontinentalsockeln.

2.2.2 Kuststatens rättigheter i den ekonomiska zonen

Enligt artikel 56 i havsrättskonventionen har kuststaten i sin ekonomiska zon suveräna rättigheter i syfte att utforska och utnyttja, bevara och förvalta naturtillgångarna, vare sig dessa är levande eller icke levande, på havsbotten och i dess underlag samt i överliggande vattenområden och vad avser andra verksamheter för ekonomisk exploatering och utforskning

av zonen, såsom framställning av energi från vatten, strömmar och vindar. Enligt artikel 77 i havsrättskonventionen har kuststater suveräna rättigheter även för att utforska kontinentalsockeln och utvinna dess naturtillgångar. Enligt artikel 77 är rättigheterna exklusiva i den meningen att ingen får utforska kontinentalsockeln eller utvinna dess naturtillgångar utan kuststatens uttryckliga medgivande.

Enligt artikel 56 i konventionen har kuststater i sin ekonomiska zon dessutom jurisdiktion med avseende på uppförande och användning av konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner. Enligt artikel 60 har kuststater i sin ekonomiska zon exklusiv rätt att uppföra samt att bemyndiga och reglera uppförandet, driften och användningen av konstgjorda öar, vissa anläggningar och konstruktioner som anges i artikeln. Kuststater har exklusiv jurisdiktion över dessa konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner. Enligt artikel 80 ska artikel 60 på motsvarande sätt tillämpas på konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner på kontinentalsockeln. I artikel 79 preciseras att kuststaters jurisdiktion också omfattar kablar och rörledningar som byggs eller används i samband med verksamheten på konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner.

Enligt artikel 56 har kuststater i sin ekonomiska zon jurisdiktion även med avseende på marinvetenskaplig forskning, skydd och bevarande av den marina miljön samt andra rättigheter och skyldigheter enligt konventionen.

Enligt artikel 58 åtnjuter alla stater, både kuststater och kustlösa stater, i sin ekonomiska zon frihet till bland annat utläggande av undervattenskablar och rörledningar och frihet till annan enligt folkrätten legitim användning av havet i samband med dessa friheter, såsom de som har samband med skötsel av undervattenskablar och rörledningar och är förenliga med övriga bestämmelser i konventionen. Rätten att lägga undervattenskablar och rörledningar regleras också i 79 artikeln i havsrättskonventionen. Rätten att lägga kablar och rörledningar omfattar också rätt att underhålla dem. Men i artikel 79 finns dessutom en bestämmelse om kuststaters rätt att vidta skäliga åtgärder för förhindrande, begränsning och kontroll av förorening från rörledningar. Kuststater har också rätt att fastställa villkor för kablar eller rörledningar som fortsätter in på dess territorium eller i dess territorialhav.

Med stöd av kuststaternas ovan avsedda suveräna rättigheter och jurisdiktion föreskrivs i 6 § i lagen om Finlands ekonomiska zon om utnyttjanderätt när det gäller ekonomiskt utnyttjande av den ekonomiska zonen och i 7 § om byggande som statsrådet efter ansökan kan lämna samtycke till. Det i 7 § avsedda samtycket kan lämnas till uppförande och användning av konstgjorda öar samt vissa i 7 § angivna anläggningar och andra konstruktioner. När det gäller kablar och rörledningar som inte installeras och används i samband med de ovannämnda beviljas tillstånd med stöd av 6 §. Det statsrådsbeslut om samtycke som avses i 6 och 7 § i lagen om Finlands ekonomiska zon ska också innehålla villkor som anses nödvändiga med tanke på säkerheten eller för att trygga statens rättigheter i den ekonomiska zonen. Dessutom föreskrivs i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (937/2024) om det utnyttjandetillstånd som statsrådet beviljar och som krävs för utnyttjande av vindenergi och för forskning som avser utnyttjande av vindenergi i ett område för havsbaserad vindkraft som ligger i den ekonomiska zonen och som avses i 2 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. På installering och användning av kablar och rör som hänför sig till utnyttjande av vindenergi och på sådan forskning i anknytning till dem som utförs utanför ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen tillämpas bestämmelserna i lagen om Finlands ekonomiska zon.

Dessutom föreskrivs i 17 § i lagen om Finlands ekonomiska zon, med stöd av bestämmelser i havsrättskonventionen, att finsk lag tillämpas på konstgjorda öar, anläggningar och andra konstruktioner på samma sätt som om konstruktionen hade funnits på den del av Finlands territorium som ligger närmast men inte hör till Ålands territorium. Dessutom föreskrivs i 10 §

i lagen om Finlands ekonomiska zon särskilt att en konstgjord ö, anläggning eller annan konstruktion i den ekonomiska zonen samt en kabel eller ett rör som i Finlands ekonomiska zon installeras eller används i anslutning till verksamheten på en konstgjord ö, anläggning eller annan konstruktion omfattas av den straffrättsliga jurisdiktionen. Den finska straffrättens tillämpningsområde omfattar däremot inte sådana kablar och rör som inte har någon anknytning till en konstgjord ö, en anläggning eller annan konstruktion i Finlands ekonomiska zon. Ett brott som begåtts utanför Finlands territorium kan dock omfattas av tillämpningsområdet för finsk straffrätt med stöd av bestämmelserna om tillämpningsområde i 1 kap. i strafflagen (38/1889).

2.2.3 Övervakning i den ekonomiska zonen

Eftersom den ekonomiska zonen inte hör till statens territorium föreskrivs särskilt om den lagstiftning som ska tillämpas i den ekonomiska zonen. Lagen om Finlands ekonomiska zon innehåller hänvisningsbestämmelser till lagstiftning om de suveräna rättigheter och den jurisdiktion som kuststater har enligt havsrättskonventionen. Bestämmelser om tillämpningsområdet finns emellertid också i annan lagstiftning. Till exempel i 34 b § i gränsbevakningslagen föreskrivs om Gränsbevakningsväsendets rätt att vid övervakning av sanktioner och andra restriktioner hindra ett fartyg under finsk flagg som har avgått från finsk hamn att lämna Finlands territorialvatten eller ekonomiska zon.

Enligt 4 § i gränsbevakningslagen är Gränsbevakningsväsendets verksamhet inriktad även på den ekonomiska zonen. Enligt 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon övervakar Gränsbevakningsväsendet den verksamhet i den ekonomiska zonen som avses i 6–8 § i denna lag. Vid övervakning har Gränsbevakningsväsendet rätt att meddela föreläggande om att sådan i 6, 7 och 8 § avsedd verksamhet som idkas utan samtycke av statsrådet omedelbart ska upphöra. Ett sådant föreläggande kan också meddelas om verksamhet som idkas utan anmälan till arbets- och näringsministeriet om marinvetenskaplig forskning och om marinvetenskaplig forskning som bedrivs i strid med ett beslut av arbets- och näringsministeriets om avbrytande eller upphörande av forskningen. I 16 § i lagen om Finlands ekonomiska zon finns en bestämmelse om straff för olovlig verksamhet i den ekonomiska zonen. Dessutom övervakar Gränsbevakningsväsendet enligt 27 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen att det utnyttjandetillstånd som behövs för utnyttjande av vindenergi och för forskning som avser utnyttjande av vindenergi i den ekonomiska zonen iakttas i zonen och att verksamhet som kräver utnyttjandetillstånd har ett sådant. En gränsbevakningsmyndighet har rätt att meddela föreläggande om att verksamhet som kräver utnyttjandetillstånd men bedrivs utan sådant tillstånd omedelbart ska upphöra. Dessutom föreskriver 28 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen om tillståndsmyndigheternas rätt att få tillträde till fartyg, 29 § om tillsynsmyndigheternas inspektionsrätt och 34 § om straffbestämmelser vid brott mot denna lag.

Om Gränsbevakningsväsendets övriga uppgifter i den ekonomiska zonen föreskrivs i räddningslagen (379/2011), miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om fiske (379/2015), lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014), jaktlagen (615/1993), naturvårdslagen (9/2023) och gränsbevakningslagen.

År 2023 uppdaterade EU sin strategi för sjöfartsskydd (10.3.2023 JOIN(2023) 8 final) Ett toppmöte för Natomedlemmarna i Östersjöområdet den 14 januari 2025 som Finland tillsammans med Estland stod värd för resulterade i ett uttalande av stats- eller regeringscheferna om skydd av kritisk undervattensinfrastruktur och hantering av hoten från den ryska skuggflottan. I uttalandet betonades åtgärder för att förhindra, identifiera och bekämpa åsamkande av skador på kritisk undervattensinfrastruktur. Ett av de centrala målen i EU:s handlingsplan för kabelsäkerhet (21.2.2025 JOIN(2025) 9 final), som Europeiska

kommissionen offentliggjorde i februari 2025, är att förbättra Europeiska unionens förmåga att följa, upptäcka och förbereda sig på hot mot undervattenskablar. Dessutom undertecknade Natoländerna i Östersjöområdet tillsammans med Island, Norge och EU i maj 2025 ett samförståndsavtal om skydd av kritisk undervattensinfrastruktur. På grundval av denna har Europeiska kommissionen, Östersjöns kuststater, Norge och Island åtagit sig att intensifiera samarbetet och utbytet av information i arbetet för att skydda kritisk undervattensinfrastruktur. Samarbetet och utbytet av information fokuserar på skapande av en gemensam övervakningsmekanism (ISM, Integrated Surveillance Mechanism). Gränsbevakningsväsendet har en central roll i skapandet av denna mekanism.

I lagstiftningen har ingen myndighet ålagts uppgiften att övervaka kritisk undervattensinfrastruktur i Finlands territorialvatten eller ekonomiska zon. Finland har också i sin ekonomiska zon rätt att övervaka undervattensinfrastruktur som är kritisk för landet, och denna rätt grundar sig på friheten till sjöfart och friheten till överflygning, vilka kan tillämpas i den ekonomiska zonen, samt på ovan beskrivna jurisdiktion som kuststater har. Men samtidigt måste man på behörigt sätt beakta även andra staters rättigheter och skyldigheter, och de åtgärder som vidtas måste vara förenliga med bestämmelserna i havsrättskonventionen.

Med beaktande av Gränsbevakningsväsendets övriga uppgifter och operativa kapacitet i havsområdet är det ändamålsenligt att ålägga Gränsbevakningsväsendet uppgiften att övervaka den kritiska undervattensinfrastrukturen. Gränsbevakningsväsendet har utvecklat förmågor som behövs i undersökningar och specialstyrkor, i synnerhet efter incidenterna relaterade till kritisk undervattensinfrastruktur 2023–2024. Övervakningen kan genomföras i samband med annan övervakning och patrullering i havsområdet, och den kan också inriktas på vissa områden eller viss kritisk infrastruktur baserat på riskerna. Det bör samtidigt preciseras vilka befogenheter Gränsbevakningsväsendet har i en sådan uppgift.

I den nationella lagstiftningen har kritisk infrastruktur definierats i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft, en lag som nationellt genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2557 om kritiska entiteters motståndskraft och om upphävande av rådets direktiv 2008/114/EG (nedan *CER-direktivet*). Enligt 4 § 3 punkten i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft avses med kritisk infrastruktur en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, eller en del av en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, som krävs för tillhandahållandet av en samhällsviktig tjänst. Med samhällsviktig tjänst anses enligt 4 § 2 punkten i lagen en tjänst som är avgörande för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner, ekonomisk verksamhet, folkhälsa och allmän säkerhet, eller miljön. Definitionerna motsvarar artiklarna 2.4 och 2.5 i CER-direktivet.

I lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft föreskrivs också om skyldigheten att identifiera kritiska aktörer. De skyldigheter som kritiska aktörer har gäller riskbedömning, en plan för motståndskraft, säkerställande av motståndskraften och förfaranden vid incidenter. De myndigheter som anges i 19 § i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft övervakar att de skyldigheter som föreskrivs och bestäms för kritiska aktörer fullgörs. En första anmälan om incidenter ska enligt 16 § lämnas in till den behöriga tillsynsmyndigheten och till Statsrådets lägescentral. En detaljerad rapport lämnas vid behov till det ministerium som sköter samordningsuppgiften, det ministerium som ansvarar för sektorn och den behöriga tillsynsmyndigheten. Dessutom föreskrivs i 27 § om myndigheters och andra organs rätt att få information. Gränsbevakningsväsendet hör inte till de myndigheter som avses i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft.

Med stöd av 4 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018) kan Gränsbevakningsväsendet utföra en förundersökning i fråga om underlåtelse att iaktta en bestämmelse vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka. Med stöd av detta kan Gränsbevakningsväsendet undersöka till exempel sådan olaglig verksamhet som avses i lagen om Finland ekonomiska zon och sådana gärningar som avses i 13 kap. 3 § i miljöskyddslagen för sjöfarten och som är relaterade till utsläpp från fartyg. Den ovan avsedda befogenheten att undersöka underlåtelse att iaktta en bestämmelse vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka omfattar dock inte de allmänna tillsynsbestämmelserna. Gränsbevakningsväsendet kan således inte till exempel undersöka brott relaterade till sanktioner på grundval av de tillsynsuppgifter som det åläggs i fråga om sanktioner och andra restriktioner i 24 a § i gränsbevakningslagen. När det gäller tillsynsuppgiften i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur är det ändamålsenligt att iaktta samma princip.

2.2.4 Kuststatens befogenhet att ingripa i den ekonomiska zonen

Kuststatens befogenhet att ingripa är kopplad till lagstiftningsbehörighet, och den utgör grund för hur kuststaten i praktiken kan verkställa krav som den ställer på fartyg. Bestämmelser om kuststatens befogenhet att ingripa när det gäller utländska fartyg i den ekonomiska zonen finns i artikel 73, 220 och 221 i havsrättskonventionen. Den förstnämnda artikeln är kopplad till lagstiftningsbehörighet i fråga om utforskande, nyttjande, bevarande och förvaltande av levande tillgångar, och de två senare nämnda artiklarna till lagstiftningsbehörighet i fråga om skydd och bevarande av kuststatens marina miljö.

Enligt artikel 73 i havsrättskonventionen kan kuststaten vid utövande av sina suveräna rättigheter att utforska, nyttja, bevara och förvalta de levande tillgångarna i den ekonomiska zonen vidta sådana åtgärder som kan bli nödvändiga för att säkerställa att de lagar och andra författningar som den antagit i enlighet med konventionen iakttas. Dessa åtgärder kan inbegripa till exempel bordning, inspektion, kvarhållande och rättsligt förfarande. Bestämmelserna i artikel 73 i konventionen har genomförts främst genom följande paragrafer i lagen om Finlands ekonomiska zon: 5 kap. 13 § om tillämpning av finsk straffrätt i den ekonomiska zonen och 21 § om användning av straffprocessuella tvångsmedel, samt genom 48 a kap. 7 § i strafflagen.

Dessutom innehåller artikel 220 i havsrättskonventionen bestämmelser om de villkor som ska vara uppfyllda för att kuststater ska kunna begära att ett fartyg lämnar information och kunna inspektera ett fartyg samt bestämmelser om befogenheten att inleda rättsliga förfaranden i enlighet med sina lagar, inbegripet kvarhållande av ett fartyg som navigerar i statens ekonomiska zon och som i den ekonomiska zonen har överträtt tillämpliga internationella regler och normer för förhindrande, begränsning och kontroll av förorening från fartyg eller kuststatens lagar och andra författningar som överensstämmer med och genomför sådana regler och normer. Med internationella regler och normer avses i detta sammanhang 1973 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg och 1978 års protokoll till konventionen (FördrS 51/1983, *MARPOL-konventionen*) samt senare gjorda ändringar i protokollet. Ju kraftigare åtgärd det är fråga om, desto högre är tröskeln för åtgärder i havsrättskonventionen. Tröskeln har dels knutits till bevis, dels till den miljöskada eller risk för sådan som fartyget orsakar. Bestämmelserna i artikel 220 i havsrättskonventionen har i Finland genomförts genom 12 kap. 12 § i miljöskyddslagen för sjöfarten, en paragraf som innehåller bestämmelser om rätten att få uppgifter samt inspektera och stoppa fartyg. Dessutom innehåller 3 kap. i miljöskyddslagen för sjöfarten bestämmelser om en administrativ oljeutsläppsavgift, och dess 13 kap. 3 § innehåller straffbestämmelser och 13 kap. 5 § bestämmelser om rätten att använda tvångsmedel mot utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon.

Enligt artikel 221 i havsrättskonventionen har stater rätt att, i enlighet med såväl folkrättslig sedvanerätt som traktatbaserad folkrätt, utanför territorialhavet vidta och genomdriva åtgärder som står i proportion till den faktiska eller hotande skadan, för att skydda sin kust eller därmed förbundna intressen, däri inbegripet fiske, från förorening eller hot om förorening till följd av en sjöolycka eller handlingar i samband med en sådan olycka, som sannolikt kan förväntas få omfattande skadliga följder. Med sjöolycka avses kollision mellan fartyg, grundstötning eller annat navigeringsmissöde, eller annan händelse ombord på ett fartyg eller utanför detta, som medför materiell skada eller omedelbart hot om materiell skada på fartyg eller last. Bestämmelserna i artikel 221 i havsrättskonventionen baserar sig på den internationella konventionen om ingripande på det öppna havet vid olyckor som är ägnade att medföra förorening genom olja (FördrS 62 och 63/1976, *interventionskonventionen*). Konventionen kompletteras av 1973 års protokoll om ingripande på det öppna havet vid föroreningar genom andra ämnen än olja (FördrS 72–74/1986). Bestämmelserna i artikel 221 i havsrättskonventionen har nationellt genomförts genom 36 b § i räddningslagen, som föreskriver om åtgärder som gäller ett fartyg och dess last och som är nödvändiga för att förebygga eller begränsa förorening av vatten.

2.2.5 Rätt till visitering

I artikel 110 i havsrättskonventionen föreskrivs om rätten att visitera ett örlogsfartyg på det fria havet. Örlogsfartyg definieras i artikel 29 i konventionen. Dessutom gäller bestämmelserna i artikel 110 i tillämpliga delar militära luftfartyg. Även andra vederbörligen bemyndigade fartyg eller luftfartyg som är försedda med tydliga kännetecken och identifierbara såsom varande i statlig tjänst får utföra den visitering som avses i artikeln. I enlighet med artikel 58.2 i havsrättskonventionen tillämpas artikel 110 även på den ekonomiska zonen. Rätten att visitera fartyg gäller inte örlogsfartyg och andra statsfartyg som åtnjuter full immunitet enligt artiklarna 95 och 96 i havsrättskonventionen.

Enligt artikel 110 i havsrättskonventionen har ett örlogsfartyg rätt att borda ett utländskt fartyg när det finns skälig anledning att misstänka att a) fartyget används för sjöröveri, b) fartyget används för slavhandel, c) fartyget används för otillåten utsändning, d) fartyget saknar nationalitet eller e) fartyget, även om det för främmande flagg eller vägrar att visa flagg, i själva verket har samma nationalitet som örlogsfartyget. Undersökning på basis av otillåten utsändning förutsätter dessutom att örlogsfartygets flaggstat har jurisdiktion enligt artikel 109 i havsrättskonventionen. Efter att ett fartyg bordats har myndigheterna rätt att undersöka om fartyget har rätt till den flagg som det för. För detta ändamål får det sända en båt, under befäl av en officer, till det misstänkta fartyget. Om misstanke kvarstår efter det att dokumenten granskats, får örlogsfartyget företa en ytterligare undersökning ombord på fartyget. Undersökningen måste utföras med största möjliga hänsyn. Om misstankarna visar sig vara ogrundade, och om det bordade fartyget inte har begått någon handling som ger fog för misstankarna, ska det få ersättning för varje uppkommen förlust eller skada.

Europeiska unionens sanktioner avseende import av rysk råolja och försäkrings- och finansieringstjänster trädde i kraft i december 2022. Därefter har Europeiska unionen och bland annat Förenta staterna infört flera sanktionspaket. Västländernas sanktioner mot Ryssland har medfört att Ryssland i havsområdet använder en så kallad skuggflotta för sina oljetransporter. När det gäller de tankfartyg som är i trafik på Ryssland har betydande och kontinuerliga förändringar observerats i deras flaggstat, ägarunderlag och försäkringar. Dessutom är fartygen i skuggflottan äldre än förut. Detta är förknippat med säkerhetsrisker, då fartygens konstruktioner och utrustning försvagas när fartygen blir äldre. Det är inte heller säkert att besättningarna har tillräcklig yrkesskicklighet och förmåga för förhållandena i Finska viken.

På sista tiden har oklarheterna relaterade till flaggstaten också ökat. Enligt artikel 91 i havsrättskonventionen ska varje stat fastställa villkoren för att dess nationalitet ska tillerkännas fartyg, villkoren för fartygs registrering inom dess territorium samt villkoren för rätten att föra dess flagg. Fartyg har den stats nationalitet vars flagg de äger rätt att föra. Det måste föreligga ett verkligt samband mellan staten och fartyget. Dessutom ska varje stat för fartyg som den har tillerkänt rätt att föra dess flagg utfärda dokument som utvisar detta. Enligt artikel 92 i havsrättskonventionen ska fartyg segla under endast en stats flagg, och på internationella havsområden är de i princip underkastade denna stats exklusiva jurisdiktion. Fartyg får inte byta flagg under resa eller medan det befinner sig i anlöpningshamn, utom då det är fråga om verklig överföring av äganderätten eller ändrad registrering. Fartyg som seglar under två eller flera staters flagg och nyttjar dem efter godtycke får inte åberopa någon av de ifrågavarande nationaliteterna gentemot annan stat och får anses likställt med fartyg som saknar nationalitet.

Enligt artikel 94 i havsrättskonventionen ska flaggstaten utöva faktisk jurisdiktion och kontroll över sina fartyg i administrativa, tekniska och sociala frågor. Om fartyget är flagglöst omfattas det inte entydigt av någon stats kontroll och jurisdiktion. Oklarheterna relaterade till flaggstaterna utgör ett hot mot sjöfartens regelbaserade karaktär och en risk för säkerheten inom sjöfarten och för miljön i Finska vikens livligt trafikerade, smala och grunda farleder som har rikligt med grynnor, om dessa fartyg inte till exempel iakttar bestämmelserna om fartygs- och lastsäkerhet. Verksamhetsmiljön påverkas också av störningar av positioneringsutrustning samt avsaknad och förfalskning av AIS-sigaler i Finska viken.

Den 11 april och 13 maj 2025 försökte Estland använda rätten till visitering enligt artikel 110 i havsrättskonventionen på två oljetanker i Finska viken på grund av oklarheter i fråga om flaggstaten. Därefter, den 20 juni 2025, antog utrikesministrarna eller deras representanter i Nederländerna, Belgien, Island, Lettland, Norge, Polen, Frankrike, Sverige, Tyskland, Finland, Danmark, Estland och Förenade kungariket ett uttalande i vilket de uttryckte oro över fartyg som saknar nationalitet och fartyg som är felaktigt flaggade, och de efterlyste åtgärder enligt folkrätten mot dessa fartyg. I oktober 2025 använde också Frankrikes myndigheter rätten till visitering enligt artikel 110 i havsrättskonventionen på grund av oklarheter i fråga om flaggstaten.

Bestämmelserna i artikel 110 i havsrättskonventionen om rätten till visitering av örlogsfartyg eller andra fartyg i statlig tjänst som är vederbörligen bemyndigade har än så länge inte införlivats i den nationella lagstiftningen. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag, varför användning av visiteringsrätten enligt artikel 110 i havsrättskonventionen kräver att det införs bestämmelser om myndighetens befogenhet i en nationell lag. På grund av de risker som fartyg utan nationalitet medför för säkerheten till havs och den marina miljön är det motiverat att införa bestämmelser om rätten att stoppa dessa fartyg och undersöka deras handlingar samt att utföra motsvarande åtgärder för ett finskt fartyg som för främmande flagg eller vägrar att visa flagg. Gränsbevakningsväsendets fartyg och luftfartyg kan betraktas som de statliga fartyg som avses i artikel 110.5 i havsrättskonventionen. Med tanke på Gränsbevakningsväsendets övriga uppgifter och operativa kapacitet är det ändamålsenligt att bestämma att Gränsbevakningsväsendet ska ha visiteringsrätt i havsområdet.

2.3 Lagstiftning relaterad till teknik

2.3.1 Ingripande i obemannade fordons färd

Gränsbevakningsväsendet

Enligt 38 a § 1 mom. i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman rätt att ingripa i ett i 2 § 21 punkten i luftfartslagen (864/2014) avsett obemannat luftfartygs färd, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet.

Enligt paragrafens 2 mom. har en gränsbevakningsman rätt att kortvarigt rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder som kan anses vara försvarliga mot obemannade luftfartyg och deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra sådana delar i det system som krävs för att använda obemannade luftfartyg (*helhetssystem*). Frågan om huruvida maktmedlen och åtgärderna kan försvaras ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade luftfartygets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Om det är nödvändigt att använda maktmedel eller vidta tekniska åtgärder ska detta ske endast i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för upprätthållande av gränssäkerheten eller för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag. Åtgärderna får inte orsaka mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Enligt paragrafens 3 mom. har en gränsbevakningsman rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg i syfte att ingripa i dess färd samt för att identifiera en del i helhetssystemet för det obemannade luftfartyget och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter som kan kopplas till en fysisk person och som fått med hjälp av radiokommunikation eller härrör ur förmedlingsuppgifter eller lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas, om inte något annat föreskrivs i lag.

I takt med att tekniken utvecklats har obemannade fordon blivit vanligare. De kan användas på ett sätt som medför fara eller så kan de i sig själva utgöra en fara till exempel på grund av sina egenskaper, sättet att använda dem, sin konstruktion eller sin last. Det är möjligt att använda obemannade fordon medvetet som hinder för myndigheters verksamhet, men användningen av dem kan också oavsiktligt utgöra ett hinder, både fysiskt och på grund av användningen av radiofrekvenser. De kan också användas för att avslöja en myndighets verksamhet.

Bestämmelserna i 38 a § i gränsbevakningslagen gäller endast obemannade luftfartyg, och i sin nuvarande lydelse möjliggör den inte ingripande i andra obemannade fordons färd med de maktmedel och tekniska åtgärder som avses i paragrafen. Det har framkommit att det i Gränsbevakningsväsendets operativa verksamhet finns behov av att med de medel som avses i denna paragraf ingripa i färden och verksamheten även när det gäller obemannade fordon som rör sig på land samt på och under vattenytan. I 38 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om gränsbevakningsmannens rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas eller att flytta fordonet. Även om det med stöd av den bestämmelsen i vissa situationer är möjligt att ingripa också i obemannade fordons färd, ger bestämmelsen inte möjlighet att ingripa i färden med en sådan teknisk anordning som stör den radiosignal som fordonet använder.

På grund av ovanstående är det nödvändigt att komplettera den gällande lagstiftningen så att en gränsbevakningsman får rätt att ingripa i alla obemannade fordons färd på samma sätt som i obemannade luftfartygs färd. Dessutom är det nödvändigt att precisera villkoren för användning av skjutvapen och att utvidga Gränsbevakningsväsendets rätt att ingripa i obemannade fordons färd så att den gäller alla uppgifter som ålagts Gränsbevakningsväsendet.

Övriga myndigheter och aktörer

Utöver Gränsbevakningsväsendet har också vissa andra myndigheter rätt att ingripa i obemannade luftfartygs färd. Enligt 2 kap. 11 a § i polislagen har en polisman rätt att tillfälligt omhänderta ett i 2 § 21 punkten i luftfartslagen avsett obemannat luftfartyg, hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott eller avbryta ett redan påbörjat brott, bevaka särskilda övervakningsobjekt, trygga säkerheten vid polisuppdrag eller viktiga statliga evenemang, trygga åtgärder på en olycksplats eller skydda den personliga integriteten hos den som är föremål för en åtgärd. Vid inrikesministeriet pågår ett lagstiftningsprojekt inriktat på att precisera denna lagstiftning (SM009:00/2025).

Enligt 15 a § i lagen om försvarsmakten (551/2007) har Försvarsmakten rätt att med hjälp av en teknisk anordning eller maktmedel tillfälligt omhänderta ett i 2 § 21 punkten i luftfartslagen avsett obemannat luftfartyg eller hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det obehörigen kommer in i luftrummet ovanför ett område som Försvarsmakten stadigvarande förfogar över, eller har i sådan användning som avses i 14 § i lagen om försvarsmakten, eller obehörigen kommer in i ett sådant område där luftfart är begränsad eller förbjuden enligt 11 eller 11 a § i luftfartslagen och som är ovanför ett ovan avsett område.

Enligt 7 v § i kärnenergilagen (990/1987) har säkerhetspersoner vid kärnkraftverk för tryggnad av kärn- eller strålsäkerheten rätt att med hjälp av en teknisk anordning eller maktmedel tillfälligt omhänderta ett obemannat luftfartyg eller hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det obehörigen kommer in på ett område som tillståndshavaren stadigvarande förfogar över och där luftfart är förbjuden med stöd av 11 § i luftfartslagen.

Bestämmelserna i 2 kap. 11 a § i polislagen, i 15 a § i lagen om försvarsmakten och i 7 v § i kärnenergilagen gäller endast obemannade luftfartyg, och de möjliggör i sin nuvarande lydelse inte ingripande i andra obemannade anordningars färd. Brottspåföljdsmyndigheten däremot har rätt att ingripa i ett obemannat fordons färd, om fordonet kommer in på ett fängelseområde eller in i luftrummet ovanför ett område.

Enligt 16 kap. 2 a § i fängelselagen (767/2005) har Brottspåföljdsmyndigheten för att upprätthålla ordningen eller säkerheten i ett fängelse eller för att skydda egendom rätt att tillfälligt omhänderta ett obemannat fordon eller en obemannad farkost eller hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om fordonet eller farkosten kommer in på fängelseområdet eller in i luftrummet ovanför området. Enligt motiveringen till paragrafen ska paragrafen tillämpas på alla obemannade fordon och farkoster oberoende av deras storlek eller användningsändamål. Tillämpningsområdet täcker således också till exempel fordon och farkoster som färdas på land eller i vatten. Det väsentliga är att fordonet eller farkosten manövreras genom fjärrstyrning eller automatstyrning utan någon förare ombord (RP 222/2018 rd, s. 21).

2.3.2 Teknisk och radioteknisk övervakning

Enligt 29 d § i gränsbevakningslagen får Gränsbevakningsväsendet installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning i gränzonen samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. På andra ställen får teknisk utrustning installeras tillfälligt för högst sex månader åt gången utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Det är nödvändigt att komplettera bestämmelserna så att det blir möjligt att installera en permanent teknisk utrustning utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare vid alla riksgränser och vid havskuster. Behovet har samband med förbättringen av Gränsbevakningsväsendets lägesbild vid Schengenområdets inre gränser och med det tillägg

(429/2024) till 29 § i gränsbevakningslagen som gjordes 2024 och som innebär att teknisk övervakning kan bedrivas även vid havskuster.

I 29 a § i gränsbevakningslagen föreskrivs om radioteknisk övervakning. Enligt paragrafens 2 mom. får radioteknisk övervakning bedrivas för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. På grund av den tillsynsuppgift avseende kritisk undervattensinfrastruktur som enligt propositionen ska åläggas Gränsbevakningsväsendet är det nödvändigt att precisera att syftet med radioteknisk övervakning även kan vara att skapa en lägesbild som behövs för övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur.

Enligt 20 § 1 mom. i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag har Gränsbevakningsväsendet på begäran av en anställningsberättigad tjänsteman rätt att få uppgifter för att förebygga, avslöja eller utreda brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet, trots att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företagshemlighet, bankhemlighet eller försäkringshemlighet. Om ett viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver det, har Gränsbevakningsväsendet samma rätt att få uppgifter för en utredning enligt 27 § i gränsbevakningslagen. Enligt paragrafens 3 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att för sin tillståndsförvaltning få uppgifter av privata sammanslutningar och personer med iakttagande av vad som föreskrivs i 19 § (Rätt att få uppgifter av myndigheter). I lagens 22 § föreskrivs dessutom om Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem.

De ovannämnda bestämmelserna ger inte Gränsbevakningsväsendet möjlighet att begära uppgifter ur privata aktörers upptagningar från kameraövervakning till exempel för upprätthållande av gränssäkerheten eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Enligt 17 § 2 mom. i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004, nedan *lagen om sjöfartsskydd*) har Gränsbevakningsväsendet rätt att av hamninnehavaren och redaren till sitt förfogande få övervakningsmaterial från tekniska anordningar som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder och som av hamninnehavaren eller redaren placerats inom ett sådant finskt hamnskyddsområde eller ombord på ett sådant finskt fartyg som avses i denna lag, om skyddsnivå 1 eller 2 har angetts. Upptagningar från kameraövervakning som finns även på andra trafikplatser eller exempelvis vid en kommersiell fastighet i närheten av ett gränsövergångsställe kan emellertid behövas också för andra ändamål än de som är möjliga enligt Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag i dess nuvarande lydelse. Till denna del bör lagstiftningen kompletteras.

2.4 Gränsbevakningsväsendets befogenheter i upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet

Enligt 20 § 1 mom. i gränsbevakningslagen kontrollerar Gränsbevakningsväsendet förarens körskick och fordonets trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning när polisen är förhindrad att göra det. Enligt paragrafens 2 mom. ska Gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål meddela polisen om åtgärder som inte är obetydliga och som anknyter till i 1 mom. avsett upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Skyldigheten att meddela polisen kan komma i fråga till exempel i situationer där det förekommer aggressivt beteende som kränker allmänt eller enskilt intresse och som redan har orsakat eller eventuellt hotar orsaka skador på person eller egendom. En

ytterligare förutsättning är att det krävs flera tjänstemäns arbete för att sköta situationen på ett arbetssäkert och ändamålsenligt sätt. Sedvanliga åtgärder för upprätthållande av allmän ordning, till exempel vid lindriga störningar av ordningen, ska inte omfattas av skyldigheten att underrätta polisen. När polisen underrättats har den från fall till fall och med beaktande av helhetssituationen möjlighet att bedöma om den genast kan ta över uppdraget eller om Gränsbevakningsväsendet ska vidta behövliga åtgärder (RP 201/2017 rd). Om gränsbevakningsmannens befogenheter i uppgiften att upprätthålla allmän ordning och säkerhet enligt 20 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser i 32 och 32 a § i denna lag. Befogenheterna är desamma som polisens befogenheter i motsvarande situationer.

I enlighet med 3 § i gränsbevakningslagen är Gränsbevakningsväsendets huvuduppgift att upprätthålla gränssäkerheten. Gränsbevakningsväsendet upprätthåller gränssäkerheten vid alla riksgränser i enlighet med beskrivningen ovan i 2.1.4. Enligt 49 § i gränsbevakningslagen kan en gränsszon inrättas vid Schengenområdets yttre gräns som på land kan sträcka sig högst tre kilometer och till havs högst fyra kilometer från Finlands riksgräns. Färdsl inom gränsszonen kräver tillstånd enligt 52 § i gränsbevakningslagen. Enligt 58 § i gränsbevakningslagen behövs ett gränsszonstillstånd inte i tjänsteuppdrag som utförs av de i paragrafen nämnda myndigheterna, till exempel polisen. I praktiken är dock Gränsbevakningsväsendet i allmänhet den enda myndigheten som regelbundet är närvarande i gränsszonen. Av denna anledning är det ändamålsenligt att Gränsbevakningsväsendet ansvarar för upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten även i gränsszonen i situationer där polisen har förhinder.

Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna och behovet av att utveckla dem behandlas ovan i punkt 2.1.4. Det är ändamålsenligt att de befogenheter att upprätthålla allmänna ordning och säkerhet som avses i 32 och 32 a § i gränsbevakningslagen kan utövas även i situationer där Gränsbevakningsväsendet vidtar de åtgärder som föreslås i denna proposition för upprätthållande av gränssäkerheten vid de inre gränserna. Dessutom är det ändamålsenligt att Gränsbevakningsväsendet vid sidan av sina övriga uppgifter kan ha i uppgift att övervaka förarens körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagens bestämmelser även på andra ställen än i närheten av riksgränsen.

I 21 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om polisåtgärder som behövs för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och som en gränsbevakningsman kan sköta i brådskande fall på begäran eller utan begäran av polisen samt om uppgifter som utförs vid sampatrullering under ledning av polisen i syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Bestämmelser om befogenheterna i dessa uppgifter finns i 33 § i gränsbevakningslagen. Det anses inte till denna del behövas ändringar.

2.5 Lagstiftning om gränsszonen

I 52 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om tillstånd för vistelse och vissa andra åtgärder inom gränsszonen. Enligt 52 § 2 mom. i gränsbevakningslagen kan gränsszonstillstånd förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färdsl inom gränsszonen enligt 52 § 1 mom. som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. I 57 § i gränsbevakningslagen föreskrivs följande: Utöver vad som i 52 § föreskrivs om tillståndsplikt ska till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (*gränsszonsanmälan*) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen samt flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten. Dessutom föreskrivs att gränsbevakningsmyndigheten kan bestämma att en gränsszonsanmälan ska göras på förhand om vistelse i gränsszonen, när ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det och om anmälan är nödvändig för upprätthållande av gränsordningen eller gränssäkerheten.

Med tanke på upprätthållandet av gränssäkerheten är det väsentligt att Gränsbevakningsväsendet inte inriktar de resurser som det kan använda för patrullering på övervakning av vad personer som vistas lagligen i gränszonen gör. Detta förutsätter att Gränsbevakningsväsendet kan skilja på dem som vistas lagligen i gränszonen och andra som rör sig där. Med tanke på upprätthållandet av gränssäkerheten är det också viktigt att Gränsbevakningsväsendet har vetskap om till exempel sådant byggande av konstruktioner i gränszonen som påverkar dess verksamhet och om farliga föremål som förvaras i gränszonen, även om dessa inte används. Därför är det nödvändigt att komplettera lagstiftningen så att det i gränsonstillståndet även kan inkluderas nödvändiga anmälningsskyldigheter i fråga om det som nämns ovan.

I 58 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om undantag från bestämmelserna om gränszonen till den del det är fråga om Gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, Försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, räddningsverksamhet eller laglig passage av riksgränsen. Det är nödvändigt att ändra bestämmelserna så att de även omfattar det myndighetssamarbete som de nämnda myndigheterna leder, vilket innebär att de myndigheter som de nämnda myndigheterna samarbetar med kan bedriva verksamhet i gränszonen utan gränsonstillstånd. Ändringen medför att myndighetssamarbetet förlöper snabbare och att tillståndsförvaltningen minskar.

2.6 Lagstiftning om områden som Gränsbevakningsväsendet använder

2.6.1 Begränsningar i rätten att vistas i en lokal eller ett område

Enligt 71 § i gränsbevakningslagen får det genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att vistas i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. I momentet föreskrivs också om en tillfällig begränsning av rätten att vistas inom ett militärt övningsområde, ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten och på en fastighet som Gränsbevakningsväsendet tillfälligt tagit i användning. Lagstiftningen möjliggör inte tillfälliga begränsningar av rätten att vistas på områden som stadigvarande är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, trots att det även i sådana områden tillfälligt kan bedrivas till exempel verksamhet som är farlig för utomstående. Till denna del bör lagstiftningen kompletteras.

2.6.2 Tillfällig rätt att använda fastigheter

I 39 § 3 mom. i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet, upprätthållande av gränssäkerheten eller en höjning av försvarsberedskapen. På förfarandet i samband med att en fastighet tas i bruk tillämpas i enlighet med paragrafens hänvisningsbestämmelsen 14 § i lagen om försvarsmakten.

Enligt 25 § i gränsbevakningslagen deltar Gränsbevakningsväsendet i rikets försvar samt upprätthåller och utvecklar försvarsberedskapen i samarbete med Försvarmakten. Gränsbevakningsväsendet deltar, utöver Försvarmakten, i försvarssamarbete och i verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar. Därför är det nödvändigt att komplettera lagstiftningen så att Gränsbevakningsväsendet har rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som det använder stadigvarande även när det är nödvändigt med tanke på försvarssamarbetet eller verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens

kollektiva försvar. En motsvarande komplettering har gjorts tidigare i 14 § i lagen om försvarsmakten (330/2025). Det är ändamålsenligt att samtidigt flytta bestämmelsen om den tillfälliga rätten av använda fastigheter till en separat paragraf och att föreskriva om förfarandet i samband med att en fastighet tas i bruk uttryckligen genom att hänvisa till bestämmelsen i lagen om försvarsmakten.

Utöver bestämmelserna i gränsbevakningslagen är det nödvändigt att komplettera 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (124/2024, nedan *Nato SOFA*), en paragraf som gäller Försvarsmaktens behörighet att ställa sådana områden till den sändande statens förfogande som används av denna stats reguljära militära enheter och förband. Som det sägs ovan deltar Gränsbevakningsväsendet i verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar, varför också Gränsbevakningsväsendet bör ha motsvarande rätt att ställa områden som det förfogar över till den sändande statens förfogande.

2.7 Stoppande av fordon och temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

2.7.1 Stoppande av fordon

Enligt 38 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utläningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som Gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott. I fråga om stoppande av fordon och reglering av trafik gäller dessutom vad som föreskrivs annanstans i lag. Sådana bestämmelser finns till exempel i vägtrafiklagen (729/2018) och luftfartslagen.

Det kan vara nödvändigt att stoppa och flytta fordon eller reglera trafik även i samband med att Gränsbevakningsväsendet utför andra lagstadgade uppgifter än de som räknas upp i paragrafen och för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Till denna del behöver lagstiftningen ses över.

2.7.2 Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Enligt 38 a § i gränsbevakningslagen kan inrikesministeriet för högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafiken på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten. Paragrafen innehåller också bestämmelser om beslut som fattas i brådskande fall, om andra myndigheter som ska höras före beslut, om underrättande om beslut och om återtagande av beslut eller begränsning av dess omfattning.

De gällande bestämmelserna möjliggör inte temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik på andra vattenområden än havsområdena och Saima kanal, till exempel på sjöar som ligger på riksgränsen eller i gränsälvar. Till denna del behöver lagstiftningen ses över. Dessutom är det nödvändigt att möjliggöra temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik även när det är nödvändigt för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

2.8 Lagstiftning om handräckning, assistans och informationsutbyte

2.8.1 Försvarsmaktens handräckning och assistans till Gränsbevakningsväsendet

I 79 § i gränsbevakningslagen föreskrivs det om handräckning av Försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet. Enligt paragrafens 1 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att få handräckning av Försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för uppdrag som har samband med upprätthållande av gränssäkerheten i hemlandet samt uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen om sjöfartsskydd, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av Försvarsmakten. Förändringen av den säkerhetspolitiska miljön och ett effektivt myndighetssamarbete i anknytning till den kräver att onödiga begränsningar i fråga om handräckning bortskaffas. Lagstiftningen behöver ändras så att Försvarsmakten kan lämna Gränsbevakningsväsendet handräckning för alla lagstadgade uppdrag som ankommer på Gränsbevakningsväsendet. Behovet av handräckning omfattar också sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som Gränsbevakningsväsendet vid tidpunkten i fråga inte har tillgång till.

Enligt paragrafens 2 mom. har den som ger sådan handräckning som avses i paragrafen i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga. Till denna del har det inte observerats behov av ändringar. När Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet verkar i ett gemensamt uppgiftsområde, till exempel för att utföra territorialövervakning eller uppgifter som anknyter till det militära försvaret, tillämpas på vardera myndighetens befogenheter den lagstiftning som gäller saken.

I 79 a § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om assistans av Försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet vid internationellt bistånd. Bestämmelserna gäller Gränsbevakningsväsendets deltagande i europeiska gräns- och kustbevakningens stående styrkas och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet (15 b §) och om lämnande av gränssäkerhetsbistånd till en annan stat (15 d §). Det vore ändamålsenligt att utvidga Försvarsmaktens rätt att ge assistans så att den inte bara gäller utanför Finlands territorium utan även i Finlands ekonomiska zon. Det skulle då handla om att ge Gränsbevakningsväsendet assistans i dess egna lagstadgade uppgifter. Assistansen utanför Finlands territorium omfattar inte militära maktmedel och inte heller en gränsbevakningsmans befogenheter. I övrigt iakttas vid användning av maktmedel utomståendes rätt att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt (35 § 2 mom.) och nödvärn (4 kap. 4 § i strafflagen). Till denna del har det inte observerats behov av ändringar.

I 79 b § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om kostnaderna för Försvarsmaktens handräckning. Det vore ändamålsenligt att ändra lagstiftningen så att den också gäller Försvarsmaktens assistans till Gränsbevakningsväsendet utanför Finlands territorium.

2.8.2 Beslutsfattande om handräckning och assistans

I 77 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets handräckning och assistans till en annan finsk myndighet. Enligt paragrafens 3 mom. fattas beslut om handräckning av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen har förordnats att sköta uppdraget. I mer omfattande situationer kan handräckning eller assistans begäras av flera av Gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheter. Bestämmelserna möjliggör dock inte att endast

ett beslut fattas av staben för Gränsbevakningsväsendet när det gäller en helhet bestående av handräckning eller assistans. Till denna del bör bestämmelserna ses över.

Enligt paragrafens 3 mom. fattas beslut om assistans som ges utanför finskt territorium alltid av chefen för Gränsbevakningsväsendet. Om det är fråga om assistans utanför finskt territorium som är särskilt betydande med tanke på den inre säkerheten, fattas beslutet dock av inrikesministeriet. Bestämmelser om beslutsfattandet vid lämnande av och begäran om internationellt bistånd finns dessutom i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017). När det gäller normal assistans utanför Finlands territorium, till exempel assistans av mindre omfattning i form av utrustning i Finlands ekonomiska zon, har det ansetts att den nivå där besluten fattas enligt gällande lag är onödigt hög. Det är nödvändigt att ändra beslutsnivån så att den till denna del motsvarar beslutsnivån för handräckning i Finlands territorium. Beslutsnivån enligt gällande lagstiftning är dock ändamålsenlig när det gäller sådan assistans utanför Finlands territorium som är omfattande eller annars betydelsefull.

2.8.3 Prümsamarbetet

Fördraget om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (*Prümfördraget*) trädde för Finlands del i kraft i juni 2007 (FördrS 53 och 54/2007). Största delen av det som bestäms i Prümfördraget togs in i EU-lagstiftningen genom rådets beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (*Prümbeslutet*). Till Prümbeslutet anknäyer också rådets beslut 2008/616/RIF om genomförande av beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (*beslutet om genomförande av Prümbeslutet*). Av bestämmelserna i Prümfördraget gäller fortfarande det som bestäms i artikel 25 om åtgärder vid omedelbar fara och det som bestäms i artikel 27 om samarbete på begäran. Med stöd av artikel 25 i fördraget kan en fördragsslutande parts myndigheter i brådskande fall utan förhandsmedgivande överskrida den gemensamma gränsen i vissa situationer. De stater som har landgräns mot Finland är inte parter i Prümfördraget, och därför kan denna bestämmelse i praktiken inte bli tillämplig för Finlands del.

Bestämmelserna i Prümbeslutet och beslutet om genomförande av Prümbeslutet är direkt förpliktande lagstiftning för Finlands myndigheter. Bestämmelserna i Prümbeslutet har dock nationellt kompletterats särskilt i kap. 9 i polislagen och delvis i gränsbevakningslagen. Det har ansetts att bestämmelserna i beslutet om genomförande av Prümbeslutet inte kräver ett nationellt genomförande.

Enligt 4 § 2 mom. i gränsbevakningslagen deltar Gränsbevakningsväsendet i samarbete som avses i kapitel 5 i Prümbeslutet (*Prümsamarbete*). Enligt 15 c § i gränsbevakningslagen beslutar chefen för Gränsbevakningsväsendet om Gränsbevakningsväsendets deltagande i Prümsamarbete, om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

Kapitel 5 i Prümbeslutet innehåller bestämmelser om gemensamma insatser, inklusive gemensamma patruller (artikel 17), bistånd vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor (artikel 18) och de bestämmelser i beslutet om genomförande av Prümbeslutet som gäller det ovannämnda samarbetet. Artiklarna 17 och 18 i Prümbeslutet gäller samarbetet inom en medlemsstats land- och havsområde samt luftrum. Prümbeslutet tillämpas inte utanför en medlemsstats territorium, såsom i dess ekonomiska zon, på det fria havet eller på luftrummet ovanför dessa. Samarbetet enligt Prümbeslutet kan till exempel avse gemensamma patruller i

gränsområden, gemensamma insatser i samband med större evenemang, sampatrullering för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebyggande av brott eller åtgärder relaterade till trafiksäkerheten på vägar. Centrala åtgärder med tanke på Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter är de åtgärder som anknyter till upprätthållandet av gränssäkerheten samt upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet i enlighet med 20 § i gränsbevakningslagen vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning när polisen är förhindrad att göra det.

Enligt 33 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman i Prümsamarbete de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. i polislagen samt rätt att utföra sådan teknisk avlyssning som avses i 5 kap. 17 § 5 mom. i polislagen och sådan optisk observation som avses i 19 § 5 mom. i det kapitlet, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem. Paragrafen föreskriver också om den nivå på vilken Gränsbevakningsväsendets beslut om åtgärderna ska fattas.

I 9 kap. 9 a § i polislagen finns bestämmelser om förfarandet när beslut fattas om Prümsamarbete som rör polisens verksamhetsområde. Enligt paragrafen fattar Polisstyrelsen och skyddspolisen inom sitt verksamhetsområde beslut om att inom finskt territorium inleda Prümsamarbete och om att på begäran av en främmande stat delta i samarbete inom dennas territorium. Polisstyrelsen och skyddspolisen ska utan dröjsmål underrätta inrikesministeriet om att samarbete har blivit aktuellt och om ett beslut om att inleda samarbete. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller avsluta påbörjat samarbete eller bistånd. Ett beslut om att inleda Prümsamarbete fattas av inrikesministeriet, om ärendet är av särskild betydelse för Finlands inre säkerhet. Ett motsvarande beslutsförfarande tillämpas också på inledande av samarbete som sker med stöd av artiklarna 17, 25 och 27 i Prümfördraget. Vad som i paragrafen föreskrivs om beslutsförfarandet ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

I 9 kap. 9 c § i polislagen föreskrivs om befogenheter för främmande staters tjänstemän vid Prümsamarbete inom finskt territorium och i 9 h § om utfärdande av ett ackrediteringsdokument till en tjänsteman från en främmande stat som deltar i det nämnda samarbetet i Finland. Enligt 9 c § 1 mom., som gäller befogenheter, har en behörig tjänsteman från en främmande stat rätt att inom finskt territorium i enlighet med order och anvisningar av en finsk polisman utöva en polismans sådana befogenheter som en finsk polisman med stöd av sina befogenheter anvisar tjänstemannen. Den främmande statens behöriga tjänsteman har också rätt att under en finsk polismans uppsikt använda sådana maktmedel som polismannen med stöd av sina befogenheter anvisar tjänstemannen. Enligt 2 mom. ska ovannämnda bestämmelser också tillämpas på en finsk gränsbevakningsman eller tullman som leder i 1 mom. avsedd verksamhet som sker med stöd av Prümbeslutet. Enligt paragrafen kan en behörig tjänsteman från en främmande stat med samtycke av den utsändande staten beviljas rätt att inom finskt territorium bära vapen, ammunition samt andra maktmedelsredskap och annan utrustning. Rätt att använda maktmedelsredskap har en tjänsteman från en främmande stat endast om en finsk polisman, eller i fråga om verksamhet som avses i Prümbeslutet även en gränsbevakningsman eller tullman, inom ramen för sina befogenheter bemyndigar den tjänstemannen till det i ett enskilt fall.

Som det sägs ovan är Gränsbevakningsväsendet i Prümsamarbete behörig myndighet, som också kan leda verksamhet som avses i Prümbeslutet. Gällande gränsbevakningslag nämner dock inte uttryckligen en situation där Gränsbevakningsväsendet är den myndighet som begär Prümsamarbete till Finland eller en situation där Gränsbevakningsväsendet är den enda finska myndighet som deltar i detta samarbete på basis av en annan stats begäran om samarbete. Bestämmelserna om beslutsförfarandet i fråga om Prümsamarbete och om de befogenheter som

tillämpas i samarbetet är också betydligt snävare än bestämmelserna i polislagen. Bestämmelserna i gränsbevakningslagen behöver kompletteras så att de motsvarar bestämmelserna i polislagen.

2.8.4 Assistans av Gränsbevakningsväsendet till en annan finsk myndighet utanför finskt territorium

Enligt 77 § 2 mom. i gränsbevakningslagen kan Gränsbevakningsväsendet ge en annan finsk myndighet assistans utanför finskt territorium i uppdrag som omfattas av deras verksamhetsområden med beaktande av målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga (FördrS 1/1956) och av andra folkrättsliga regler, om Gränsbevakningens assistans behövs på grund av Gränsbevakningsväsendets befogenheter, specialkompetens eller -utrustning. En förutsättning för assistansen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som enligt lag ska skötas av Gränsbevakningsväsendet.

Den ovannämnda bestämmelsen i 77 § 2 mom. fogades till lagen 2022 i samband med ändringen av lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd (1311/2022). En orsak till lagändringarna var att det fanns behov av att göra det möjligt för Finland att agera utomlands utifrån nationella behov utan en utomstående begäran med hänsyn till folkrättsliga begränsningar. Målet var att olika myndigheter i Finland ska kunna utföra uppgifter inom sitt ansvarsområde även utanför Finlands territorium. I dessa situationer kan då Gränsbevakningsväsendets förmågor till exempel användas parallellt eller i samarbete med polisens motsvarande resurser. I enlighet med bestämmelsens ordalydelse gäller bestämmelsen dock inte endast sådana situationer, utan den kan tillämpas också i verksamhet som sker på begäran av en annan stat.

Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets befogenheter utanför finskt territorium finns i 5 kap. i gränsbevakningslagen. Kapitlet innehåller bestämmelser om gränsbevakningsmannens befogenheter och rätt att använda maktmedel vid lämnande av gränssäkerhetsbistånd (35 g §) samt i uppgifter enligt gräns- och kustbevakningsförordningen (35 i §). Lagen innehåller inga uttryckliga bestämmelser om gränsbevakningsmannens befogenheter när assistans ges en annan finsk myndighet utanför finskt territorium. Bestämmelsen i 77 § 2 mom. i gränsbevakningslagen nämner dock även en situation där assistans behövs på grund av Gränsbevakningsväsendets befogenheter. Den assistans som avses i bestämmelsen och som ges en annan finsk myndighet utanför finskt territorium inbegriper enligt motiveringarna inte användning av slagkraftigare beväpning än Gränsbevakningsväsendets beväpning som godkänts för utförande av gränssäkerhetsuppdrag. Om sådan assistans till polisen som motsvarar Gränsbevakningsväsendets krävande handräckning finns bestämmelser i 77 a § 3 mom. Till denna del behöver bestämmelserna i gränsbevakningslagen preciseras och förtydligas. Samtidigt är det nödvändigt att se över också de övriga bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendets internationella samarbete.

2.8.5 Utlämnande av sekretessbelagd information till utlandet

Enligt 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan *offentlighetslagen*) kan en myndighet, utöver vad som särskilt bestäms i lag, lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ, om samarbetet mellan den utländska och den finska myndigheten regleras i en för Finland bindande internationell överenskommelse eller föreskrivs i en rättsakt som är bindande för Finland och om uppgifter ur handlingen enligt denna lag kan lämnas ut till den finska myndighet som bedriver samarbetet.

Gränsbevakningsväsendet deltar inom sitt ansvarsområde i samarbete med utländska myndigheter, särskilt inom ramen för Europeiska unionen men också bilateralt och multilateralt samt i samarbete med andra finska myndigheter. Med stöd av gällande lagstiftning kan Gränsbevakningsväsendet lämna ut sekretessbelagda uppgifter till utländska myndigheter eller internationella organ endast om det finns en uttrycklig bindande rättsakt om utlämnande av uppgifter mellan Gränsbevakningsväsendet och myndigheten eller organet i fråga. I synnerhet när det gäller uppgifter relaterade till det militära försvaret finns det i princip ingen sådan rättsakt. Att lämna ut uppgifter kan dock vara nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendet ska kunna sköta sin lagstadgade uppgift på behörigt sätt, eller så kan det med tanke på principen om ömsesidighet ligga i Finlands intresse. Till denna del bör lagstiftningen delvis kompletteras. Dessutom är det nödvändigt att se över bestämmelserna om utlämnande av personuppgifter i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag så att de beaktar det ökade behovet av internationellt samarbete till följd av förändringarna i omvärlden.

2.9 Lagstiftning om gränstrupperna

Enligt 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) avses med gränstrupper tjänstemän vid Gränsbevakningsväsendet och personer som med stöd av värnpliktslagen har förordnats att tjänstgöra vid Gränsbevakningsväsendet eller som fullgör frivillig militärtjänst vid Gränsbevakningsväsendet, och som vid effektiviserande av rikets försvar kan anslutas till Försvarsmakten. Enligt 25 § 2 mom. i gränsbevakningslagen kan gränstrupperna eller delar av dem genom förordning av republikens president anslutas till Försvarsmakten, om försvarsberedskapen kräver det.

Bestämmelserna om gränstrupperna är inexakta med avseende på förvaltningen och tjänstemännens rättsliga ställning. Även erfarenheter som erhållits i övningsverksamhet visar att bestämmelserna om anslutande av gränstrupper till Försvarsmakten behöver preciseras och förtydligas. Till lagstiftningen bör bestämmelser fogas i synnerhet om den vissa tid som gränstrupper kan vara anslutna till Försvarsmakten, om det förfarande som ska iakttas vid anslutandet och om återgången till Gränsbevakningsväsendets tjänst. Det bör säkerställas att bestämmelserna om förfarandet vid anslutande och arrangemangen i fråga om den rättsliga ställningen för de tjänstemän som är för föremål för anslutandet är tydliga och förenliga med den allmänna tjänstemannarätten. I bestämmelserna bör man dock beakta situationens särdrag.

Bestämmelserna om anslutande av gränstrupper gäller på ett väsentligt sätt även Försvarsmakten. Eftersom anslutande av gränstrupper på ett väsentligt sätt påverkar Gränsbevakningsväsendets verksamhet och ställningen för de tjänstemän som är anställda vid Gränsbevakningsväsendet är det emellertid även framöver ändamålsenligt att bestämmelserna finns i lagstiftningen om Gränsbevakningsväsendet.

3 Målsättning

Målet med propositionen är att förbättra Gränsbevakningsväsendets beredskap och möjligheter att svara på de krav som den förändrade säkerhetspolitiska omgivningen och omvärlden ställer. Målet är att utveckla Gränsbevakningsväsendets befogenheter under normala förhållanden särskilt vid de inre gränserna och i havsområdena.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att Gränsbevakningsväsendets befogenheter utvidgas särskilt vid Schengenområdet inre gränser och i havsområdena.

Gränsbevakningsväsendet ska enligt förslaget utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ha rätt att för upprätthållande av gränssäkerheten utföra tidsmässigt och geografiskt avgränsade kontroller vid de inre gränserna. Kontrollerna kan omfatta handlingar, varor och fordon som personer har med sig. Kontrollerna måste grunda sig på Gränsbevakningsväsendets allmänna uppgifter om och erfarenhet av händelser som äventyrar gränssäkerheten samt på iakttagelser som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. Syftet med de föreslagna befogenheterna är att förbättra Gränsbevakningsväsendets lägesbild vid de inre gränserna och minska behovet av tillfälligt återinförande av gränskontrollen vid de inre gränserna. Kontrollerna ska utföras så att de inte har samma verkan som gränskontrollen. Det föreslås att det samtidigt görs preciseringar av teknisk natur i gränsbevakningslagen i fråga om gränskontrollmyndigheternas befogenheter under gränskontroll vid de inre gränserna.

För Gränsbevakningsväsendet föreslås en ny övervakningsuppgift i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur samt befogenheter i anslutning till sådan på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon. Gränsbevakningsväsendet utför övervakningen i samband med dess övriga övervakningsverksamhet till havs. Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att i samband med övervakningen hindra eller avbryta skadegörelse av kritisk undervattensinfrastruktur. Gränsbevakningsväsendet ska enligt propositionen också ha rätt att i enlighet med artikel 110 i havsrättskonventionen inom den ekonomiska zonen stoppa och inspektera fartyg som misstänks sakna nationalitet och finska fartyg som för främmande flagg eller vägrar att visa flagg. I det praktiska utövandet av inspektionsrätten ska bestämmelserna i havsrättskonventionen iakttas.

I propositionen föreslås preciseringar och ändringar i bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendet tekniska och radiotekniska övervakning, ingripande i fordons och obemannade fordons färd, temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik, vistelse inom gränzonen, rätten att tillfälligt använda fastigheter, begränsning av rätten att vistas, Gränsbevakningsväsendets befogenheter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet när polisen är förhindrad, Försvarsmaktens handräckning till Gränsbevakningsväsendet samt Gränsbevakningsväsendets internationella samarbete och informationsutbyte.

Dessutom förtydligas genom propositionen de tjänstemannarättsliga bestämmelserna om anslutande av gränstrupper till Försvarsmakten. Genom ändringarna förtydligas den rättsliga ställningen för personer som är anställda vid Gränsbevakningsväsendet och bestämmandet av anställningsvillkoren under och efter en anslutning.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Allmänt

De föreslagna ändringarna förbättrar Gränsbevakningsväsendets verksamhetsmöjligheter i den förändrade säkerhetspolitiska omgivningen och stöder inriktningen av

Gränsbevakningsväsendets personresurser bättre än för närvarande. Ändringarna stöder både Gränsbevakningsväsendets utförande av sina kärnuppgifter och uppgifterna inom världlandsstödet vid de yttre och inre gränserna, uppgifter som ökat betydligt genom anslutningen till Nato.

De nya och preciserade befogenheterna kräver att personalen vid Gränsbevakningsväsendet ges fortbildning och vid behov mer exakta anvisningar av Gränsbevakningsväsendet. De föreslagna ändringarna påverkar inte behörighets- eller ansvarsförhållandena mellan myndigheterna.

Befogenheterna vid de inre gränserna

Den lagstiftning som föreslås i propositionen ökar Gränsbevakningsväsendets synliga övervakning vid de inre gränserna. En betydande del av Gränsbevakningsväsendets övervakning ska bedrivas med hjälp av teknisk övervakning och radioteknisk övervakning efter att utrustningen skaffats och installerats vid de inre gränserna. Detta främjar också skapandet av den gemensamma PTG-lägesbilden.

De nya kontrollbefogenheter som föreslås för Gränsbevakningsväsendet ska basera sig på dess allmänna uppgifter om och erfarenhet av händelser som äventyrar gränssäkerheten samt på iakttagelser som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. Verksamheten ska också vara tidsmässigt och geografiskt avgränsad. I praktiken kommer antalet åtgärder som kräver stoppande av personer och fordon att hållas så lågt tidsmässigt och geografiskt att åtgärderna inte kommer att ha samma verkan som tillfälligt återinförande av gränskontroll vid en inre gräns.

Gränsbevakningsväsendet ska hålla polisen och Tullen underrättad om den övervakning som det bedriver vid de inre gränserna i enlighet med principerna för PTG-samarbete. Vid de inre gränserna ska Gränsbevakningsväsendet fokusera på skapandet av en lägesbild av de olagliga inresorna och på förebyggande, avslöjande och utredning av olagliga inresor i områden där de övriga myndigheterna inte bedriver aktiv verksamhet.

De nya befogenheterna vid de inre gränserna gör det också möjligt för Gränsbevakningsväsendet att effektivt utföra sina uppgifter inom världlandsstödet. Befogenheterna innebär inte att behovet av polis- eller tullmyndigheternas närvaro minskar eller ökar. Den ökade övervakningen kan dock avslöja fler brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och även fler brott som det ankommer på polisen eller Tullen att undersöka.

Befogenheterna till havs

De föreslagna bestämmelserna om övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur samt stoppande och inspektion av fartyg har konsekvenser särskilt för den verksamhet som Gränsbevakningsväsendets marina förvaltningsenheter bedriver. De nya uppgifterna och befogenheterna kräver att Gränsbevakningsväsendets övervakningsförmåga till havs förbättras och att reaktionsförmågan höjs under alla tider på dygnet och under alla årstider. Dessutom kräver de utveckling av förutsättningarna för arbete under vatten och inspektionsåtgärder, såsom kontroll av flaggcertifikat. De nya uppgifterna och befogenheterna kräver att personalen vid sjöbevakningssektionerna ges utbildning och att helheten beaktas vid planering av sjöbevakningssektionernas uppgifter, särskilt i de ledningscentraler som utför övervakning till havs. Gränsbevakningsväsendet bör också uppdatera den marina specialutbildningen som anknyter till gränsbevakarnas grundutbildning så att den beaktar de föreslagna ändringarna. Konsekvenserna för Gränsbevakningsväsendet behandlas närmare i samband med behandlingen av de ekonomiska konsekvenserna i punkt 4.2.2.

Enligt den föreslagna lagstiftningen ska Gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål underrätta polisen om skadegörelse av kritisk undervattensinfrastruktur. Detta möjliggör att eventuella straffrättsliga åtgärder inleds utan dröjsmål. Om inspektioner av fartyg i sin tur ska utrikesministeriet och Transport- och kommunikationsverket omedelbart underrättas, så att de utan dröjsmål kan göra eventuella flaggstatsanmälningar och andra anmälningar som de har ansvar för.

Upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet

De ändringar som föreslås i bestämmelserna om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet förbättrar Gränsbevakningsväsendets möjligheter att ingripa snabbt och effektivt i allvarliga och farliga störningssituationer i områden där Gränsbevakningsväsendet är närvarande regelbundet. Föräres körskick, fordons trafikduglighet och efterlevnaden av bestämmelserna i vägtrafiklagen i närheten av gränsövergångsställena men också i närheten av riksgränsen ska kontrolleras i samband med annan verksamhet som Gränsbevakningsväsendet bedriver. I praktiken ska Gränsbevakningsväsendet utföra de icke-brådskande uppgifter som ingår i upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet på eget initiativ i samband med sina kärnuppgifter eller de tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, om inte en mer brådskande uppgift som hör till Gränsbevakningsväsendets uppgifter förhindrar det. Gränsbevakningsväsendet ska i enlighet med gällande lagstiftning utan dröjsmål meddela polisen om situationer som inte är obetydliga. Dessutom ska en uppgift överföras till polisen, om den kräver sådan specialkompetens som Gränsbevakningsväsendet saknar.

Lagstiftningen om gränstrupperna

De förslag som gäller bestämmelserna om gränstrupperna förtydligar förfarandet vid anslutande av gränstrupper till Försvarsmakten samt den rättsliga ställningen för den personal som hör till de trupper som ansluts och bestämmandet av anställningsförhållandena. Genom de föreslagna ändringarna säkerställs kontinuiteten i myndighetsverksamheten vid Gränsbevakningsväsendet även i situationer där Gränstrupperna endast delvis ansluts till Försvarsmakten. Ändringarna säkerställer också att personalen vid Gränsbevakningsväsendet behåller miniminivån på sitt anställningsförhållande trots anslutningen.

Tack vare ändringarna kommer det administrativa arbetet i samband med anslutandet att minska både vid Gränsbevakningsväsendet och Försvarsmakten, eftersom tjänsterna och de tjänstemän som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet och Försvarsmakten övergår från en organisation till en annan eller tillbaka direkt genom en förordning av republikens president om anslutandet och utan att tjänster inrättas och personer utnämns till tjänsterna eller att tjänster överförs.

Övriga föreslagna ändringar

De övriga ändringar som föreslås i propositionen preciserar eller förtydligar rättsläget och förbättrar bland annat Gränsbevakningsväsendets möjligheter att upptäcka, förebygga och utreda olika störningssituationer.

Utvidgningen av lagstiftningen om Försvarsmaktens handräckning och assistans till Gränsbevakningsväsendet möjliggör en effektiv och ändamålsenlig användning Försvarsmaktens person- och materialresurser för att stödja Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet får i sin tur möjlighet att i större utsträckning än för närvarande begära handräckning av Försvarsmakten i situationer där Gränsbevakningsväsendets egna resurser är otillräckliga för hantering av en situation.

Förslaget om att Gränsbevakningsväsendet ska åläggas att underrätta Transport- och kommunikationsverket om användningen av tekniska åtgärder i vissa situationer för att ingripa i obemannade fordons färd kommer att förbättra Transport- och kommunikationsverkets lägesbild om orsakerna till störningar som eventuellt orsakas i radiokommunikation eller annan kommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnät.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

Befogenheterna vid de inre gränserna

De ändringar i gränsbevakningslagen som föreslås i propositionen och den permanent förändrade säkerhetspolitiska miljön medför att Gränsbevakningsväsendet får nya uppgifter och att det behövs investeringar vid Schengenområdets inre gränser. Regeringen har som en del av planen för de offentliga finanserna 2026–2029 planerat hur de utgifter som Gränsbevakningsväsendets nya befogenheter och uppgifter kommer att orsaka ska täckas. I enlighet med planen för de offentliga finanserna 2026–2029 uppgår finansieringen 2026 och 2027 till två miljoner euro, vilket inkluderar investeringar av engångsnatur för 1–2 miljoner euro per år, och från och med 2028 kommer det permanenta tilläggsanslaget att uppgå till en miljon euro per år. I enlighet med planen föreslås i propositionen om en tilläggsbudget för 2026 att ett tilläggsanslag på två miljoner euro ska budgeteras under omkostnadsmoment 26.20.01 för att täcka de utgifter som Gränsbevakningsväsendets nya befogenheter och uppgifter kommer att medföra.

Tilläggsanslagen behövs för att utveckla infrastrukturen för gränssäkerheten vid de inre gränserna och den operativa rörligheten i de nya uppgifterna. För att utveckla infrastrukturen för gränssäkerheten och övervakningssystemen vid de inre gränserna behövs cirka en miljon euro 2026 och 2027. Dessutom behövs 2026 cirka en miljon för tilläggsanskaffningar för utveckling av Gränsbevakningsväsendets operativa rörlighet så att den i nödvändig utsträckning omfattar de inre gränserna. De ovannämnda investeringarna och tilläggsanskaffningarna i infrastruktur, övervakningssystem och operativ rörlighet innebär att Gränsbevakningsväsendets utgifter för upprätthållandet och verksamheten från och med 2027 permanent kommer att vara cirka en miljon euro högre per år än för närvarande.

Kostnad (tusen euro)	2026	2027	2028	2029
Utveckling av infrastrukturen för gränssäkerhet vid de inre gränserna (anskaffningar)	500	500	0	0
Utveckling av övervakningssystemen vid de inre gränserna (anskaffningar)	500	500	0	0
Utvidgning av den operativa rörligheten så att den omfattar de inre gränserna (anskaffningar)	1 000	0	0	0
Ökande kostnader för upprätthållande och verksamhet	0	1 000	1 000	1 000
Behov av tilläggsanslag, totalt	2 000	2 000	1 000	1 000

Uppgifterna och befogenheterna till havs

Övervakningen av den kritiska undervattensinfrastrukturen samt de nya befogenheterna att stoppa och inspektera fartyg kräver att Gränsbevakningsväsendets övervakningsförmåga till havs förbättras och att reaktionsförmågan höjs under alla tider på dygnet och under alla årstider. Befogenheterna kräver också att förutsättningarna för arbete under vatten och inspektionsåtgärderna utvecklas. Gränsbevakningsväsendets ledningscentraler vid de marina förvaltningsenheterna (Västra Finlands och Finska vikens sjöbevakningssektioner) övervakar Finlands havsområden och ekonomiska zon. Det har varit nödvändigt att effektivisera i synnerhet övervakningen i den ekonomiska zonen och vid havsgränsen på grund av följderna av kriget i Ukraina, såsom skuggflottan och situationen vid östgränsen.

I regeringens rambeslut för 2026–2029 har Gränsbevakningsväsendet fått ett permanent ökat anslag för att säkerställa den operativa kapaciteten för de strategiska förmågorna (till exempel nya bevakningsfartyg). Trots dessa finns det behov av att anpassa Gränsbevakningsväsendets omkostnader på grund av tidigare anpassningsåtgärder, den högre kostnadsnivån och åtgärder som säkerhetssituationen kräver. När det gäller den operativa verksamheten beror de behov som de nu föreslagna ändringarna medför till stor del på förmågorna hos de nya bevakningsfartyg och spaningsflygplan som håller på att byggas och på en effektiv användning av deras övervakningskapacitet. De föreslagna nya uppgifterna kräver dock att Gränsbevakningsväsendets undervattensverksamhet utvecklas så att den beaktar det större verksamhetsområdet. Detta kommer bland annat att permanent medföra ytterligare krav på dykningsverksamheten och den tekniska övervakningskapaciteten under vatten. Dessa förmågor är nationella.

Undervattensfunktionerna

Gränsbevakningsväsendet har utvecklat undervattensförmågor systematiskt redan en längre tid i samband med sina andra uppgifter. Ur denna synvinkel är de förmågor som de nya befogenheterna kräver inte nya, utan det är fråga om en uppdatering av förmågor som redan håller på att utvecklas eller som redan finns så att de uppfyller de krav som de föreslagna ändringarna medför. Gränsbevakningsväsendets undervattensförmågor har utvecklats betydligt från och med 2015, när bevakningsfartyget Turva blev färdigt. I synnerhet de större vattendjupen i de yttre delarna av den ekonomiska zonen och territorialvattnen ställer högre krav än förut på den tekniska prestationsförmågan men också på dykarna. Strävan är att övervakningen av den kritiska undervattensinfrastrukturen i så hög utsträckning som möjligt görs med teknisk utrustning, men djupdykningsförmåga behövs när avvikelser observeras i annan övervakning och när fortsatta åtgärder vidtas. Skapande och upprätthållande av nationell djupdykningsförmåga kräver att antalet dykare ökas med fyra personer. Ökning av dykningsdjupet så att kraven i verksamhetsmiljön uppfylls och upprätthållande av förmågan (kompetenshantering) kräver att dykarna ges mer specialutbildning, vilket medför en årlig tilläggskostnad på 100 000 euro jämfört med kostnaden för den nuvarande utbildningen av dykarna.

Utvecklingen av övervakningskapaciteten under vatten kräver också anskaffning av utrustning. Att utveckla och säkerställa den tekniska övervakningskapaciteten under vatten för det större verksamhetsområdet kräver en anskaffning på 350 000 euro av autonom LAUV-utrustning (Light Autonomous Underwater Vehicle), som kartlägger och övervakar kritisk undervattensstruktur. Djupdykning under lång tid kräver möjlighet att använda tryckkammare på dykplatsen (inklusive personal som kan använda tryckkammaren). För närvarande har

Gränsbevakningsväsendet en tryckkammare endast på bevakningsfartyget Turva, där den är fast monterad. För att säkerställa djupdykningsförmågans regionala täckning och verksamhet krävs anskaffning av en mobil tryckkammare (650 000 euro). Den mobila tryckkammaren kan placeras på vilket bevakningsfartyg av Turva-klass som helst eller på fastlandet. Då kan djupdykningsuppdrag utföras även när bevakningsfartyget Turva och dess tryckkammare är upptagna någon annanstans eller ur funktion.

En trygg djupdykningsverksamhet förutsätter medicinsk beredskap att behandla personer i tryckkammare. Medicinsk beredskap förutsätter närvaro av förstavårdare för behandling i tryckkammare och beredskap på läkarnivå. För att det ska vara möjligt att skapa och upprätthålla den medicinska beredskapen för undervattensverksamhet måste fyra uppgifter som förstavårdare för behandling i tryckkammare inrättas vid Gränsbevakningsväsendet. Dessa uppgifter är nya vid Gränsbevakningsväsendet.

Personalkonsekvenser av uppgifterna och befogenheterna i havsområdet

De personalkonsekvenser som de föreslagna nya uppgifterna och befogenheterna i havsområdet kommer att ha framgår av tabellen nedan. Gränsbevakningsväsendet behöver åtta årsverken till för att genomföra de föreslagna ändringarna. Dessa årsverken riktas till Gränsbevakningsväsendets marina förvaltningsenheter. Sammantaget innebär detta en permanent ökning av Gränsbevakningsväsendets omkostnader med cirka 640 000 euro.

Konsekvenser i fråga om årsverken	ÅRSVERKEN
Ytterligare personal, dykare	4
Ytterligare personal, förstavårdare för tryckkamarbehandling	4
Sammanlagt	8

Gränsbevakningsväsendets behov av tilläggsanslag för uppgifter och befogenheter i havsområdet

De nya befogenheter som föreslås i propositionen för övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur samt stoppande och inspektion av fartyg innebär att Gränsbevakningsväsendet behöver tilläggsanslag 2026–2031 enligt tabellen nedan.

Kostnader (tusen euro)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ytterligare personal	-	640	640	640	640	640
Mobil tryckkammare	-	650	10	10	10	10
LAUV (Light Autonomous Underwater Vehicle)	-	350	10	10	10	10

Kompetenshantering						
- mer krävande och ökad utbildning för dykarna	100	100	100	100	100	100
- ökad utbildning för marina uppgifter	20	20	20	20	20	20
Sammanlagt	120	1 760	780	780	780	780

Eventuella andra ekonomiska konsekvenser

Om Gränsbevakningsväsendet inte oavbrutet har tillgång till förmåga att ingripa och undersöka avvikelser i den ekonomiska zonen (inkl. djupdykningsförmåga), fördröjer det reparationer av skador på kritisk undervattensinfrastruktur och brottsundersökning under vatten. Skadad kritisk undervattensinfrastruktur kan börja repareras först när undersökningarna under vatten är klara. Eventuella fördröjningar i reparationsarbetena kan också ge upphov till ekonomiska förluster för Finland.

Skapandet av Gränsbevakningsväsendets marina förmåga handlar inte endast om förmåga att upptäcka och utreda fall, utan samma nationella undervattens- och övervakningsförmågor kommer att användas även exempelvis för att stödja polisen i fall som är förknippade med brottsmisstankar.

Förhållande till tidigare budgetar

För att täcka kostnaderna för de nya befogenheter vid de inre gränserna som det föreslås att Gränsbevakningsväsendet ska ges har det i planen för de offentliga finanserna 2026–2029 inkluderats finansiering från och med 2026. Under åren 2026 och 2027 uppgår finansieringen till två miljoner euro, vilket inkluderar investeringar av engångsnatur för 1–2 miljoner euro per år, och från och med 2028 kommer det permanenta tilläggsanslaget att uppgå till en miljon euro per år. Behoven av tilläggsanslag på grund av de marina befogenheterna har inte beaktats i tidigare budgetdokument.

Övriga förslag

De övriga författningsändringar och befogenheter som föreslås medför inga betydande tilläggskostnader för Gränsbevakningsväsendet. Dessa förslag handlar om preciseringar eller utvidgningar av befintliga befogenheter. De utgifter för utbildningen och den operativa driften som ändringarna medför ska finansieras med medel som anvisats Gränsbevakningsväsendet i planen för de offentliga finanserna och statsbudgeten.

Ekonomiska konsekvenser för andra myndigheter

Det har inte identifierats några direkta ekonomiska konsekvenser för andra myndigheter av de författningsändringar som föreslås i propositionen.

De författningsändringar som gäller gränstrupperna medför inga tilläggskostnader för Försvarsmakten, eftersom ändringarna endast förtydligar förfarandena och tjänstemännens rättsliga ställning i en situation där gränstrupper ansluts till Försvarsmakten.

4.2.3 Konsekvenser för företag

Propositionens konsekvenser för verksamheten i företag är små. Den föreslagna skyldigheten för ägare och innehavare av kritisk undervattensinfrastruktur att meddela Gränsbevakningsväsendet om skador på infrastruktur kräver att aktörerna informeras om den nya skyldigheten och att man kommer överens om förfarandena med Gränsbevakningsväsendet. I övrigt har de förslag som gäller övervakning av kritisk undervattensstruktur inga konsekvenser för företag. De inverkar till exempel inte på de skyldigheter som åläggs aktörer inom kritisk infrastruktur i lagstiftningen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft eller i annan gällande lagstiftning. Aktörerna inom kritisk infrastruktur ska även framöver svara för drift, skydd och reparation av infrastrukturen.

Förslaget om att Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att få uppgifter ur samfunds och sammanslutningars upptagningar från kameraövervakning medför en aning administrativt arbete för dem som äger upptagningen. Om de praktiska arrangemangen ska dock Gränsbevakningsväsendet och samfundet eller sammanslutningen i fråga avtala.

4.2.4 Konsekvenser för dataskydd och informationshantering

På behandlingen av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet tillämpas beroende på ändamålet med behandlingen antingen den allmänna dataskyddsförordningen (EU 2016/679) och dataskyddslagen (1050/2018), som kompletterar EU-förordningen, eller lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018, nedan *dataskyddslagen avseende brottmål*). Enligt den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen avseende brottmål är alla sådana uppgifter genom vilka en person direkt eller indirekt kan identifieras personuppgifter. Indirekt identifiering kan ske till exempel genom att en enskild uppgift kombineras med någon annan uppgift som möjliggör identifiering. I Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, bestämmelser som kompletterar de allmänna bestämmelserna. Om ett sjöräddningsregister föreskrivs särskilt i sjöräddningslagen.

De i propositionen föreslagna bestämmelserna om användning av uppgifterna i sjöräddningsregistret för andra ändamål än det ursprungliga behandlingsändamålet och bestämmelserna om utlämnande av uppgifter till utlandet hör till tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen. De övriga kompletteringar som föreslås i bestämmelserna om behandling av personuppgifter hör till tillämpningsområdet för antingen den allmänna dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen avseende brottmål beroende på vilka uppgifter enligt Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag som utlämnandet gäller. Till tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen och dataskyddslagen hör de ändamål med behandlingen av personuppgifter som anges i 7, 15 a och 15 b § och största delen av ändamålen i 15 §. Till tillämpningsområdet för dataskyddslagen avseende brottmål hör de ändamål med behandlingen av personuppgifter som anges i 8, 10, 12 och 13 § samt en del av ändamålen i 15 §.

De kompletterande bestämmelser om behandlingen av personuppgifter som föreslås i propositionen grundar sig i fråga om behandling som hör till tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen på det nationella handlingsutrymme som ges i artikel 6 i

förordningen. Inom ramen handlingsutrymmet kan man i den nationella lagstiftningen utfärda närmare bestämmelser om exempelvis de enheter till vilka personuppgifter får lämnas ut och för vilka ändamål. Den nationella rätt som avses i artikel 6.3 ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Om uppgifter behandlas för andra ändamål än det ändamål för vilket de samlades in, ska regleringen bedömas utifrån principen om ändamålsbegränsning i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 6.4 i dataskyddsförordningen. Regleringen ska vara en nödvändig och proportionell åtgärd för att skydda de mål som avses i artikel 23.1 i den allmänna dataskyddsförordningen. Den kompletterande reglering som föreslås i fråga om personuppgifter som hör till tillämpningsområdet för dataskyddslagen avseende brottmål grundar sig på artikel 8.2 i dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning, enligt vilket medlemsstaternas nationella rätt som reglerar behandling av personuppgifter inom tillämpningsområdet för direktivet ska åtminstone specificera syftet med behandlingen, vilka personuppgifter som ska behandlas och behandlingens ändamål.

Den föreslagna regleringen om användning av uppgifterna i sjöräddningsregistret för ett annat ändamål än det ursprungliga behandlingsändamålet preciserar den allmänna reglering i dataskyddslagen som för närvarande tillämpas i denna fråga och är förenlig med principerna för sekundär användning av uppgifter i registerföringen. Även den föreslagna regleringen om utlämnande av uppgifter till utlandet för ändamål relaterade till marin verksamhet samt territorialövervakning och militärt försvar kompletterar den allmänna regleringen i dataskyddslagen och dataskyddslagen avseende brottmål. De föreslagna bestämmelserna bör anses nödvändiga och proportionella, eftersom de svarar på behov som uppkommit på grund av den förändrade säkerhetspolitiska miljön och den ökade internationella samverkan.

Den föreslagna kompletterande regleringen om behandling av personuppgifter gäller i princip inte de uppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen och inte heller de uppgifter som avses i 11 § i dataskyddslagen avseende brottmål och som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Den gäller inte heller uppgifter som annars ska betraktas som i konstitutionellt hänseende känsliga uppgifter. I varje fall begränsas behandlingen till dessa delar av nödvändighetsvillkoret enligt 4 § 1 mom. i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag i dess nuvarande lydelse.

De ändringar som föreslås i behandlingen av personuppgifter kommer inte att orsaka några betydande förändringar i Gränsbevakningsväsendets informationshantering. I propositionen föreslås inte heller några ändringar i de gällande bestämmelserna om offentlighet och sekretess i fråga om handlingar.

4.2.5 Samhälleliga konsekvenser

Det bedöms att de föreslagna ändringarna kommer att öka säkerheten i samhället. Gränsbevakningsväsendets förmåga att förutse och reagera på snabbt föränderliga säkerhetssituationer kommer att förbättras särskilt vid de inre gränserna och i havsområdena. Förmåga att reagera omedelbart och kriställighet är samtidigt viktiga signaler utåt. (se FvUB 16/2018 rd).

De föreslagna bestämmelserna kommer att öka mängden information som Gränsbevakningsväsendet inhämtar. De uppgifter som fås med hjälp av övervakningen vid de inre gränserna och i havsområdena ska utnyttjas vid planering och inriktning av Gränsbevakningsväsendets operativa verksamhet. De uppgifter som den ökade övervakningen ger kommer att vara av stor betydelse även på grund av att de stöder statsledningens beslutsfattande och genom att allvarliga säkerhetssituationer kan förebyggas med hjälp av dem.

Den lägesbild som erhålls genom den radiotekniska övervakningen kommer också att ge information om hur Finlands säkerhetspolitiska omgivning utvecklas.

Genom de föreslagna bestämmelserna om övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur förbättras Finlands nationella förmåga när det gäller övervakning av denna infrastruktur samt upptäckande och utredning av avvikelser. Det kan bedömas att de föreslagna befogenheterna också har en preventiv effekt.

Förslagen förväntas inte ha någon större allmän brottsförebyggande effekt, men vetskapen om att Gränsbevakningsväsendet utför teknisk övervakning och radioteknisk övervakning och har möjlighet att utföra kontroller vid de inre gränserna och i havsområdena kan bidra till att tröskeln för olovlig verksamhet blir högre.

4.2.6 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

De föreslagna ändringarna har betydelse med avseende på flera av de grundläggande rättigheter som tryggas i grundlagen. Till dessa hör jämlikhet (6 §), rätten till liv, personlig frihet och integritet (7 §), rörelsefrihet (9 §), skydd för privatlivet (10 §), egendomsskydd (15 §), näringsfrihet och rätt till arbete (18 §) och rättsskydd (21 §).

När det gäller jämlikhet berör de föreslagna befogenheterna personer som vistas, rör sig eller bedriver annan verksamhet i Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde. Det handlar i synnerhet om områden i närheten av riksgränsen och havsområden. I 4 § i gränsbevakningslagen föreskrivs närmare om den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

De föreslagna bestämmelserna kommer att öka övervakningen av personer som rör sig i närheten av riksgränsen, i synnerhet vid Schengenrådets inre gränser. En stor del av Gränsbevakningsväsendets övervakning kommer att ske med hjälp av teknisk övervakning och radioteknisk övervakning på ett sådant sätt att personer och fordon inte behöver stoppas eller tillåtna hastigheter sänkas. Enligt förslaget ska kontrollerna vid de inre gränserna grunda sig på Gränsbevakningsväsendets allmänna uppgifter om och erfarenhet av händelser som äventyrar gränssäkerheten samt på iakttagelser som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. Dessutom ska de vara tidsmässigt och geografiskt avgränsade. I praktiken kommer antalet åtgärder som kräver stoppande av personer och fordon att hållas så lågt tidsmässigt och geografiskt att åtgärderna inte kommer att ha samma verkan som tillfälligt återinförande av gränskontroll vid en inre gräns. Därmed kommer de olägenheter som övervakningen medför för de lokala invånarna och inverkan på rörelsefriheten att vara så små och rimliga som möjligt.

Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Bestämmelsen understryker den offentliga maktens förpliktelser att vidta åtgärder för att skydda samhällsmedlemmarna mot brott och andra rättsstridiga gärningar (RP 309/1993 rd, s. 51). I den föränderliga säkerhetspolitiska miljön kommer de föreslagna befogenheterna vid de inre gränserna att ha positiva effekter på gränssäkerheten och säkerheten i samhället och därigenom även på allas rätt till personlig trygghet.

Gränsbevakningsväsendet har ökat den tekniska övervakningen i gränszonen och dess närhet. Möjligheten att i gränszonstillstånd inkludera skyldighet för tillståndshavaren att anmäla till exempel att han eller hon har för avsikt att ta sig in eller ut ur gränszonen eller skyldighet att meddela kännetecknen för sitt fordon innebär att Gränsbevakningsväsendet kan inrikta sin övervakning på annat än personer som har tillstånd att röra sig i gränszonen. Detta minskar den olägenhet som övervakningen av gränszonen orsakar tillståndshavaren.

Gränsbevakningsväsendets rätt att installera utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning i närheten av riksgränsen utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare samt att bygga tillfälliga hinder i närheten av riksgränsen försämrar i praktiken inte avsevärt ägarens eller innehavarens möjligheter att använda området eller bedriva näringsverksamhet i området. I första hand bör man försöka ingå ett avtal med mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare om placering av utrustning och tillfälliga hinder i deras områden. Men om placeringen av utrustning eller ett tillfälligt hinder i ett område orsakar skada eller olägenhet, ska Gränsbevakningsväsendet även i fortsättningen betala ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområdet.

De föreslagna befogenheter som gäller ingripande i obemannade fordons färd påverkar företagsaktörer och enskilda amatörer när deras verksamhet sker i närheten av Gränsbevakningsväsendets lokaler och aktiviteter. Det bedöms dock att befogenheterna inte kommer att orsaka någon betydande olägenhet för privata aktörer, men dessa bör dock noggrannare än tidigare beakta de begränsningar av verksamheten som beror på Gränsbevakningsväsendets behov. Gällande lagstiftning innehåller också bestämmelser på basis av vilka skador som beror på ogrundat ingripande ersätts.

Den nya tillsynsuppgift som det i propositionen föreslås att Gränsbevakningsväsendet ska få och som gäller kritisk undervattensinfrastruktur samt tillhörande befogenhet att förhindra eller avbryta skadegörelse av kritisk infrastruktur kommer att inverka positivt på egendomsskyddet. De föreslagna befogenheterna i fråga om stoppande och inspektion av fartyg inverkar endast på besättningen på fartyg som saknar nationalitet och som rör sig i den ekonomiska zonen. När det gäller detta bör man beakta att det inte är fråga om några egentliga nya befogenheter, eftersom befogenheterna grundar sig på den för Finland bindande havsrättskonventionen. Enligt propositionen ska det endast föreskrivas att denna uppgift i Finland ska höra till Gränsbevakningsväsendet.

Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för jämställdheten mellan könen.

4.2.7 Konsekvenser i landskapet Åland

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland regleras i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), gränsbevakningslagen, sjöräddningslagen (1145/2011) och republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter på Åland (255/2024, nedan *överenskommelseförordningen*). Enligt 1 § i överenskommelseförordningen föreskrivs i förordningen om Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter i landskapet Åland och sådan handräckning som landskapsmyndigheterna ger Gränsbevakningsväsendet, så att självstyrelselagen för Åland, gränsbevakningslagen och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet beaktas.

I 18 § i självstyrelselagen för Åland föreskrivs om frågor som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och i 27 § om frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendet samt försvarsväsendets verksamhet för trygghet av rikets säkerhet hör med stöd av 27 § 34 punkten i självstyrelselagen till rikets behörighet. Propositionens förslag om Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna gäller upprätthållande av gränssäkerheten, skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet eller trygghet av rikets säkerhet, så befogenheterna ska tillämpas som sådana även i landskapet Åland. Dessa befogenheter omfattar uppförande av tillfälliga hinder i omedelbar närhet av riksgränsen, utrustning för teknisk övervakning, temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik, övervakning av kritisk infrastruktur, stoppande och inspektion av fartyg, tillfällig rätt att använda fastigheter, begränsningar av rätten att vistas i

Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden, beslutsfattandet om handräckning av Gränsbevakningsväsendet, Gränsbevakningsväsendets rätt att få information samt anslutande av gränstrupper till Försvarsmakten.

När det gäller bestämmelserna om återinförande av inre gränskontroll ska det beaktas att innan ett beslut fattas om återinförande ska ett utlåtande om saken begäras av Ålands landskapsregering, om beslutet har särskild betydelse för landskapet. I landskapet Åland finns ingen gränszon, så de föreslagna ändringar som gäller gränszonen kommer i praktiken inte att tillämpas i landskapet.

Enligt 27 § 4 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet även i fråga om förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna om internationella förpliktelser och ärenden som gäller Europeiska unionen i 9 kap och 9 a kap. I propositionen föreslås också preciseringar av bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendets internationella samarbete. Enligt bestämmelsen i självstyrelselagen för Åland om fördelningen av behörigheter är det riket som har behörighet att begära internationellt bistånd till Ålands territorium. I ärenden som hör till landskapets behörighet har landskapets myndigheter ansvar för att bedöma om externt bistånd behövs och för att skicka en eventuell begäran till behörigt ministerium. Rikets myndighet ska sörja för kontakten till utlandet på samma sätt som för det övriga Finland. I ärenden som hör till rikets behörighet går man på Åland till väga på samma sätt som på andra platser i landet. Dessa uppgifter sköter således rikets myndigheter.

Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet med vissa undantag. Dessutom har landskapet enligt 18 § 10 punkten lagstiftningsbehörighet i fråga om bland annat natur- och miljövård, enligt 16 punkten i fråga om bland annat jakt och fiske och enligt 21 punkten i fråga om bland annat vägtrafik, båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken.

Enligt 2 § i överenskommelseförordningen kan Gränsbevakningsväsendet i landskapet Åland vid sidan av sina riksomfattande uppgifter utföra endast sådana uppgifter som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och som också annars enligt rikslagstiftningen ankommer på Gränsbevakningsväsendet. Enligt 3 § i förordningen kan Gränsbevakningsväsendet i landskapet Åland övervaka väg- och sjötrafiken, fiske, jakt, naturskyddsområden, fartygsfynd och efterlevnaden av bestämmelserna om dem, förhindrande av vattnens förorening förorsakad av fartyg samt havsskydd. Enligt 4 § kan Gränsbevakningsväsendet på begäran av Ålands polismyndighet i enskilda fall sköta sådana i landskapslagen om tillämpning på Åland av polislagen (Ålands författningssamling 2021:12) avsedda brådskande polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som polismyndigheten inte utan dröjsmål kan sköta.

Propositionen innehåller förslag om befogenheter som kan utövas i samband med en uppgift som ankommer på Gränsbevakningsväsendet. Till dessa hör bland annat befogenhet att stoppa ett fordon, reglera trafik och ingripa i obemannade fordons färd. Bestämmelserna ska tillämpas i landskapet Åland till den del det är fråga om uppgifter som Gränsbevakningsväsendet ska utföra och som hör till rikets lagstiftningsbehörighet eller sådana uppgifter som Gränsbevakningsväsendet sköter i landskapet med stöd av överenskommelseförordningen. De föreslagna ändringar som gäller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet ska inte tillämpas i landskapet, eftersom de gäller situationer där Gränsbevakningsväsendet vidtar en åtgärd utan begäran av polisen.

Åland är enligt internationella fördrag demilitariserat och neutralt. Detta förhindrar utplacering av militär personal, militära fordon och militär materiel på Åland samt transitering av sådana

via Åland, dock med vissa undantag för Finland (konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästande och neutralisering, FördrS 1/1922, artikel 4 a och 4 b). Myndigheterna ska i sin verksamhet beakta de internationella fördrag som gäller Ålands demilitarisering och neutralisering. Av förslagen i propositionen gäller detta i synnerhet Försvarsmaktens handräckning till Gränsbevakningsväsendet.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Befogenheterna till havs

Som ett alternativ till förslaget om att Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att inspektera fartyg som misstänks sakna nationalitet eller vara finska har man bedömt en utvidgning av inspektionsrätten till andra situationer som anges i artikel 110 i havsrättskonventionen. Detta skulle innebära att inspektionsrätten även omfattade misstänkt sjöröveri och slavhandel samt otillåten utsändning. Sjøröveri har definierats i artikel 101 i havsrättskonventionen och otillåten utsändning i artikel 109.2 i havsrättskonventionen. Slavhandel har inte definierats i havsrättskonventionen, men den har definierats i till exempel artikel 1 i den internationella konventionen om slaveri (FördrS 27/1927).

Utöver om inspektionsrätt föreskrivs i artikel 105 i havsrättskonventionen om uppbbringning av piratfartyg. Varje stat får på det fria havet eller på annan plats utanför någon stats jurisdiktion uppbbriga piratfartyg eller fartyg som tagits genom sjöröveri och befinner sig under kontroll av pirater samt gripa de personer och ta i beslag den egendom som finns ombord på fartyget. Dessutom föreskrivs i artikel 109 i havsrättskonventionen om rätten för en stat som har jurisdiktion att på det fria havet, i enlighet med artikel 110, gripa varje person eller förordna om kvarstad beträffande varje fartyg som ägnar sig åt otillåten radiosändning samt ta sändarutrustningen i beslag.

Det anses inte nödvändigt att under nuvarande förhållanden föreskriva om åtgärder med anledning av slavhandel eller otillåtna radiosändningar. När det gäller dessa skulle det också i hög grad vara fråga om misstänkta brott, och det skulle inte vara ändamålsenligt att i gränsbevakningslagstiftningen föreskriva att åtgärder som rör dessa omfattas av Gränsbevakningsväsendets befogenheter.

När andra handlingsalternativ övervägts har det särskilt beaktats att definitionen av sjöröveri i artikel 101 i havsrättskonventionen även omfattar olaglig våldshandling som besättning eller passagerare på ett privat fartyg begår för privata ändamål och som är riktat mot egendom på en plats utanför någon stats jurisdiktion. Definitionen har bedömts i relation till skadegörelse av kritisk undervattensinfrastruktur i den ekonomiska zonen.

I bedömningen beaktades att brott som rör kritisk undervattensinfrastruktur kan uppfylla rekvisitet för sabotage eller grovt sabotage enligt 34 kap. i strafflagen eller rekvisitet för terroristbrott enligt 34 a § i strafflagen. Gärningen kan även uppfylla till exempel rekvisitet för störande av post- och teletrafik eller grovt störande av post- och teletrafik. För de ovan avsedda brotten är det dock polisen som är förundersökningsmyndighet, och Gränsbevakningsväsendet kan ge polisen assistans enligt 77 § i gränsbevakningslagen. De åtgärder som rör sjöröveri och som avses i artiklarna 105 och 110 i havsrättskonventionen handlar i hög grad om åtgärder relaterade till ett misstänkt brott som polisen ska undersöka, så det vore inte ändamålsenligt att föreskriva om dem som befogenheter som innehas av Gränsbevakningsväsendet. Vidare, när det är fråga om brottmål bör bestämmelser om uppbbringning av fartyg, gripande av misstänkta

och beslagtagande av egendom i första hand införas i till exempel i tvångsmedelslagen (806/2011). Dessutom har den internationella tolkningspraxisen inte understött en sådan utvidgning av definitionen av sjöröveri att även egendom utanför fartyg skulle omfattas. Det råder också oklarhet om huruvida den ekonomiska zonen kan anses utgöra ett sådant område som avses i definitionen i artikel 101 i havsrättskonventionen och som inte omfattas av någon stats jurisdiktion. I en kommentar av FN:s folkrättskommission, som ursprungligen utarbetade definitionen, konstaterades att kommissionen till denna del främst haft i åtanke gärningar på en ö som ingen stat har ställt krav på suveränitet över (terra nullius) eller stränder i ett territorium som inte står under någon stats suveränitet.

Som ett alternativ till befogenheterna i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur har den rättfärdigande grund som gäller nödvändighet (necessity) enligt folkrätten bedömts. Enligt artikel 25 i folkrättskommissionens artikelförslag med allmänna läror om statens ansvar kan en stat åberopa nödvändighet som grund för att utesluta rättsstridighet endast om handlingen i fråga utgör det enda medel genom vilket staten kan skydda ett väsentligt intresse mot en allvarlig och omedelbar fara och under förutsättning att handlingen inte innebär ett allvarligt åsidosättande av ett väsentligt intresse hos den eller de stater gentemot vilka förpliktelsen riktar sig eller hos det internationella samfundet som helhet. Statens ansvar uppfattas som en allmän sedvanerättslig lära.

Reglerna om nödvändighet enligt folkrätten har hittills inte införlivats i den nationella lagstiftningen. För att det i finska myndigheters verksamhet ska vara möjligt att åberopa nödvändighet enligt folkrätten krävs att det införs bestämmelser om det i lag. I denna fråga bör det bedömas vilken störning orsakad av skadegörelse av kritisk undervattensinfrastruktur skulle vara så allvarlig att man kunde åberopa nödvändighet. Nödvändighet har behandlats i vissa avgöranden av Internationella domstolen (ICJ), men dessa avgöranden gäller inte åtgärder som vidtagits för att ingripa i till exempel friheten till sjöfart. Som koncept handlar dock nödvändighet enligt folkrätten om att staten handlar i strid med folkrätten, men strävar efter att rättfärdiga det genom att åberopa nödvändighet. Det har bedömts att de föreslagna befogenheterna i samband med övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur inte strider mot internationell havsrätt. Dessutom har det bedömts att det inte är möjligt att i gränsbevakningslagstiftningen föreskriva om beslutsfattande som gäller nödvändighet enligt folkrätten som en uppgift som ankommer på Gränsbevakningsväsendet.

Övriga behov av ändringar av bestämmelserna om beredskap

Under beredningen av propositionen observerades också sådana behov av ändringar i lagstiftningen som skulle stödja Gränsbevakningsväsendets beredskap men som skulle kräva mer omfattande beredning än vad som är möjligt i detta sammanhang. De viktigaste av dessa behov gäller kontroll av information i mobila och andra terminaler i samband med gränskontroll, möjlighet för Gränsbevakningsväsendet att för skapande av en lägesbild skaffa information som kommersiellt samlats in om användare av mobila applikationer, ett bredare utnyttjande av information som erhållits genom radioteknisk övervakning och utlämnande av denna information till olika myndigheter samt eventuellt mer omfattande befogenheter för värnpliktiga i egenskap av stöd för Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Dessutom konstaterades att det behov av att utveckla gränsbevakningslagens bestämmelser om automatisk identifiering – ett behov som också anknyter till EU:s rättsakt om artificiell intelligens – är en helhet som det är ändamålsenligt att behandla senare i ett separat projekt.

Det är således nödvändigt att även i fortsättningen se över de bestämmelser om befogenheter som gäller Gränsbevakningsväsendet. När bestämmelserna utvecklas vidare bör man beakta den

ständigt föränderliga säkerhetspolitiska miljön och bland annat aspekter relaterade till digitaliseringen av samhället.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Befogenheterna vid de inre gränserna

I samband med ett förstudieprojekt som bedömde behoven av ändringar av Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid Schengenområdets inre gränser gjordes en kartläggning av den nationella lagstiftningen i Nederländerna, Sverige, Tyskland, Danmark och Estland om befogenheter som utövas i gränsnära områden och som inte kan utövas i inlandet. Dessa länder har ingen separat gränsbevakningsmyndighet av det slag som Finland har. Gränskontrolluppgifterna i länderna hör exempelvis till polisen, ett gendarmeri eller en organisation till vilken en polis- och gränsbevakningsmyndighet anslutits. Av de stater som undersöktes har endast Estland landgräns med ett land som inte hör till Schengenområdet. Utredningens slutsats var att Finland och dessa stater har en likartad nationell lagstiftning om de inre gränserna. Det finns dock vissa skillnader i fråga om lösningsmodeller, detaljer och exakthet.

Tyskland har i sin lagstiftning angett ett speciellt gränsnära område där vissa befogenheter får utövas. Nederländerna, Sverige och Danmark har mer detaljerade bestämmelser om kontrollen i närheten av gränsen. Estland har inte angett något gränsnära område i sin lagstiftning, och lagstiftningen innehåller inga motsvarande detaljerade bestämmelser om kontrollerna i gränsnära områden.

Myndigheterna i Nederländerna, Sverige och Danmark har befogenhet att utföra kontroller också vid de inre gränserna, men kontrollerna har begränsats geografiskt, kvantitativt och tidsmässigt. Estland har inga detaljerade bestämmelser om kontrollerna i gränsnära områden. I Nederländerna utarbetar myndigheterna en rapport om kontrollerna vid de inre gränserna för den aktör som ansvarar för samordning av de nationella kontrollerna. I Sverige, Tyskland, Danmark och Estland finns ingen motsvarande rapporteringsskyldighet.

Tyskland har ett förfarande för varning om personer som har införts i ett register över personer som uppträder våldsamt vid idrottsevenemang. Personer som införts i registret kan ges en varning och förbjudas att vistas i ett visst område, även om det saknas bevis för att personen planerar ett brott. Enligt Tysklands lagstiftning kan en person som orsakar fara också förbjudas att lämna landet, om det upptäcks att personen försöker lämna landet.

Sverige, Danmark och Estland använder ett automatiskt system för identifiering av registreringsskyltar vid analys av fordon som kommer in i eller lämnar landet. Systemet jämför uppgifter som registrerats med uppgifter i databasen.

Hela utredningen finns tillgänglig i den offentliga tjänsten på adressen <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning>, där den kan sökas med identifieringskoden SM052:00/2023.

5.2.2 Befogenheterna i havsområdena

Estland

Estlands lag om den ekonomiska zonen (Majandusvööndi seaduse), som trädde i kraft den 25 februari 1993, innehåller bestämmelser om bevarande och utnyttjande av organiska

naturresurser, om havsvetenskaplig forskning, om byggande, användning och bortskaffande av konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner och om skydd av havsmiljön i den ekonomiska zonen. Dessutom innehåller lagen bestämmelser om skydd av marina kulturarv och om verkställighetsåtgärder i fråga om utländska fartyg.

Den 19 april 2025 trädde lagen om ändring av lagen om försvarsmaktens organisation och lagen om den ekonomiska zonen i kraft (Kaitsevæe korralduse seaduse ja majandusvööndi seaduse muutmise seadus (merejulgeoleku tugevdamine)), en lag vars syfte är att stärka säkerheten inom sjöfarten. Genom lagen fogades en ny 14¹ § till lagen om den ekonomiska zonen. Enligt den nya paragrafen har försvarsmakten i enlighet med folkrätten rätt att i landets ekonomiska zon vidta de åtgärder som det föreskrivs om i lagen om försvarsmaktens organisation (Kaitsevæe korralduse seadus) för att förhindra, identifiera eller bekämpa ett hot från en vattenfarkost eller en annan farkost mot infrastruktur som tryggar kontinuiteten för en vital tjänst eller ett försvarsobjekt, en hamn eller en annan anläggning eller utrustning eller för att avlägsna en störning.

Till lagen om försvarsmaktens organisation fogades genom ändringen dessutom en ny 47¹ §, som gäller användning av våld mot civila vattenfarkoster eller andra farkoster avsedda för civil användning. I enlighet med folkrätten får försvarsmakten använda maktmedel i Estlands havsområde för att bekämpa ett allvarligt hot från ovan avsedda civila farkoster mot infrastruktur som tryggar kontinuiteten för en vital tjänst eller ett försvarsobjekt, en hamn eller någon annan anläggning eller utrustning, om det inte är möjligt att bekämpa hotet med andra medel. Dessa maktmedel kan omfatta exempelvis att stoppa en farkost, att styra eller avlägsna en farkost från territorialvatten eller i sista hand att sänka en farkost. Det föreskrevs samtidigt om maktmedlens proportionalitet och om förhandsvarningar. Enligt motiven till lagstiftningen anses att åtgärder som hotar kontinuiteten för statens vitala tjänster kränker statens suveränitet, och på grundval av det har staten enligt reglerna om våld rätt till självförsvar.

Estland har ingen separat nationell lagstiftning som genomför rätten till visitering enligt artikel 110 i havsrättskonventionen. Den 11 april och 13 maj 2025 har Estlands myndigheter ansett att de kunnat ingripa i utländska fartygs färd på grund av oklarheter i fråga om flaggstaten direkt med stöd av havsrättskonventionen, som Estland har ratificerat och satt i kraft på lagnivå.

Sverige

I Sverige är Kustbevakningen nationell kontaktpunkt i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur. I förordningen om Kustbevakningen (Förordning (2019:84) med instruktion för Kustbevakningen) föreskrivs att Kustbevakningen har till uppgift att bedriva sjöövervakning. I lagen om Kustbevakningen (Kustbevakningslag (2019:32) konstateras särskilt att Kustbevakningens uppgifter gäller inom Sveriges maritima zoner, som utgörs av kontinentalsockel, angränsande zon och ekonomisk zon. Kustbevakningen har således till uppgift att övervaka havsområdet även i Sveriges ekonomiska zon. I samband med övervakningen av havsområdet övervakar Kustbevakningen de facto även Sveriges kritiska infrastruktur, men den har inga särskilda befogenheter att vidta åtgärder mot olaglig verksamhet i den ekonomiska zonen, utan den ska med stöd av 19 § i ovannämnda lag anmäla misstänkt brottslig verksamhet i den ekonomiska zonen till en åklagare, som beslutar om eventuella åtgärder på grund av brottet. När det gäller brott som rör kritisk undervattensstruktur i Sveriges ekonomiska zon är det polisen som är behörig myndighet.

Sverige har ingen separat nationell lagsstiftning som genomför visiteringsrätten enligt artikel 110 i havsrättskonventionen och som gäller behörighet att till exempel i internationella

havsområden visitera fartyg som misstänks sakna nationalitet. Men diskussioner pågår om en eventuell utveckling av lagstiftningen.

Danmark

I Danmark ankommer det på det nya ministerium som sköter beredskapsfrågor (Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab) att övervaka kritisk undervattensinfrastruktur och att samordna övervakningen. I praktiken är det Danmarks marinkommando (Søværnets Operative Kommando) som för ministeriets räkning utför övervakningen till havs. Ägare av kritisk infrastruktur har också ålagts övervaknings- och anmälningsskyldighet för sin infrastruktur, en plikt som överensstämmer med innehållet i CER-direktivet. Danmark har ingen separat nationell lagsstiftning som genomför visiteringsrätten enligt artikel 110 i havsrättskonventionen och som gäller behörighet att till exempel i internationella havsområden visitera fartyg som misstänks sakna nationalitet. I praktiken har inga visiteringar heller utförts.

Norge

Norge har ingen separat nationell lagsstiftning som genomför visiteringsrätten enligt artikel 110 i havsrättskonventionen och som gäller behörighet att till exempel i internationella havsområden visitera fartyg som misstänks sakna nationalitet.

Norges lagstiftning innehåller diverse bestämmelser om eventuella visiteringar i territorialvatten där allmän jurisdiktion tillämpas. Bland annat i 4 § i Norges strafflag (Straffeloven) föreskrivs att sabotage mot rörledningar och kablar som hör till kritisk infrastruktur och som är kopplade till anläggningar belägna på eller utanför norsk kontinentalsockel är straffbart. Norges polis har allmän undersökningsbehörighet enligt strafflagen, och Norges kustbevakning är skyldig att ge polisen handräckning med stöd av 17 § i den nationella lagen om havsbevakning (Lov om Kystvakten). Norges polis har utfärdat särskilda anvisningar till kustbevakningen om förfarandena i samband med reaktion och undersökning av misstänkt sabotage i internationella havsområden.

6 Remissvar

7 Specialmotivering

7.1 Gränsbevakningslagen

3 §. Gränsbevakningsväsendets uppgifter. Till 3 mom. fogas en informativ hänvisning om att bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid bekämpning av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor finns i räddningslagen. Tillägget är författningstekniskt. Paragrafen behöver inte preciseras till övriga delar på grund av de nya befogenheter som föreslås i denna proposition. Begreppet upprätthållande av gränssäkerheten omfattar i enlighet med definitionen i 2 § 6 punkten verksamhet vid alla riksgränser, inklusive de inre gränserna, och den föreslagna nya tillsynsuppgiften i fråga om maritim kritisk infrastruktur hör till de tillsynsuppgifter som särskilt föreskrivs för Gränsbevakningsväsendets och som avses i 2 mom.

4 §. Den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet. Bestämmelsen i 2 mom. om Gränsbevakningsväsendets deltagande i Prömsamarbetet preciseras så att den även

omfattar de gällande bestämmelserna i Prümavtalet till den del de kan bli tillämpliga inom Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde. Det är fråga om bestämmelserna i artikel 25 om åtgärder vid omedelbar fara och bestämmelserna i artikel 27 om bistånd på begäran. I paragrafen hänvisas inte till artikel 17 som gäller flygsäkerhetsvakter. Ändringen är av teknisk natur.

12 §. Gränsövergångsställen. Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket gränsövergångsställena, gränsövergångsställenas öppettider och fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen på olika gränsövergångsställen bestäms i beslutet om tillfälligt återinförande av gränskontroll, om gränskontroll tillfälligt återinförs vid de inre gränserna. Det är fråga om att för tydlighetens skull skriva in nuvarande praxis på lagnivå. Enligt artikel 32 i kodexen om Schengengränserna ska bestämmelserna om de yttre gränserna tillämpas i tillämpliga delar vid återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna.

13 §. Tillstånd att passera gränsen. Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket paragrafen också tillämpas på passerande av de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen. Det är fråga om att för tydlighetens skull skriva in nuvarande praxis på lagnivå. Enligt artikel 32 i kodexen om Schengengränserna ska bestämmelserna om de yttre gränserna gälla i tillämpliga delar när gränskontroller återinförs vid de inre gränserna.

15 §. Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna. Bemyndigandet att utfärda förordning i 2 mom. i den gällande paragrafen förpliktar till att närmare bestämmelser om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske får utfärdas genom förordning av statsrådet. I 9 § i statsrådets förordning om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (1126/2009) föreskrivs det om behandlingen av ärenden som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna i den riksomfattande PTG-ledningsgruppen, men i förordningen finns inga bestämmelser om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske.

Bestämmelser om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske kan inte heller i fortsättningen anses vara behövliga, och bestämmelsen föreslås därför upphävas till denna del. Samtidigt föreslås det att momentets ordalydelse ändras till att närmare bestämmelser om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna behandlas mellan PTG-myndigheterna får utfärdas genom förordning av statsrådet. Motsvarande ändring har tidigare gjorts i 16 § 6 mom. om tillfällig stängning av ett gränsövergångsställe, begränsning av gränsövergångstrafiken och koncentrerat av ansökan om internationellt skydd (698/2022).

15 c §. Beslutsfattande som avser Prümsamarbete. I paragrafen föreskrivs det i fortsättningen om beslutsförfarandet vid inledande av Prümsamarbete inom Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde. Bestämmelsen i den gällande paragrafen flyttas till övriga delar till den föreslagna nya 15 e §. Med Prümsamarbete avses enligt 4 § både Prümbeslut och samarbete i enlighet med Prümavtalet. Bestämmelserna om operativt samarbete i fråga om flygsäkerhetsvakter (artikel 17), åtgärder vid omedelbar fara (artikel 25) och bistånd på begäran (artikel 27) i Prümavtalet gäller fortfarande. I den precisering som föreslås i 4 § hänvisas det dock inte till artikel 17 i avtalet eftersom frågor som gäller flygsäkerhetsvakter inte hör till Gränsbevakningsväsendets ansvarsområde.

I 5 kap. i Prümbeslutet finns bestämmelser om gemensamma insatser, inklusive gemensamma patruller (artikel 17), och om bistånd vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor (artikel 18). Enligt artikel 17.1 i Prümbeslutet kan medlemsstaternas behöriga myndigheter, för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt för förebyggande av brott, inrätta gemensamma patruller och genomföra andra gemensamma insatser där utsedda tjänstemän eller andra statsanställda från andra medlemsstater deltar i insatser på en annan medlemsstats territorium. Gemensamma insatser som avses i artikel 17 i Prümbeslutet kan vara gemensamma patruller, i vilka en del av patrullmedlemmarna eller en del av patrullerna som deltar i verksamheten är tjänstemän från en annan EU-medlemsstat. Gemensamma patruller kan användas till exempel vid gränsområden. Samtidigt som de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna kommer överens om villkoren för de gemensamma patrullerna fastställer de patrullernas varaktighet och andra detaljer. Den gemensamma patrulleringen kan vid behov också vara långvarig verksamhet. Gemensamma insatser som avses i artikel 17 kan också vara andra gemensamma insatser. En gemensam insats är en på förhand bestämd operativ uppgift som är mer riktad än en gemensam patrull.

Enligt artikel 18 i Prümbeslutet ska medlemsstaternas behöriga myndigheter ge varandra ömsesidigt bistånd i enlighet med sin nationella lagstiftning vid större evenemang, och liknande viktiga händelser, katastrofer och allvarliga olyckor. Myndigheterna försöker förhindra brott och upprätthålla allmän ordning och säkerhet genom att (a) i ett så tidigt skede som möjligt underrätta varandra om sådana situationer som har gränsöverskridande verkningar, och förmedla väsentliga uppgifter som hänför sig till dem, (b) i situationer med gränsöverskridande verkningar genomföra och samordna nödvändiga polisiära åtgärder på sitt territorium, samt (c) på begäran av den medlemsstat på vars territorium situationen i fråga har uppstått, i den mån det är möjligt, ge bistånd genom att sända tjänstemän, specialister och rådgivare samt genom att ställa övrig nödvändig utrustning till förfogande.

Enligt Prümbeslutet kan behöriga myndigheter som medlemsstaterna har utsett organisera det samarbetet som avses i beslutet. Gränsbevakningsväsendet är i Finland den behöriga myndighet som avses i Prümbeslutet. Enligt 3 § 1 mom. i gränsbevakningslagen är Gränsbevakningsväsendets uppgift att upprätthålla gränssäkerheten. Enligt 2 § 6 punkten i gränsbevakningslagen avses med upprätthållande av gränssäkerheten åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsöverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen. Ett syfte med upprätthållandet av gränssäkerheten är att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

Enligt den gällande paragrafen beslutar chefen för Gränsbevakningsväsendet om Gränsbevakningsväsendets deltagande i Prümsamarbete. Bestämmelsen kompletteras på motsvarande sätt som 9 kap. 9 a § i polislagen. Enligt 1 mom. fattar chefen för Gränsbevakningsväsendet beslut om inledande av Prümsamarbete inom Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde inom finskt territorium och att på begäran av en främmande stat delta i samarbete inom dennas territorium. Med Prümsamarbete inom Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde avses uppgifter i anslutning till upprätthållandet av gränssäkerheten samt sådana uppgifter i anslutning till upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet som Gränsbevakningsväsendet utför i enlighet med 20 § i gränsbevakningslagen. Till Prümsamarbete sänds i regel gränsbevakningsmän som utbildats för internationellt samarbete. Ett beslut om inledande av Prümsamarbete kan gälla att de tjänstemän som Finland sänder ut deltar i en gemensam insats i en annan medlemsstat eller att tjänstemän från en annan medlemsstat deltar i samarbete inom finskt territorium. Utöver EU-

medlemsstaterna deltar Norge och Island i Prümsamarbetet, och bestämmelserna om Prümsamarbetet tillämpas också på dessa stater.

Huvudregeln är att de behöriga myndigheterna ingår ett skriftligt operativt avtal om att inleda Prümsamarbete. I enlighet med artikel 17.3 i beslutet om genomförandet av Prümbeslutet fastställer man i det operativa avtalet bland annat de behöriga myndigheterna i de medlemsstater som ansvarar för insatsen, insatsens specifika syfte, det område där insatsen äger rum och insatsens varaktighet, de tjänstemän som deltar i insatsen, de befogenheter som den utsändande medlemsstatens tjänstemän för utöva samt de tjänstevapen och den ammunition som är tillåtna, övrig utrustning, kostnadsfördelning och övrig information som eventuellt behövs. Undantagsvis kan man muntligen komma överens om Prümsamarbete innan det skriftliga avtalet ingås.

Gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål underrätta inrikesministeriet om att Prümsamarbetet har inletts och om beslutet att inleda samarbetet. I en exceptionell situation kan inrikesministeriet fatta beslut om att fortsätta samarbete eller bistånd som redan har inletts eller avsluta samarbete eller bistånd som Gränsbevakningsväsendet i det berörda fallet har inletts. Detta innebär att samarbetet upphör även i det fallet att de tjänstemän som sänts ut med stöd av Gränsbevakningsväsendets beslut redan finns i den andra staten eller att det redan med stöd av Gränsbevakningsväsendets beslut finns tjänstemän från en främmande stat i Finland.

Enligt 2 mom. fattar inrikesministeriet beslut om att inleda Prümsamarbete, om ärendet är av särskild betydelse för Finlands inre säkerhet. Samarbetet kan vara av särskild betydelse för den inre säkerheten, om ett stort antal tjänstemän sänds ut från Finland för att bistå i en annan stat. På det sättet skulle deltagandet i samarbetet ha en betydande inverkan på Gränsbevakningsväsendets resurser inom finskt territorium och på upprätthållandet av gränssäkerheten. Då ska det vid beslutsfattandet tas hänsyn till vilken inverkan utsändandet av Gränsbevakningsväsendets resurser får för garanterandet av Gränsbevakningsväsendets funktionsförmåga i Finland och på andra myndigheters verksamhet.

På motsvarande sätt uppfylls kriteriet för beslutsfattande enligt 2 mom. i det fall att ett stort antal tjänstemän från en främmande stat begärs inom ramen för Prümsamarbete. Vid beslutsfattandet ska man då vid sidan av övrigt bedöma myndigheternas mottagningsförmåga i Finland och vilka effekter de möjligheter att utöva offentlig makt som de utsända tjänstemännen från en främmande stat har i respektive situation. Om det bedöms att Prümsamarbete som inleds inom finskt territorium sannolikt inbegriper betydande användning av maktmedel, ska beslutsfattandet ske enligt detta moment.

Enligt 3 mom. ska vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. om beslutsfattande tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samarbete eller annan internationell verksamhet.

I 4 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande paragrafen om att chefen för Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om Gränsbevakningsväsendets deltagande i Prümsamarbete eller Atlassamarbete genom assistans till en annan finländsk myndighet. Med bestämmelsen avses i praktiken Prümsamarbete eller Atlassamarbete som leds av polisen och som inletts i enlighet med 9 kap. 9 a § i polislagen. Syftet med bestämmelsen är liksom för närvarande att bekräfta att beslutet om Gränsbevakningsväsendets deltagande i internationellt samarbete i första hand fattas av Gränsbevakningsväsendet och att beslutet i ärendet fattas av chefen för Gränsbevakningsväsendet. Bestämmelsen kompletterar 77 § där det också föreskrivs om beslutsfattandet vid givande av stöd till en annan finsk myndighet utanför finskt territorium.

15 e §. *Gränsbevakningsväsendets deltagande i andra internationella uppdrag.* Paragrafen är ny. Till paragrafen överförs bestämmelsen i den gällande 15 c § om Gränsbevakningsväsendets deltagande i andra internationella uppdrag än de som det finns närmare bestämmelser om i lag. Sådana bestämmelser finns om deltagande i europeiska gräns- och kustbevakningens stående styrkas och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet (15 b §) och i Prümsamarbete (föreslagna 15 c §) samt om begäran om och lämnande av gränssäkerhetsbistånd (15 d §).

På motsvarande sätt som i den gällande lagen ska Gränsbevakningsväsendet besluta om sitt deltagande i ett internationellt uppdrag som avses i paragrafen, om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samarbete eller annan internationell verksamhet. Beslutsnivån inom Gränsbevakningsväsendet regleras inte närmare, utan den fastställs i enlighet med Gränsbevakningsväsendets interna föreskrifter.

20 §. *Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.* Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen kontrollerar Gränsbevakningsväsendet förarens körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning när polisen är förhindrad att göra det. Enligt 2 mom. ska Gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål meddela polisen om åtgärder som inte är obetydliga och som anknyter till i 1 mom. avsett upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.

Det föreslås att *1 mom.* ändras så att Gränsbevakningsväsendet utöver vid gränsövergångsställena också ska ansvara för övervakningen av förarens körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen i närheten av riksgränsen. Med detta avses både närhet till gränsövergångsställen och terränggränser. Bestämmelsen föreslås gälla både de yttre och de inre gränserna.

Övervakningen ska vid sidan av Gränsbevakningsväsendets övriga verksamhet genomföras i enlighet med vart Gränsbevakningsväsendets verksamhet i enlighet med 4 § i gränsbevakningslagen riktas. När det gäller de inre gränserna innebär detta situationer där gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna samt situationer där Gränsbevakningsväsendet annars utför övervakning eller vidtar andra åtgärder vid de inre gränserna. Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna enligt den gällande lagstiftningen beskrivs närmare i avsnitt 2.1.4 i propositionen. Till dessa hör bland annat övervakning av utlännningar enligt 129 a § i utlänningslagen och teknisk övervakning enligt 29 § i gränsbevakningslagen. Den övervakning som avses i bestämmelsen kan också utföras i samband med handräckningsuppdrag samt när Gränsbevakningsväsendet sköter uppgifter vid de inre gränserna i enlighet med den nya 28 b §.

Det föreslås dessutom att 1 mom. ändras så att Gränsbevakningsväsendet i fortsättningen ser till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls även vid gränsszonen och i närheten av riksgränsen i situationer som avses i 28 b § när polisen är förhindrad att göra det. Samtidigt förenklas paragrafens rubrik.

Enligt 49 § i gränsbevakningslagen kan en gränsszon inrättas vid Schengenområdets yttre gränser och som på land kan sträcka sig högst tre kilometer och till havs högst fyra kilometer från riksgränsen. Enligt 52 § i gränsbevakningslagen är färdsl i gränsszonen tillståndspliktig. Enligt 58 § i gränsbevakningslagen krävs inte gränsszonstillstånd i de i paragrafen nämnda myndigheters, såsom polisens, tjänsteuppdrag. I praktiken är Gränsbevakningsväsendet dock i allmänhet den enda myndighet som regelbundet är närvarande vid gränsszonen.

Gränsbevakningsväsendet upprätthåller gränssäkerheten vid alla riksgränser. Gränsbevakningsväsendet patrullerar i närheten av riksgränserna inom ödemarks- och havsområden där andra säkerhetsmyndigheter inte regelbundet rör sig. I den nya 28 b § som föreslås i propositionen föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets kontrollbefogenheter vid de inre gränserna och som ska komplettera den gällande lagstiftningen. Enligt paragrafen ska Gränsbevakningsväsendet när det vidtar åtgärder enligt 28 b § i närheten av riksgränsen även sörja för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet när polisen är förhindrad att göra det. Med närheten av riksgränsen avses i närheten av terräng- och havsgränserna, inklusive gränsoverskridande vattendrag, hamnar, flygplatser samt järnvägar, bangårdar och järnvägsstationer och busstationer.

Polisens förhinder som avses i bestämmelsen ska alltid säkerställas. Vid bedömningen av förhinder ska man bland annat beakta att det kan ta flera timmar att ta sig till händelseområdet i ödemarks- och havsområden. I ödemarksområden finns också stora områden där det kan krävas att man avlägsnar sig från händelseplatsen för att få kontakt med en polis.

De föreslagna ändringarna förebygger situationer som äventyrar den allmänna ordningen och säkerheten samt påskyndar avbrytandet av händelser och tryggheten av utredningar. Ändringarna främjar i stor grad att samarbetsmålen i synnerhet i glesbygden uppnås. Ändringarna stöder också utförandet av Gränsbevakningsväsendets stöduppgifter som värdland i anslutning till Nato-samarbetet och det bilaterala försvarssamarbetet och möjliggör bland annat sådana icke-brådskande åtgärder i närheten av riksgränsen som tryggheten av de militära styrkornas rörelse och verksamhet förutsätter utan att Gränsbevakningsväsendet för utförandet av uppgiften måste ta stora områden i besittning. Upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten är också ägnat att förebygga gärningar som äventyrar upprätthållandet av gränssäkerheten.

I 32 och 32 a § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter i sådana uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som avses i paragrafen. Befogenheterna är de samma som för polisen i en motsvarande situation. I praktiken utför Gränsbevakningsväsendet icke-brådskande uppgifter som gäller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet på eget initiativ i samband med sina kärnuppgifter eller de tillsynsuppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet, om en mer brådskande uppgift inte hindrar utförandet av uppgiften.

Enligt det gällande 2 mom. i paragrafen ska Gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål meddela polisen om åtgärder som inte är obetydliga och som anknyter till i 1 mom. avsett upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Polisen har då möjlighet att vid behov ta ledning över situationen. Om polisen är närvarande på de områden som avses i paragrafen och inte på det sätt som avses i bestämmelsen är förhindrad att sköta upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten, har Gränsbevakningsväsendet i enlighet med gällande 21 § rätt att vidta åtgärder som hänför sig till upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet antingen på begäran av polisen eller i brådskande fall på eget initiativ.

24 b §. Övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur. Paragrafen är ny och i den föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendet övervakar den kritiska undervattensinfrastrukturen på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon. Gränsbevakningsväsendet ska övervaka den kritiska undervattensinfrastrukturen i samband med annan patrullering och övervakning till havs, och övervakningen kan på ett riskbaserat sätt även riktas till särskilda områden eller viss infrastruktur.

Kritisk infrastruktur definieras i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft. I paragrafen hänvisas det till 4 § 3 punkten i lagen enligt vilken kritisk infrastruktur avser en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, eller en del av en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, som krävs för tillhandahållandet av en samhällsviktig tjänst. Med en samhällsviktig tjänst avses enligt 4 § 2 punkten i lagen en tjänst som är avgörande för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner, ekonomisk verksamhet, folkhälsa och allmän säkerhet, eller miljön. Gränsbevakningsväsendets tillsynsuppgift ska gälla sådan ovan avsedd kritisk infrastruktur som finns under havsytan på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon. Det kan till exempel vara fråga om sådana elnätskablar, telekablar och andra dataöverföringskablar samt gasledningar som är nödvändiga särskilt för tillhandahållande av tjänster som är avgörande för att upprätthålla samhällsfunktioner, ekonomisk verksamhet, allmän säkerhet eller miljön.

Bestämmelser om befogenheterna för skötseln av tillsynsuppgifterna i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur finns i den nya 38 c §. Övervakningen kan också omfatta bland annat kamera- och sensorövervakning (29 §) samt radioteknisk övervakning (29 a §) vid sidan av radar- och optisk observation på fartyg. Dessutom ska Gränsbevakningsväsendet ha rätt att ingripa i obemannade fordons färd också för att utföra en tillsynsuppgift som gäller kritisk undervattensinfrastruktur (38 a §). Bestämmelsen möjliggör bland annat ingripande i så kallade havsdrönare (obemannade fartyg som färdas under eller på vattenytan). Om en havsdrönare dock är registrerad och har nationella beteckningar har den samma rätt till oskadlig genomfart på territorialvatten och fri sjöfart på internationella havsområden som andra utländska fartyg. På internationellt havsområde faller det i regel under sin flaggstats exklusiva jurisdiktion. Vid övervakning ska dessutom suverän immunitet för fartyg i statlig tjänst enligt artikel 95 och 96 i havsrättskonventionen beaktas. Å andra sidan ska man beakta att bland annat olika torpeder, robotutrustning, minor och sprängbåtar inte är fartyg och att de inte till exempel har rätt till oskadlig genomfart eller fri sjöfart.

På havsdrönare som saknar beteckningar och som inte kan identifieras kan även den nya föreslagna 38 e § om stoppande och inspektion av fartyg tillämpas. Detta förutsätter dock en utredning av att fartyget inte är i omedelbar besittning av ett moderfartyg eller någon annan som styr i närheten.

Genom ändringarna som föreslås i 79 och 79 a § kan Försvarsmakten ge Gränsbevakningsväsendet handräckning och stöd i tillsynsuppgifterna som gäller kritisk undervattensinfrastruktur. Övervakningen förutsätter också tillräcklig tillgång till information och tillräckligt informationsutbyte särskilt mellan andra Östersjöstater samt med privata företag som äger och förvaltar kritisk undervattensinfrastruktur. Bestämmelser om anmälningsskyldigheten för aktörer inom kritisk undervattensinfrastruktur finns i den nya 38 d §. Till gränsbevakningslagen föreslås dessutom en ny paragraf om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till utländska myndigheter (82 §). Till den del informationsutbytet innehåller personuppgifter föreskrivs det om detta i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

De förslag som gäller tillsynsuppgiften för kritisk undervattensinfrastruktur och de befogenheter och anmälningsskyldigheten som hänför sig till den inverkar inte på de skyldigheter som lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft eller annan gällande lagstiftning ålägger aktörer inom kritisk infrastruktur.

25 §. Uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Bestämmelsen i 2 mom. i den gällande paragrafen om anslutande av gränstrupper till Försvarsmakten preciseras genom en hänvisning till lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning som föreskriver mer detaljerat än för

närvarande om anslutningsförfarandet, personerna som hör till gränstrupperna och deras rättsliga ställning i samband med anslutandet till Försvarsmakten. De föreslagna ändringarna är författningstekniska.

Den föreslagna nya bestämmelsen om lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning är till sin karaktär personal- och allmänadministrativ. Det är fortfarande nödvändigt att bevara de allmänna bestämmelserna om gränstrupper och anslutandet av dem till Försvarsmakten. Regleringen hänför sig till Gränsbevakningsväsendets uppgifter med anknytning till det militära försvaret och gränstruppernas centrala ställning som en del av det militära försvaret. En uttrycklig reglering om anslutande av gränstrupper behövs också för att försvarsberedskapen kan kräva att delar av gränstrupperna ansluts till Försvarsmakten redan innan befogenheten enligt 104 § i beredskapslagen (1552/2011) om förpliktande av en statsanställd att övergå till att sköta en annan tjänst tas i bruk. Det kan inte heller anses ändamålsenligt att Försvarsmakten för att möjliggöra anslutande inrättar ett stort antal tjänster som ska skötas av tjänstemän som hör till gränstrupperna. Det kan vara fråga om en situation där Gränsbevakningsväsendet inte har användning för de tjänster vid Gränsbevakningsväsendet som de tjänstemän som överförs sköter. Dessutom är ovannämnda bestämmelse i beredskapslagen oklar i fråga om de överförda tjänstemännens rättsliga ställning, och därför är det inte ändamålsenligt att överföring av personalresurser mellan militärt ordnade organisationer är beroende av en allmän bestämmelse. Bestämmelsen tillämpas således också när befogenheterna i beredskapslagen är tillgängliga.

I enlighet med gällande lagstiftning kan gränstrupper anslutas till Försvarsmakten om försvarsberedskapen så kräver. Effektivisering av försvarsberedskapen och höjning av beredskapen förutsätter och innehåller försvarsåtgärder som inte kan fastställas på förhand, utan bestäms utgående från situationen och den tillgängliga lägesbilden. Bestämmelsen möjliggör anslutande av gränstrupper till Försvarsmakten vid behov i tillräckligt god tid och med beaktande av helheten av de beredskapsåtgärder som vidtas inom Försvarsmakten och gränstruppernas betydelse som en del av dem. I enlighet med den gällande bestämmelsen kan gränstrupper anslutas till Försvarsmakten helt eller delvis, varmed man vid anslutandet kan beakta behoven för upprätthållandet av gränssäkerheten både i fråga om tidpunkt och omfattning. Anslutande av gränstrupper till Försvarsmakten föredras för republikens president av inrikesministern.

28 §. Befogenheter i fråga om gränskontroll. Till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. enligt vilket paragrafen också tillämpas på passerande av de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen. Det är fråga om att för tydlighetens skull skriva in nuvarande praxis på lagnivå. Enligt artikel 32 i kodexen om Schengengränserna ska bestämmelserna om de yttre gränserna gälla i tillämpliga delar när gränskontroller återinförs vid de inre gränserna.

28 b §. Befogenheter vid de inre gränserna. Paragrafen är ny och i den föreskrivs som komplement till annan lagstiftning om Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna. Syftet med paragrafen är att nationellt komplettera och precisera vilka åtgärder Gränsbevakningsväsendet i enlighet med artikel 23 i kodexen om Schengengränserna får vidta vid de inre gränserna när gränskontroll vid de inre gränserna inte har återinförts. Enligt artikel 23 i kodexen om Schengengränserna ska avsaknad av gränskontroll vid de inre gränserna inte påverka medlemsstaternas behöriga myndigheters utövande av polisiära eller andra offentliga befogenheter på det egna territoriet, inbegripet de inre gränsområdena, som tilldelats dem i nationell rätt, i den mån utövandet av dessa befogenheter inte har samma verkan som in- och utresekontroller.

Enligt 1 mom. har en gränsbevakningsman, för upprätthållande av gränssäkerheten vid Schengenområdets inre gränser och i närheten av dem, rätt att utan brottsmisstanke 1) tillfälligt omhänderta dokument, föremål och fordon samt kontrollera och söka igenom dem, 2) företa kroppsvisitation för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter med iakttagande av bestämmelserna i 8 kap. 30 § 1 punkten och 33 § i tvångsmedelslagen, samt 3) fotografera personer.

Med upprätthållande av gränssäkerheten avses enligt 2 § 6 punkten i gränsbevakningslagen åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsöverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen. Befogenheterna ska också kunna utövas i närheten av Schengenområdets inre gränser, vilket innebär i närheten av terräng- och havsgränserna, inklusive gränsöverskridande vattendrag, hamnar, flygplatser samt järnvägar, bangårdar och järnvägsstationer och busstationer. Åtgärderna förutsätter inte att personen som är föremål för åtgärderna misstänks ha gjort sig skyldig till ett brott.

Tillfälligt omhändertagande av dokument, föremål och fordon samt kontroll och genomsökning av dem möjliggör bland annat utredning av dokumentens äkthet samt en persons vistelse och resväg inom och utanför Schengenområdet. Dessutom kan en gränsbevakningsman utreda ägarna till föremål och fordon samt bedöma hotet mot den allmänna ordningen och säkerheten som föremålen eller fordonen utgör. Genom att kontrollera fordon kan man också hitta personer som eventuellt gömt sig i dem och som vistas olagligt i landet eller personer som på annat sätt flyr från myndigheterna.

Med kroppsvisitation avses enligt 8 kap. 30 § 1 punkten i tvångsmedelslagen kroppsvisitation som omfattar en undersökning av vad den visiterade har i sina kläder eller annars bär på sig eller har i de föremål han eller hon för med sig. Med hjälp av kroppsvisitation kan man söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter som stöder utredningen om en person vistas lagligt i landet eller om personen utgör en fara för den allmänna ordningen och säkerheten eller folkhälsan. Kroppsvisitation utförs med iakttagande av vad som föreskrivs i 8 kap. 33 § i tvångsmedelslagen. Enligt 2 mom. ska beslut om kroppsvisitation fattas av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad, om kroppsvisitationen riktas mot något annat än personens ytterkläder eller personens medhavda bagage eller utförs på annat sätt än manuellt eller med teknisk anordning. Ett protokoll med en tillräckligt noggrann redogörelse för förrättningens gång ska upprättas över sådan kroppsvisitation som utförs med stöd av de befogenheter som innehas av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. Den som kroppsvisiteras ska på begäran ges en kopia av protokollet. Bestämmelsen motsvarar till centrala delar 28 a § där det föreskrivs om kroppsvisitation vid gränskontroll.

En person ska också kunna fotograferas både för att utreda identiteten och för att sammanföra Gränsbevakningsväsendets uppgifter med de vidtagna åtgärderna och personen. Bilden kan lagras i Gränsbevakningsväsendets register med stöd av 7 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Befogenheterna enligt paragrafen gör det möjligt att upprätthålla en effektiv övervakning av gränssäkerheten vid de inre gränserna. Åtgärder kan vidtas för att upprätthålla lägesbilden av de inre gränserna samt för att förebygga, avslöja och undersöka fenomen och brott som äventyrar upprätthållandet av gränssäkerheten. I praktiken möjliggör åtgärderna motsvarande åtgärder för upprätthållande av gränssäkerheten vid de inre gränserna som för närvarande vid de yttre gränserna. Åtgärderna stöder också utarbetandet av en gemensam lägesbild för PTG-myndigheterna vid de inre gränserna.

En central förutsättning för åtgärder som vidtas i enlighet med paragrafen är att de inte har samma verkan som in- och utresekontroller enligt artikel 23 i kodexen om Schengengränserna. Enligt artikel 23 i kodexen om Schengengränserna anses inte åtgärder som vidtas vid de inre gränserna ha samma verkan som in- och utresekontrollerna om de inte syftar gränskontroll, om de bygger på allmän polisinformation och de behöriga myndigheternas erfarenhet när det gäller möjliga hot mot allmän säkerhet eller allmän ordning, och syftar särskilt till att exempelvis bekämpa gränsöverskridande brottslighet eller minska olaglig invandring. En förutsättning är också att åtgärderna utformas och utförs på ett sätt som klart skiljer sig från systematiska personkontroller vid de yttre gränserna. Enligt det inledande stycket 25 i ändringsförordningen ((EU) 2024/1717) till kodexen om Schengengränserna ska man vid bedömningen av om de kontroller som medlemsstaterna utför vid sina gränsområden har samma verkan som gränskontroll beakta kontrollernas syfte och geografiska tillämpningsområde och eventuella skillnader jämfört med kontroller som utförs inom övriga delar av den berörda medlemsstaten.

Kodexen om Schengengränserna är direkt tillämplig lagstiftning i medlemsstaterna. I 3 mom. finns dock bestämmelser som preciserar artikel 23 för Gränsbevakningsväsendets del om att de åtgärder som avses i 1 mom. ska grunda sig på Gränsbevakningsväsendets allmänna uppgifter om och erfarenhet av händelser som äventyrar gränssäkerheten samt på iakttagelser som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. Det kan vara fråga om Gränsbevakningsväsendets egna uppgifter eller till exempel uppgifter enligt PTG-myndigheternas gemensamma lägesbild. Åtgärderna ska också vara tidsmässigt och geografiskt avgränsade. Tidsmässiga och geografiska avgränsningar kan av grundad anledning ändras under övervakningen. Det kan också finnas flera övervakningsperioder i följd. I praktiken begränsar bestämmelsen Gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens verksamhet på det sätt som förutsätts i artikel 23 i kodexen om Schengengränserna så att åtgärder inte kan vidtas vid de inre gränserna på samma sätt vid de yttre gränserna för hela gränsövergångstrafiken.

Förutsättningarna i artikel 23 i kodexen om Schengengränserna ska också i övrigt beaktas vid tillämpningen av paragrafen. Gränsbevakningsväsendet ska utifrån en på förhand gjord analys rikta övervakningen och de inspektioner som avses i paragrafen vid de inre gränserna till sådana områden och tidpunkter där dess verkan bedöms vara störst. I praktiken utförs övervakningen utifrån en riskanalys så att förekomsten eller avsaknaden av fenomen som hotar gränssäkerheten kan konstateras. Gränsbevakningsväsendet ska utföra de kontroller som avses i paragrafen omedelbart vid riksgränsen endast då det är nödvändigt för att upprätthålla gränssäkerheten på ett ändamålsenligt sätt. Verksamheten är tillfällig och kortvarig. I övrigt ska kontroller på basis av underrättelseinformation och riskanalys utföras i närheten av riksgränsen, varvid sannolikheten för sporadisk gränspassage blir föremål för kontroll som avses i paragrafen är mindre.

Målet är att i fråga om brott som hotar gränssäkerheten upprätthålla en risk för avslöjande som motsvarar hotet samt att få uppgifter med hjälp av vilka behovet av att återinföra gränskontrollen vid de inre gränserna kan bedömas så aktuellt som möjligt. Åtgärderna enligt paragrafen är nödvändiga också för utförandet av Gränsbevakningsväsendets stöduppgifter som värdland som förutsätts för genomförandet av Nato-samarbetet och de bilaterala försvarsavtalen. Åtgärderna möjliggör stegvis effektivisering av kontroller vid de inre gränserna.

Enligt 4 mom. är en person som är föremål för en sådan åtgärd som avses i 1 mom. skyldig att vara närvarande högst sex timmar åt gången. Skyldigheten att vara närvarande är nödvändig eftersom det till exempel kan ta flera timmar att få svar på myndighetsförfrågningar från utlandet beroende på veckodag och tid på dygnet. Enligt 27 § i gränsbevakningslagen är motsvarande skyldighet vid utredning av förutsättningar för in- och utresa 12 timmar. Med en tidsgräns på sex timmar betonar man att avsikten med de åtgärder som avses i paragrafen inte

är att uppnå en effekt som motsvarar gränskontroll. Tidsgränsen på sex timmar motsvarar också bestämmelsen i 37 § i gränsbevakningslagen om hur länge en efterlyst person är skyldig att vara närvarande för de åtgärder som efterlysningen förutsätter. En person som är föremål för en åtgärd ska dock inte vara skyldig att vara närvarande längre än vad som är nödvändigt. Gränsbevakningsmannen ska också från fall till fall överväga möjligheten att använda andra säkerhetsåtgärder. I 16 kap. 4 a § i strafflagen föreskrivs det om tredska mot gränsbevakningsman. Enligt paragrafen döms bland annat den som underlåter att lyda en befallning eller ett förbud som en gränsbevakningsman för utförandet av ett uppdrag meddelar inom ramen för sina befogenheter.

Befogenheterna enligt paragrafen ska tillämpas utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag. Vid de inre gränserna används redan nu Gränsbevakningsväsendets befogenheter som beskrivs i 2.1.4 i propositionen. Dessutom möjliggör de ändringar i gränsbevakningslagen som föreslås i den här propositionen och som gäller installation av bestående utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare (29 d §), stoppande av fordon och reglering av trafiken (38 §), temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik (38 b §), kontroll av förarens körskick och fordonets trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen (20 §) samt upprätthållande av allmän ordning och säkerhet i situationer när polisen är förhindrad att göra (20, 32 och 32 a §) användning av befogenheterna även vid de inre gränserna. Rätten att få uppgifter av privata samfunds och sammanslutningars kameraövervakningsmaterial som föreslås i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet ska också kunna användas vid de inre gränserna.

I 5 mom. finns en preciserande bestämmelse om att det föreskrivs särskilt om Gränsbevakningsväsendets befogenheter när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna.

29 a §. Radioteknisk övervakning. I 2 mom. föreskrivs det om de områden där Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva radioteknisk övervakning samt om övervakningens syfte. Enligt det gällande momentet kan radioteknisk övervakning bedrivas för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Till övervakningsändamål fogas övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur och bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets nya uppgift finns i 24 b §. Radioteknisk övervakning kan redan nu riktas till havsområden, varför det är nödvändigt att precisera att övervakningens syfte också kan vara att skapa en lägesbild som behövs för övervakningen av kritisk undervattensinfrastruktur.

29 d §. Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning. I 1 mom. föreskrivs det om områden på vilka Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Till områdena fogas även i den omedelbara närheten av riksgränsen och vid havskusten. Enligt den gällande paragrafen har Gränsbevakningsväsendet den rätt som avses i momentet i en gränsszon som endast kan inrättas vid den yttre gränsen, det vill säga i praktiken vid landsgränsen mellan Finland och Ryska federationen. I omedelbar närhet av riksgränsen innebär vid landsgränserna även Schengenområdets inre gränser, som Finland har med Sverige och Norge. Bestämmelsen är nödvändig i synnerhet med tanke på befogenheterna enligt den föreslagna nya 28 b § och stöder propositionens mål att förbättra Gränsbevakningsväsendets lägesbild inte bara vid de yttre gränserna utan också vid de inre gränserna. Även i samband med reformen av kodexen om Schengengränserna 2024 betonades användningen av övervakningsteknik som ett alternativ till återinförandet av gränskontroll vid de inre gränserna.

Tillägget om havskusten hänför sig till kompletteringen 2024 av 29 § i lagen (429/2024), enligt vilken Gränsbevakningsväsendet har rätt att utföra teknisk övervakning inte bara på havsområden utan också vid havskusten. I praktiken har Gränsbevakningsväsendet redan permanent utrustning för teknisk övervakning vid havskusten, som man avtalat om med markområdets ägare eller innehavare. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att ägaren eller innehavaren av markområdet inte ensam har beslutanderätt i fråga om installationen av utrustningen.

Bestämmelsen om skada och olägenhet som orsakas av installationen av den tekniska utrustningen flyttas för tydlighetens skull till ett nytt 2 mom. Det nuvarande 2 mom. flyttas samtidigt till ett nytt 3 mom. Till dessa delar görs inga innehållsmässiga ändringar i bestämmelserna. Mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare har således även i fortsättningen rätt att få ersättning enligt gängse pris för den skada och olägenhet som orsakas av installationen av den tekniska utrustningen.

30 §. *Organisering av och trafiken på ett gränsövergångsställe.* Till 1 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken momentet även tillämpas när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen. Gränsbevakningsväsendet har således även i sådana situationer rätt att mot gängse ersättning av ägaren eller innehavaren till en trafikplats som är gränsövergångsställe få sådana övervakningsutrymmen till sitt förfogande som behövs för in- och utresekontrollen. Bestämmelsen är motiverad eftersom enligt artikel 32 i kodexen om Schengengränserna ska bestämmelserna om de yttre gränserna gälla i tillämpliga delar när gränskontroller återinförs vid de inre gränserna.

I praktiken kan Gränsbevakningsväsendet placera de funktioner som behövs för gränskontrollerna i till exempel buss- eller järnvägsstationer, flygplatser eller hamnar vid gränsövergångsställena eller till andra utrymmen vid gränsövergångsstället. Med detta avses också att Gränsbevakningsväsendet vid gränsövergångsställen kan placera till exempel containrar eller tält som fungerar som kontors-, lager- och kundlokaler eller andra tillfälliga konstruktioner som behövs för gränsövervakningen. Gränsbevakningsväsendet ska också ha rätt att vid ett gränsövergångsställe placera redskap som behövs för styrningen av gränsövergångstrafiken, såsom bommar, skyltar, vägvisare och trafikljus.

30 a §. *En gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe.* Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket paragrafen också tillämpas på gränsövergångsställen vid de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen. Det är fråga om att för tydlighetens skull skriva in nuvarande praxis på lagnivå. Enligt artikel 32 i kodexen om Schengengränserna ska bestämmelserna om de yttre gränserna gälla i tillämpliga delar när gränskontroller återinförs vid de inre gränserna.

32 §. *En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.* Ordalydelsen i det inledande stycket i 1 mom. förenklas så att det i momentet endast hänvisas till bestämmelserna i 20 § om Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet utan att uttryckligen nämna de områden som paragrafen gäller. Ändringen är lagteknisk och ändrar inte innehållet i bestämmelsen. I 20 § föreskrivs det fortfarande uttömmande om inom vilka områden som Gränsbevakningsväsendet sköter om upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet om polisen är förhindrad att göra det. Paragrafens rubrik förenklas på motsvarande sätt.

32 a §. *Teknisk avlyssning och optisk observation för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.* Ordalydelsen i 1 mom. förenklas så att det i momentet endast hänvisas till bestämmelserna i 20 § om Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet utan att uttryckligen nämna de områden som paragrafen gäller. Ändringen är lagteknisk och ändrar inte innehållet i bestämmelsen. I 20 § föreskrivs det fortfarande uttömmande om inom vilka områden som Gränsbevakningsväsendet sköter om upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet om polisen är förhindrad att göra det. Paragrafens rubrik förenklas på motsvarande sätt.

I 2 mom. föreslås inga ändringar.

33 §. *En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag.* I 1 mom. preciseras det att Gränsbevakningsväsendets befogenheter enligt polislagen i fråga om Prümsamarbete och Atlassamarbete gäller samarbete som hör till polisens verksamhetsområde och som därmed leds av polisen. I Prümsamarbete som hör till Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde och som leds av Gränsbevakningsväsendet gäller Gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens sedvanliga befogenheter. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i Prümsamarbete och Atlassamarbete utanför Finlands territorium och som hör till Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde finns i 35 g §.

35 c §. *Användning av skjutvapen.* Enligt det gällande 1 mom. får skjutvapen bland annat användas i brådska och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål eller annat motsvarande hinder. Detta har ansetts göra det möjligt att ingripa i obemannade luftfartygs färd med skjutvapen i de situationer som avses i 38 a § i lagen (RP 201/2017 rd, s. 45). Bestämmelsens ordalydelse om avlägsnande av föremål eller hinder lämnar dock i vissa situationer rum för tolkning till den del det är fråga om obemannade fordon. Momentet kompletteras därför så att det uttryckligen konstateras att det är möjligt att använda skjutvapen också för att ingripa i ett obemannat fordon. Bestämmelsen kompletterar den gällande 38 a § som även föreslås kompletteras i den här propositionen.

35 e §. *Befogenheterna för en tjänsteman från en annan stat som ger Gränsbevakningsväsendet assistans samt tjänstemannens rätt att använda maktmedel.* Till 1 mom. fogas en precisering enligt vilken bestämmelsen om befogenhet i paragrafen även gäller tjänstemän från en annan stat som deltar i Prümsamarbete som leds av Gränsbevakningsväsendet. Bestämmelsen är nödvändig på grund av den föreslagna nya 15 c §. Befogenheterna för en tjänsteman från en annan stat som deltar i Prümsamarbete är motsvarande som i andra situationer som gäller internationellt gränssäkerhetsbistånd. Bestämmelsen i momentet gäller utförande av uppdrag som följer kodexen om Schengengränserna enligt order och anvisningar av en behörig finsk tjänsteman samt rätt att använda maktmedel i en behörig finländsk tjänstemans närvaro.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. som innehåller en informativ hänvisning till 9 kap. 9 c § i polislagen. Enligt paragrafen har en behörig tjänsteman från en främmande stat i verksamhet som leds av en gränsbevakningsman med stöd av ett Prümbeslut rätt att inom finskt territorium i enlighet med order och anvisningar av en finsk gränsbevakningsman utöva en gränsbevakningsmans sådana befogenheter som en finsk gränsbevakningsman med stöd av sina befogenheter anvisar tjänstemannen. En behörig tjänsteman från en främmande stat har också rätt att under en finsk gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter anvisar tjänstemannen. Bestämmelsen kompletterar bestämmelsen om befogenhet enligt 1 mom. som endast gäller utövande av befogenheter enligt kodexen om Schengengränserna.

Paragrafens rubrik ändras så den motsvarar det nya innehållet i paragrafen.

35 f §. *Övriga rättigheter och skyldigheter för en tjänsteman från en annan stat ger Gränsbevakningsväsendet assistans.* Till paragrafen fogas bestämmelser om Prümsamarbete. Enligt 1 mom. ska staben för Gränsbevakningsväsendet för en tjänsteman från en främmande stat som deltar i Prümsamarbete som Gränsbevakningsväsendet inlett i Finland enligt 15 c § 1 mom. utfärda ett tidsbestämt ackrediteringsdokument av vilket tjänstemannens befogenheter framgår. Ackrediteringsdokumentet ska lämnas tillbaka till staben för staben för Gränsbevakningsväsendet när samarbetet har upphört. Bestämmelsen motsvarar 9 kap. 9 h § i polislagen som gäller utfärdande av ackrediteringsdokument i samarbete som leds av polisen. Paragrafen innehåller fortfarande bestämmelser om utfärdande av ackrediteringsdokument också i situationer som gäller gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d §. Till denna del ska ackrediteringsdokumentet fortfarande utfärdas av inrikesministeriet som enligt den gällande 15 d § också beslutar om begäran om gränssäkerhetsbistånd.

I 3 mom., som gäller straffrättsligt ansvar, skadeståndsansvar och tillämplig lagstiftning om disciplinära förhållanden och tjänsteförhållanden för tjänstemän från en annan stat, görs en teknisk precisering om att det fortfarande gäller endast gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. Vid Prümsamarbete tillämpas direkt artiklarna 21–23 i Prümbeslutet som innehåller uttryckliga bestämmelser i frågan.

Paragrafens rubrik ändras så den motsvarar det nya innehållet i paragrafen.

35 g §. *En gränsbevakningsmans befogenheter och rätt att använda maktmedel utanför finskt territorium.* Den gällande paragrafen gäller en gränsbevakningsmans befogenheter och rätt att använda maktmedel vid lämnande av gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d §. Paragrafen utvidgas till att gälla alla sådana gränsbevakningsmäns uppdrag utanför finskt territorium som avses i gränsbevakningslagen. Sådana är utöver gränssäkerhetsbistånd även uppdrag i enlighet med gräns- och kustbevakningsförordningen, Prümsamarbete och Atlassarbete samt stöd som i enlighet med 77 § 2 mom. ges en annan finsk myndighet utanför finskt territorium. Paragrafens rubrik ändras så den motsvarar det nya innehållet i paragrafen. Bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter vid uppdrag enligt gräns- och kustbevakningsförordningen finns för närvarande i 35 i §, som samtidigt föreslås ska upphävas som onödig.

I 1 mom. i den gällande paragrafen är en gränsbevakningsmans befogenheter begränsade till uppdrag enligt kodexen om Schengengränserna. Bestämmelsen förtydligas och preciseras så att när gränsbevakningsmän utför uppgifter som avses i gränsbevakningslagen utanför finskt territorium bestäms deras behörighet i enlighet med de författningar som gäller tjänsteuppdrag som utförs i Finland. Bestämmelsen motsvarar till sin ordalydelse den gällande 35 § och till sitt innehåll också 9 kap. 9 e § som föreskriver om en polismans befogenheter vid lämnande av internationellt bistånd. På motsvarande sätt som i den gällande bestämmelsen får befogenheterna dock inte överskrida de befogenheter som fastställs i artikel 82.2 i gräns- och kustbevakningsförordningen eller de befogenheter som ges gränsbevakningsmannen av den finska myndighet som leder verksamheten eller av den stat som får bistånd.

Den föreslagna hänvisningen i 1 mom. till författningarna om tjänsteuppdrag som utförs i Finland omfattar också bestämmelsen om användning av maktmedel, och därför behöver det inte längre föreskrivas särskilt om detta i paragrafen på samma sätt som i det gällande 2 mom. Till momentet fogas en informativ hänvisning till 77 a § 3 mom. där det föreskrivs om krävande handräckning till polisen på ett havsområde och inom en ekonomisk zon i Europeiska unionen. Den nämnda bestämmelsen är en specialbestämmelse i förhållande till den allmänna bestämmelsen i 1 mom. om en gränsbevakningsmans befogenheter utanför finskt territorium.

I 3 mom. föreskrivs om en gränsbevakningsmans rätt att i uppdrag som utförs utanför finskt territorium bära sin egen uniform och att bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning. Bestämmelsen kvarstår oförändrad till sitt innehåll, men utvidgas till att även omfatta situationer där Gränsbevakningsväsendet stöder en annan finsk myndighet utanför finskt territorium i enlighet med 77 § 2 mom. Gränsbevakningsmannen har den rätt som avses i momentet om inte den finska myndighet som leder verksamheten eller den stat som får bistånd bestämmer något annat. I momentet hänvisas det mer allmänt till staten i stället för till medlemsstaten som för närvarande. I fråga om Prümsamarbete innehåller artikel 19 i Prümbeslutet motsvarande bestämmelser.

35 h §. *En gränsbevakningsmans rättsliga ställning utanför finskt territorium.* I 1 mom. görs en lagteknisk ändring på grund av den föreslagna nya 15 e §. Innehållet i bestämmelsen kvarstår oförändrat.

I 2 mom. preciseras att lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) även tillämpas på en gränsbevakningsman som deltar i Prümsamarbete. Det gällande momentet, där det endast hänvisas till lämnande av gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d §, har fogats till lagen under behandlingen i riksdagen. Enligt förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 9/2017 rd) har avsikten dock varit att föreskriva om Gränsbevakningsväsendet på motsvarande sätt som i 9 kap. 9 g § 2 mom. i polislagen, vars bestämmelse även gäller Prümsamarbete.

35 i §. *Gränsbevakningsmäns befogenheter i uppgifter enligt gräns- och kustbevakningsförfordningen.* Paragrafen upphävs och bestämmelserna i den fogas oförändrade till 35 g §.

38 §. *Stoppande av fordon och reglering av trafiken.* I den gällande paragrafen föreskrivs det om en gränsbevakningsmans rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utlännningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsovergångsställe och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som Gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott. Utöver stoppande av fordon och reglering av trafiken gäller även vad som föreskrivs någon annanstans i lag. En sådan bestämmelse finns till exempel i vägtrafiklagen och luftfartslagen.

Det kan även vara nödvändigt att stoppa eller flytta fordon eller reglera trafiken i samband med genomförande av andra uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen än de som anges i paragrafen samt för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Paragrafen ändras därför så att en gränsbevakningsman har rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Paragrafen motsvarar i huvudsak till sitt innehåll 2 kap. 11 § i polislagen, enligt vilken en polisman har motsvarande rätt för att fullgöra polisens uppgifter. Med fordon avses fortfarande fordon, farkoster, luftfartyg och fordon som avses i 4 § 7 punkten i spårtrafiklagen (1302/2018).

38 a §. *Ingripande i obemannade fordons färd.* I den gällande paragrafen föreskrivs om en gränsbevakningsmans rätt att ingripa i ett obemannat luftfartygs färd. Den tekniska utvecklingen och de sjunkande priserna på obemannade fordon ökar den lagliga och olagliga användningen av obemannade fordon i samhället. Utöver obemannade luftfartyg har också antalet fordon som

rör sig på land, på och under vattenytan ökat. Också inom spårtrafiken har det till exempel planerats att obemannad metrotrafik tas i bruk i framtiden. Användningen av obemannade fordon har även ökat inom krigsföring. Olaglig användning av obemannade fordon vid och över riksgränsen eller för att äventyra verksamhet som är viktig för myndigheterna är mer riskfri och kostnadseffektiv än tidigare.

Paragrafens tillämpningsområde utvidgas så att en gränsbevakningsman har rätt att ingripa i alla obemannade fordons färd. Ordalydelsen i 1 mom. preciseras också så att ingripande i färdens innebär bland annat att tillfälligt omhänderta ett obemannat fordon och hindra dess användning. Ordalydelsen motsvarar till exempel 2 kap. 11 a § i polislagen och 15 a § i lagen om försvarsmakten. Det är till denna del fråga om en ändring av teknisk natur.

Utöver obemannade luftfartyg gäller de befogenheter som avses i paragrafen också obemannade fordon samt fordon och fordon som rör sig i vatten och på räls. Obemannade fordon har inte någon förare eller annan bemanning som helt ansvarar för eller sköter dess framförande, utan det rör sig till exempel genom automatstyrning eller fjärrstyrning. Fordon kan färdas som sådana eller transportera till exempel människor, gods eller nyttolast, såsom kameror, radioapparater, sensorer eller verktyg.

Med obemannade fordon avses till exempel anordningar som är konstruerade för att färdas på land och som inte färdas på räls. Med detta avses till exempel också sådana fordon som färdas i terräng, på is och i byggnader som inte är avsedda för vägtrafik eller som inte är registrerade i fordonsregistret. Med obemannade fordon avses också till exempel obemannade militärfordon oberoende av ägare eller innehavare. Till de ovannämnda hör till exempel obemannade bilar, traktorer, snöskotrar och godstransport samt fordon som bärs av luftreaktionen mot markytan (svävare) och anordningar som bogseras med dem.

Med obemannade fartyg avses till exempel fartyg, fordon eller redskap som stöder sig på vatten eller som används för färd på vatten. En obemannad farkost kan färdas på eller under vattenytan. Den kan även sväva genom luftreaktionen mot vattenytan. De ovannämnda är till exempel obemannade fartyg, båtar, ubåtar, dykarrobotar och svävare samt anordningar som bogseras med dem.

Med obemannade fordon avses också anordningar som är avsedda att färdas på land på räls. Sådana kan vara till exempel obemannade tåg, metrotåg, spårvagnar, dressiner eller arbetsmaskiner som färdas i spårbunden trafik, spårbunden stadstrafik eller på privata spår.

I fortsättningen kan en gränsbevakningsman utöver obemannade luftfartyg även ingripa i andra obemannade fordons färd genom att med tekniska åtgärder eller maktmedel påverka fordon eller en del av deras helhetssystem, såsom fjärrstyrningsanordningar, radiolänkar, kommunikationsförbindelser eller satellit- eller andra förbindelser som används för lokalisering. I praktiken är metoderna motsvarande som för obemannade luftfartyg. För att stoppa obemannade vattenfarkoster och fordon kan man dock i tillämpliga delar även vidta motsvarande fysiska åtgärder som används för att stoppa bemannade fordon och vattenfarkoster. Sådana kan vara till exempel att preja av vägen samt använda hinder eller spikmatta. I jämförelse med ett bemannat fordon är det betydligt svårare att varna för åtgärder och att på förhand ge anvisningar eller föreskrifter om att stanna, sänka hastigheten eller ändra riktning för obemannade fordon. Å andra sidan finns det i allmänhet inte personer eller djur i obemannade fordon som kan skadas av tekniska åtgärder eller maktmedel. Utomstående personers säkerhet och arbetssäkerhet i samband med åtgärderna ska dock beaktas.

Med tanke på så lindriga åtgärder som möjligt och tryggheten av förundersökningen är det viktigt att ägaren till det bemannade fordonet och de olika delarna av helhetssystemet för det bemannade fordonet kan lokaliseras och att man så snabbt och exakt som möjligt kan ingripa genom att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som hänför sig till det bemannade fordonets färd.

Enligt det gällande *1 mom.* kan en gränsbevakningsman vidta åtgärder som avses i paragrafen, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. Bestämmelsen föreslås ändras så att befogenheterna är tillgängliga när det behövs för genomförande av vilket uppdrag som helst som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. I *2 mom.* kvarstår fortfarande förutsättningen att bedömningen av huruvida maktmedlen och åtgärderna kan försvaras ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade fordonets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

Ändringen är nödvändig eftersom användningen av obemannade fordon har utvidgats snabbt inom olika branscher. Obemannade luftfartyg kan användas som hjälp till exempel för att skrämja vilt på det sätt som avses i 32 § 1 mom. i jaktlagen och som föreskrivs vara olagligt eller för artificiell belysning som avses i 33 § 1 mom. 5 punkten. Obemannade fartyg som används under vattenytan kan användas till exempel för att skada kritisk undervattensinfrastruktur eller undersöka och kartlägga havsbotten utan tillstånd eller i strid med tillståndsvillkoren enligt 12 § i territorialövervakningslagen. Dessutom kan obemannade fordon färdas vid ett gränsövergångsställe eller i gränzonen i strid med vägtrafiklagen.

Till den del det i samband med uppgifter som föreskrivs Gränsbevakningsväsendet är nödvändigt att ingripa i obemannade fordons färd inom Finlands ekonomiska zon, ska bestämmelserna om det internationella havsområdet och luftrummet beaktas. Om en så kallad havsdrönare (obemannad farkost som färdas under eller på ytan) är registrerad och har nationella beteckningar har den motsvarande rätt till oskadlig genomfart på territorialvatten och fri sjöfart på internationella havsområden som andra utländska fartyg. På internationellt havsområde faller det i regel under sin flaggstats exklusiva jurisdiktion. Vid övervakning ska dessutom suverän immunitet för fartyg i statlig tjänst enligt artikel 95 och 96 i havsrättskonventionen beaktas. Å andra sidan ska man beakta att bland annat olika torpeder, robotutrustning, minor och sprängbåtar inte är fartyg och att de inte till exempel har rätt till oskadlig genomfart eller fri sjöfart.

Enligt artikel 87 i havsrättskonventionen omfattar det fria havets frihet som är tillämpligt på det fria havet och kuststaters ekonomiska zon även frihet till överflygning. Vid ingripande i obemannade luftfartygs färd över internationellt havsområde ska man dessutom beakta konventionen angående civil luftfart (FördrS 11/1949, nedan *Chicagokonventionen*), enligt vilken de bestämmelser i artikel 12 som utarbetats med stöd av Chicagokonventionen gäller över internationellt havsområde. I regel kan endast registerstaten ingripa i ett luftfartyg som finns där. Chicagokonventionen gäller endast civila luftfartyg. Med beaktande av det som konstaterats ovan ska det således från fall till fall bedömas om det är möjligt att ingripa i obemannade fordon också inom den ekonomiska zonen. Det centrala i bedömningen är hurdan hotet det obemannade fordonet utgör för Gränsbevakningsväsendets fartyg eller dess verksamhet.

I *2 mom.* stryks förutsättningen om att tekniska åtgärder som vidtas för att ingripa i obemannade fordons färd ska vara kortvariga. Någon motsvarande förutsättning finns inte i andra

myndigheters lagstiftning, till exempel i 2 kap. 11 a § i polislagen som gäller polisens befogenheter. Dessutom preciseras att behandlingen av uppgifter inom elektronisk kommunikation hänför sig till ett obemannat fordon's färd i stället för den nuvarande fjärrstyrningen. I paragrafen kvarstår fortfarande förutsättningen att åtgärderna inte får orsaka mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster. Det föreslås också preciseringar i momentets ordalydelse.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket Transport- och kommunikationsverket ska underrättas om användningen av tekniska åtgärder, om inte detta är uppenbart onödigt med hänsyn till den olägenhet som antagligen kommer att orsakas eller har orsakats för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät, eller om det av orsaker som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets taktiska eller tekniska metoder är uppenbart befogat att inte underrätta Transport- och kommunikationsverket. Motsvarande bestämmelse finns i 2 kap. 11 a § i polislagen.

Underrättelseskyldigheten behövs för att kunna skilja mellan störningar som lagligt har orsakats ett allmänt kommunikationsnät och störningar som orsakats olagligt, oavsiktligt eller av naturen. Ingen underrättelse behövs om den tekniska åtgärden har vidtagits till exempel med mycket låg effekt eller på en frekvens som har reserverats för Gränsbevakningsväsendet eller någon annan säkerhetsmyndighet som Gränsbevakningsväsendet stöder, eller så långt från det allmänna kommunikationsnätet att åtgärderna enligt erfarenhet eller undersökning inte har någon inverkan på kommunikationsnätet. Det behövs inte heller någon underrättelse om användningen av en teknisk metod hänför sig till en uppgift som kräver hög sekretess. En sådan uppgift kan vara till exempel en åtgärd som vidtas i samband med ett brottsbekämpnings- eller underrättelseuppdrag under normala förhållanden, vid störningar under normala förhållanden eller under undantagsförhållanden.

38 b §. Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik. Paragrafen innehåller bestämmelser om temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik för upprätthållande av gränssäkerheten. Det territorialvatten som avses i 1 mom. utvidgas så att befogenheten utöver territorialvatten och Saima kanal även gäller andra territorialvatten i Finland. Dessutom ska befogenheten i fortsättningen dessutom kunna användas inte bara för upprätthållande av gränssäkerheten utan också för skyddande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

För upprätthållande av gränssäkerheten kan det vara nödvändigt att temporärt avbryta sjötrafiken eller begränsa den till exempel i älvar och åar som angränsar till riksgränsen i större utsträckning än vad som i 52 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om tillståndsplikt för vistelse inom gränszonen eller i 51 § i gränsbevakningslagen om förbud som gäller gränszonen. Till exempel förbudet att röra sig närmare än 100 meter från gränslinjen i alla älvar och åar som skärs av gränslinjen och i alla de sjöar och havsvikar längs vilka gränslinjen löper, eller begränsningen att röra sig inom gränszonen är nödvändigtvis inte en tillräcklig åtgärd i alla situationer. Dessutom bör det noteras att enligt 49 § i gränsbevakningslagen kan gränszonen på land, inklusive å- och älvmråden vid östgränsen, sträcka sig högst tre kilometer från riksgränsen.

Det kan vara nödvändigt att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken för att upprätthålla gränssäkerheten också i å- och älvmråden vid de inre gränserna som saknar gränsvatten eller gränszon. Avbrytande eller begränsning av sjötrafiken kan komma i fråga även inom sådana å- och älvmråden i inlandet dit Gränsbevakningsväsendet verksamhet riktas.

Det kan vara nödvändigt att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken till exempel för att åtgärder som krävs för att gripa en person som olovligt passerar gränsen, bekämpa territoriell kränkning eller bekämpa massinvandring eller utredningar som gäller dessa. Ovannämnda situationer kan förutsätta sådana åtgärder som måste genomföras effektivt utan yttre störningar för att inte äventyra utomståendes säkerhet. Sådana åtgärder kan till exempel vara tekniska åtgärder eller maktmedel vars inverkan sträcker sig till vattenområden, snabba båtar eller åtgärder för att stoppa ett fordon. Det kan också vara fråga om utredningsåtgärder eller andra åtgärder som av taktiska skäl inte kan avslöjas för utomstående.

Inom vattenområden i närheten av gränsen kan hot som utomstående utsätts för även sträcka sig från en annan stats territorium till den finska sidan, varmed Gränsbevakningsväsendets möjligheter att undanröja hotet är begränsade under normala förhållanden. Det kan också vara nödvändigt att avbryta eller begränsa sjötrafiken i en sådan situation.

Hänvisningarna till Trafikverket i 2 mom. korrigeras till hänvisningar till Transport- och kommunikationsverket.

38 c §. *Befogenheter vid övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur.* Paragrafen är ny och föreskriver om Gränsbevakningsväsendets befogenhet vid övervakningen av den kritiska undervattensinfrastrukturen. Gränsbevakningsväsendet ska vid övervakningen av kritisk undervattensinfrastruktur enligt 24 b § i gränsbevakningslagen ha rätt att hindra eller avbryta skadegörelse av sådan kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 4 § 3 punkten i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft. Åtgärderna som föreskrivs i paragrafen kan inte tillämpas på örlogsfartyg eller statsfartyg som uteslutande används för andra än kommersiella ändamål, eftersom de under alla omständigheter åtnjuter full immunitet enligt artikel 95 och 96 i havsrättskonventionen.

Befogenheten att hindra gäller endast skadegörelse av kritisk undervattensinfrastruktur på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon. Den kan inte tillämpas på annan infrastruktur i havsområdet. Med kritisk infrastruktur avses enligt lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft, en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, eller en del av en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, som krävs för att tillhandahålla en tjänst som är väsentlig för att upprätthålla nödvändiga samhällsfunktioner, ekonomisk verksamhet, folkhälsa, allmän säkerhet eller miljön. Gränsbevakningsväsendets befogenheter inverkar inte heller på de befintliga beredskapsskyldigheterna för aktörer inom kritisk infrastruktur. Aktörer inom kritisk infrastruktur ansvarar fortfarande för driften, skyddet och reparationerna av infrastrukturen.

Om Gränsbevakningsväsendet upptäcker skadegörelse eller omedelbart hot om skadegörelse av kritisk infrastruktur på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon, ska Gränsbevakningsväsendet börja dokumentera händelsen och i första hand exempelvis genom att muntligt, skriftligt, med skyltar eller tecken försöka fästa fartygets uppmärksamhet på skadegörelsen. Eftersom dessa åtgärder inte nödvändigtvis är tillräckliga för att hindra skadegörelse på kritisk infrastruktur, föreskrivs det också om Gränsbevakningsväsendets rätt att hindra direkt förestående eller avbryta pågående skadegörelse av kritisk infrastruktur. Åtgärderna ska i enlighet med proportionalitetsprincipen vara försvarbara i förhållande till uppdragets betydelse, farlighet och brådska, det eftersträlvade målet och andra omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Vid helhetsbedömningen ska till exempel situationens allvar och bevis på skadegörelse beaktas.

Hindrandet eller avbrytandet kan till exempel ske genom att beordra fartyget att sluta med skadegörelsen, kila, köra framför fartyget eller på annat sätt ingripa i kontrollen av fartyget till

exempel genom elektronisk påverkan. Om ingripande i ett obemannat fordon's färd föreskrivs separat i den föreslagna 38 a §. På grund av friheten till sjöfart kan de åtgärder som föreskrivs i 38 a § dock inte tillämpas inom den ekonomiska zonen på sådana obemannade fordon som färdas under eller på ytan och som har nationalitetsbeteckningar, utan på dessa tillämpas endast de åtgärder för hindrande och avbrytande av skadegörelse som föreskrivs i 38 c §. Åtgärder för hindrande och avbrytande av skadegörelse kan inte tillämpas på fartyg som åtnjuter full immunitet.

Syftet med åtgärderna som föreskrivs Gränsbevakningsväsendet i den föreslagna 38 c § är att endast hindra eller avbryta omedelbar skada på kritisk infrastruktur. Utöver befogenheten att hindra kan också andra åtgärder enligt gällande finsk lagstiftning tillämpas på fartyg inom finskt territorialvatten. Detta kan till exempel innebära åtgärder för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 och 33 § i gränsbevakningslagen. Om det är fråga om förhindrande av brott överför Gränsbevakningsväsendet i enlighet med 8 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet förhindrandet och utredningen av brottet till polisen och tryggar förhindrandet och utredningen av brottet i det överförda ärendet till dess att ärendet har överförts.

Skadegörelse som avses i paragrafen anses inte utgöra utövande av frihet till sjöfart. I inledningen till havsrättskonventionen konstateras att frågor som inte regleras genom havsrättskonventionen även i fortsättningen ska styras av regler och principer nedlagda i den allmänna folkrätten. Enligt den allmänna tolkningsregeln i Wienkonventionen om traktaträtten (FördrS 32 och 33/1980) ska en traktat tolkas ärligt i överensstämmelse med den gängse meningen av traktatens termer sedda i sitt sammanhang och mot bakgrunden av traktatens ändamål och syfte. I havsrättskonventionen är den ekonomiska zonen reserverad för fredliga ändamål. Enligt artikel 300 i havsrättskonventionen ska konventionsstaterna dessutom utöva de rättigheter, den jurisdiktion och de friheter som erkänns i konventionen på ett sätt som ej innebär missbruk av rättighet. Enligt artikel 58 i havsrättskonventionen ska andra stater vid utövande av sina rättigheter enligt havsrättskonventionen i den ekonomiska zonen ta vederbörlig hänsyn till kuststatens rättigheter och skyldigheter. Åtgärderna i den ekonomiska zonen är också motiverade med tanke på kuststatens jurisdiktion över den ekonomiska zonen.

Gränsbevakningsväsendet kan inte i övrigt ingripa i ett fartygs färd i Finlands ekonomiska zon annat än med stöd av 36 b § i räddningslagen och 12 kap. 12 § i miljöskyddslagen för sjöfarten eller när detta grundar sig på samtycke av den behöriga myndigheten i flaggstaten. Bestämmelser om stoppande och inspektion av fartyg vid misstanke om att fartyget saknar nationalitet och vid misstanke om att fartyget är finskt och för främmande flagg eller vägrar visa flagg finns i den föreslagna nya 38 e §. I sjöräddningslagen föreskrivs dessutom om åtgärder inom Finlands sjöräddningstjänsts ansvarsregion.

I paragrafen föreskrivs det också om Gränsbevakningsväsendets skyldighet att utan dröjsmål underrätta polisen om skadegörelsen för eventuella brottsbekämpningsåtgärder. Propositionen ingriper inte i Finlands straffrättsliga behörighet eller behörighetsfördelningen mellan myndigheterna i fråga om den. Om gärningen på det sätt som avses i 1 kap. i strafflagen omfattas av tillämpningsområdet för finsk straffrätt, kan gärningen utredas i Finland och behandlas i en finsk domstol. Om det är fråga om en i artikel 97 i havsrättskonventionen avsedd navigeringsincident i den ekonomiska zonen hör behörigheten dock i princip till fartygets flaggstat eller till medborgarstaten för den person som är föremål för straffrättsligt eller disciplinärt förfarande. Användning av straffrättsliga tvångsåtgärder i den ekonomiska zonen ska vara möjlig endast på det sätt som föreskrivs i 21 § i lagen om Finlands ekonomiska zon och 13 kap. 5 § i miljöskyddslagen för sjöfarten.

Gärningen kan till exempel uppfylla rekvisitet för sabotage eller grovt sabotage enligt 34 kap. i strafflagen eller, när den begåtts i terroristiskt syfte, rekvisitet för terroristbrott i 34 a kap. i strafflagen. Gärningen kan också uppfylla till exempel rekvisitet för störande av post- och teletrafik eller grovt störande av post- och teletrafik som avses i 38 kap. i strafflagen. Utredningsansvaret för dessa brott hör till polisen, varmed polisen ansvarar för eventuella straffrättsliga åtgärder i samband med skadegörelsen. Gränsbevakningsväsendet kan inte på basis av sin övervakningsuppgift i fråga om kritisk infrastruktur utreda skadegörelse av infrastrukturen. Gränsbevakningsväsendet kan dock ge polisen handräckning eller stöd i enlighet med 77 § i gränsbevakningslagen och lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet (687/2009).

38 d §. Anmälningsskyldighet för ägare och innehavare av kritisk undervattensinfrastruktur. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten för ägare eller innehavare av kritisk infrastruktur att utan dröjsmål underrätta Gränsbevakningsväsendet om skada på kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 24 b § samt om skyldigheten att på begäran trots sekretessbestämmelserna ge Gränsbevakningsväsendet tillgång till alla behövliga uppgifter om händelsen och den egendom som är föremål för gärningen. I praktiken är det ledningscentralen för Finska vikens sjöbevakningssektion som lyder under Gränsbevakningsväsendet eller ledningscentralen vid Västra Finlands sjöbevakningssektion som ska underrättas. Gränsbevakningsväsendet ska ge tillräckliga anvisningar om ärendet till ägarna och innehavarna av infrastrukturen och samtidigt informera aktörerna om underrättelseskyldigheten.

Skyldigheten att underrätta Gränsbevakningsväsendet inverkar inte på underrättelseskyldigheten för aktörer inom kritisk infrastruktur enligt den gällande lagstiftningen.

38 e §. Stoppande och inspektion av fartyg. Paragrafen är ny. Genom paragrafen genomförs nationellt bestämmelserna om visitering i artikel 110 i havsrättskonventionen till den del det är fråga om ett fartyg utan nationalitet samt ett fartyg som för främmande flagg eller vägrar att visa flagg, även om fartyget i själva verket är av samma nationalitet som det fartyg som utför inspektionen.

Enligt 1 mom. har Gränsbevakningsväsendet i enlighet med artikel 110 i Förenta Nationernas havsrättskonvention rätt att stoppa och inspektera ett fartyg inom Finlands ekonomiska zon om det finns grundad anledning att misstänka att fartyget saknar nationalitet. Gränsbevakningsväsendet har motsvarande rätt om det finns grundad anledning att misstänka att ett fartyg som enligt 1 § i sjölagen (674/1994) är ett finskt fartyg för främmande flagg eller vägrar att visa flagg. Paragrafen tillämpas inte på örlogsfartyg eller statsfartyg som uteslutande används för andra än kommersiella ändamål och som åtnjuter full immunitet enligt artikel 95 och 96 i havsrättskonventionen.

Enligt artikel 91 i havsrättskonventionen ska varje stat fastställa villkoren för att dess nationalitet ska tillerkännas ett fartyg, villkoren för fartygs registrering inom dess territorium samt villkoren för rätten att föra dess flagg. Fartyg har den stats nationalitet vars flagg de äger rätt att föra. Det måste föreligga ett verkligt samband mellan staten och fartyget. Dessutom ska varje stat för fartyg, som den har tillerkänt rätt att föra dess flagg, utfärda dokument som utvisar detta. I artikel 92 i konventionen föreskrivs det att fartyg ska segla under endast en stats flagg och fartyg får inte byta flagg under resa eller medan det befinner sig i anläpningshamn, utom då det är fråga om verklig överföring av äganderätten eller ändrad registrering. Fartyg, som seglar under två eller flera staters flagg och utnyttjar dem efter godtycke, får inte åberopa någon av de ifrågasvarande nationaliteterna gentemot annan stat och får anses likställt med fartyg som

saknar nationalitet. Därför föreskrivs det i paragrafen att Gränsbevakningsväsendet har rätt att inspektera fartyg som misstänks sakna nationalitet.

I första hand ska Gränsbevakningsväsendet skicka ett fartyg eller luftfartyg till det misstänkta fartyget eller genom andra tillgängliga övervakningstekniska medel försöka observera fartygets flagg eller andra externa kännetecken på fartygets nationalitet. Observationerna kan jämföras med exempelvis AIS-uppgifter som fartyget skickar. Om det finns grundad anledning att misstänka att ett fartyg saknar nationalitet eller att ett finskt fartyg för främmande flagg eller vägrar visa flagg, kan Gränsbevakningsväsendet stoppa fartyget och stiga ombord på fartyget för att kontrollera dokument som styrker dess nationalitet. Stoppandet och inspektionen ska ske på en plats som är tillåten för ankring och säker med tanke på sjöfarten. Närmare bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets metoder för att stoppa fordon och använda maktmedel finns i inrikesministeriets förordning (656/2005).

Enligt artikel 110 i havsrättskonventionen är syftet med åtgärderna att undersöka om fartyget har rätt till den flagg som det för. Om misstanke kvarstår efter det att dokumenten granskats, får undersökningen fortsätta ombord på själva fartyget. Inspektionen kan endast gälla utredning av fartygets nationalitet, men inspektionsåtgärderna kan innefatta till exempel genomsökning och samtal med besättningen ombord på fartyget. Ombordstigning för inspektion kan även förutsätta en preliminär försäkran om säkerheten. Inspektionen ska utföras med största möjliga hänsyn. Om misstankarna visar sig vara ogrundade ska det inspekterade fartyget få ersättning för varje uppkommen förlust eller skada.

I och med de ändringar som föreslås i 79 a § kan Försvarsmakten stödja Gränsbevakningsväsendet vid stoppandet och inspektionen av ett fartyg.

Paragrafen ger inte rätt att vidta andra åtgärder än de som föreskrivs i den. Om ett fartyg som saknar flagg dock medför fara för sjösäkerheten eller den marina miljön, kan bestämmelserna i sjöräddningslagen eller miljöskyddslagen för sjöfarten eller de åtgärder enligt 36 b § i räddningslagen som gäller fartyget och dess last bli tillämpliga. Om ett fartyg gör sig skyldigt till åtgärder som uppfyller rekvisitet och brottet på det sätt som avses i 1 kap. i strafflagen omfattas av tillämpningsområdet för finsk straffrätt, kan finsk strafflag samt eventuella åtgärder som leds av polisen bli tillämpliga. Om inspektionen visar att fartyget är finskt, är det möjligt att vidta åtgärder i enlighet med flaggstatsprincipen också i den ekonomiska zonen.

Paragrafen föreskriver inspektionsrätt endast inom den ekonomiska zonen. På ett fartyg som misstänks sakna nationalitet eller på ett finskt fartyg som misstänks föra främmande flagg eller vägrar visa flagg på finskt territorialvatten tillämpas finsk lagstiftning fullt ut. Ett fartyg som konstaterats sakna nationalitet har inte heller sådan rätt till oskadlig genomfart på finskt territorialvatten som avses i artikel 17 i havsrättskonventionen, utan kan vid genomfart bli föremål för åtgärder enligt den nationella lagstiftningen. Det kan till exempel vara fråga om bestämmelserna om inspektion av farkoster samt förhindrande av farkosters färd enligt sjötrafiklagen (782/2019), om fortsatt färd till exempel är förenad med uppenbar risk för olycka eller risk för olägenhet för miljön eller om fartyget inte uppfyller vissa krav på farkoster och deras utrustning. Om fartyget trafikerar vid Schengenområdets yttre gränser, kan också bestämmelserna om in- och utresekontroller i kodexen om Schengengränserna tillämpas på fartyget. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter vid bekämpning av miljöskador och vid övervakning av utsläpp finns dessutom i miljöskyddslagen för sjöfarten och i räddningslagen. På territorialvatten tillämpas också bestämmelserna i sjölagen, inklusive straffbestämmelserna i 20 kap. i sjölagen, som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka med stöd av 4 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. På fartyg kan dessutom tillämpas till exempel åtgärder som grundar

sig på Transport- och kommunikationsverkets lagstiftning om fartygssäkerhet. Därför behöver även Transport- och kommunikationsverket underrättas om oklarheter i fråga om fartygs nationalitet på territorialvatten.

Enligt 2 mom. ska inspektionen göras utan att fartygets färd fördröjs i onödan. Utrikesministeriet och Transport- och kommunikationsverket ska också omedelbart underrättas om inspektionen för eventuella flaggstatsanmälningar och andra anmälningar. Anmälningar om flaggstat är nödvändiga till exempel om fartyget misstänks föra falsk flagg eller om anmälan ska göras till sjöfartsstyrelsen i den stat som utfärdat behörighetsbrevet (STCW-certifikat) för fartygets besättning eller den i fartygsregistret antecknade ägarens hemort eller till fartygets sjöförsäkringsbolag.

39 §. Rätt att röra sig på annans fastighet. Paragrafens 3 mom. om Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda fastigheter ska slopas och bestämmelsen flyttas till den föreslagna nya 39 b §.

39 b §. Tillfällig rätt att använda fastigheter. Paragrafen är ny. Till paragrafen flyttas bestämmelsen i det gällande 39 § 3 mom. om Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än dem som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande förfogar över. Bestämmelsen genomgår samtidigt nödvändiga ändringar och preciseringar.

Enligt det gällande 39 § 3 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet, upprätthållande av gränssäkerheten eller en höjning av försvarsberedskapen. Enligt 25 § i gränsbevakningslagen deltar Gränsbevakningsväsendet i rikets försvar samt upprätthåller och utvecklar försvarsberedskapen i samarbete med Försvarsmakten. Vid sidan av Försvarsmakten deltar Gränsbevakningsväsendet i försvarssamarbetet och verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar. Bestämmelsen kompletteras därför så att Gränsbevakningsväsendet har rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än dem som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande förfogar över även då det är nödvändigt med tanke på försvarssamarbetet eller verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar. Motsvarande komplettering har tidigare gjorts i 14 § i lagen om försvarsmakten (330/2025).

Utvidgningen av bestämmelsen inbegriper såväl bilateralt eller multilateralt försvarssamarbete mellan olika stater som verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar. Det försvarssamarbete som avses i paragrafen är övningsverksamhet och operativ verksamhet som genomförs bilateralt eller multilateralt med andra stater. Verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar är å sin sida till exempel övningsverksamhet eller operativ verksamhet som genomförs inom ramen för Nato som sker på finskt territorium samt därmed sammanhängande förflytnings- och transiteringssituationer. Fastigheternas användningsändamål kan också delvis överlappa varandra, för i försvarssamarbetet och verkställandet av det kollektiva försvaret kan det även vara fråga om militär övningsverksamhet eller höjning av försvarsberedskapen, varmed man stöder sig på båda grunderna parallellt. Tillfällig användning av fastigheter kan till exempel omfatta förflyttning av övningsstyrkor och transport av utrustning via allmänna och privata vägar och områden, gruppering av trupper och inkvartering i området samt farkoster i terrängen, längs öarnas stränder och hamnarna.

Ändringen har samband med 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor som också föreslås ändras i den här propositionen. Enligt artikel

VII.10 a i avtalet ska reguljära militära enheter och förband ha rätt att övervaka förläggningar, anläggningar och andra lokaler som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Vidare får enligt punkten styrkans militärpolis vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet i sådana lokaler. Beviljandet av förfoganderätten påverkar dock inte de finska myndigheternas befogenheter i området.

Enligt den gällande bestämmelsen ska tillfällig användning av fastigheter vara nödvändig för det ändamål som anges i paragrafen och Gränsbevakningsväsendet får inte orsaka egendom onödig olägenhet eller skada. Kraven återspeglar principen om minsta olägenhet i Gränsbevakningsväsendets verksamhet, enligt vilken man inte får ingripa i någons rättigheter i större utsträckning eller orsaka någon större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra ett uppdrag. På områden som tagits i bruk av Gränsbevakningsväsendet kan vid behov meddela förbud eller begränsningar i rörelsefriheten enligt 71 § i gränsbevakningslagen.

I det gällande 39 § 3 mom. hänvisas det i fråga om förfarandet vid ibruktage av fastigheter till 14 § i lagen om försvarsmakten. För tydlighetens skull bör hänvisningen slopas och bestämmelserna om förfarandet skrivas in direkt i gränsbevakningslagen. Bestämmelserna om förfarandet behöver inte ändras i sak.

Enligt 2 mom. har Gränsbevakningsväsendet dock inte rätt att använda bostadshus eller gårdsplaner eller trädgårdar i anslutning till dem, odlingsmark före skörden eller försöksfält inom jord- och skogsbruket. Bestämmelsen motsvarar 14 § 2 mom. i lagen om försvarsmakten.

Enligt 3 mom. ska det i fråga om användning av en fastighet ingås en muntlig eller skriftlig överenskommelse med fastighetens ägare eller innehavare. Om en överenskommelse inte kan nås, får staben för Gränsbevakningsväsendet, kommandören för förvaltningsenheten eller en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad besluta om användningen av fastigheten. Bestämmelsen motsvarar 14 § 3 mom. i lagen om försvarsmakten och i fråga om beslutsnivå som ska iakttas vid Gränsbevakningsväsendet 39 § 3 mom. i den gällande gränsbevakningslagen. Gränsbevakningsväsendet ska fortfarande i första hand komma överens om tillfällig användning av fastigheter med fastighetens ägare eller innehavare. Överenskommelsen ska i första hand vara skriftlig, men bestämmelsen möjliggör också en muntlig överenskommelse, vilket i vissa situationer kan vara nödvändigt på grund av tidtabellen.

I 4 mom. föreskrivs det om beslut om tillfällig användning av en fastighet i en situation där Gränsbevakningsväsendet på en och samma gång behöver få ett vidsträckt område till sitt förfogande, där det finns ett betydande antal fastigheter eller fastigheter med ett betydande antal ägare eller innehavare. Beslutet får då delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (434/2003). Också i ett sådant fall får staben för Gränsbevakningsväsendet, kommandören för förvaltningsenheten eller en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad besluta om användningen av fastigheten. Bestämmelsen motsvarar 14 § 4 mom. i lagen om försvarsmakten och i fråga om beslutsnivå som ska iakttas vid Gränsbevakningsväsendet 39 § 3 mom. i den gällande gränsbevakningslagen.

I 5 mom. föreskrivs det om ersättning av skada som användningen av en fastighet orsakat. För skada som användningen av en fastighet orsakat betalas ersättning enligt gängse pris till fastighetens ägare eller innehavare. Ersättningen gäller uttryckligen en skada eller olägenhet som användningen av en fastighet orsakat. Ersättningen betalas antingen till områdets ägare eller innehavare beroende på vem som orsakats skada eller olägenhet. I beslut som gäller tillfällig användning av en fastighet och ersättningsbeslut får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen och om sökande av ändring

i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Även om ändring har sökts, ska den del av ersättningen som är ostridig utan dröjsmål betalas till den ersättningsberättigade. Ett beslut som gäller användning av en fastighet får iakttas trots att ändring har sökts, om inte den myndighet där ändring sökts förbjuder verkställigheten. En tvist som gäller en överenskommelse om användning av en fastighet handläggs som ett förvaltningstvistemål i förvaltningsdomstolen.

50 §. Hinder. Enligt 1 mom. är ägare och innehavare av mark- eller vattenområden skyldiga att tillåta att stängsel eller andra hinder uppförs på gränzonen på statens bekostnad om det är nödvändigt för att upprätthålla gränssäkerheten. Momentet kompletteras så att ägare och innehavare av mark- eller vattenområden är på motsvarande sätt skyldiga att tillåta att tillfälliga hinder uppförs i den omedelbara närheten av riksgränsen för högst sex månader åt gången, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen. En maximitid på sex månader motsvarar den totala period som ett återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna får gälla enligt avdelning III kapitel II artikel 25.4 i kodexen om Schengengränserna. Den totala perioden får dock när det förekommer exceptionella omständigheter som anges i bestämmelsen utsträckas till högst två år. Därför föreslås maximitiden enligt bestämmelsen vara sex månader åt gången. Avsikten är att i första hand komma överens med mark- eller vattenområdets ägare och innehavare om uppförande av tillfälliga hinder, men bestämmelsen möjliggör uppförande av hinder också utan deras samtycke.

Paragrafens innehåll kvarstår till övriga delar oförändrat. Enligt det gällande 2 mom. får hinder inte uppföras på områden som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen omfattas av hemfriden. Hindren ska också uppföras och placeras så att rättigheterna hos ägare och innehavare av mark- eller vattenområden inte begränsas mer än vad som är nödvändigt för att uppnå det mål som eftersträvas med hindren. Enligt det gällande 3 mom. betalas till ägare och innehavare av mark- eller vattenområden ersättning enligt gängse pris för skada och olägenhet som orsakas av tillfälliga hinder som uppförs vid Schengenområdets inre gränser.

53 §. Gränzonstillståndets giltighetstid och villkor. Enligt det gällande 2 mom. kan gränzonstillståndet förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färdsl i gränzonen enligt 52 § 1 mom. som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt. Bestämmelsen kompletteras så att tillståndet även kan förenas med anmälningsskyldigheter för verksamhet och färdsl i gränzonen enligt 52 § 1 mom. Bestämmelsen kompletterar 57 § där det föreskrivs om gränzonsanmälan i vissa situationer.

Gränsbevakningsväsendet kan ålägga innehavaren av ett gränzonstillstånd att underrätta den regionansvariga gräns- eller kustbevakningssektionens ledningscentral till exempel om vistelse i gränzonen eller en del av den, om den uppskattade vistelsens längd och om avlägsnandet från gränzonen eller om signalement på det fordon som Gränsbevakningsväsendet använder, såsom bilens eller båtens typ, färg och registernummer. Detta är ändamålsenligt för att rikta Gränsbevakningsväsendets verksamhet effektivare än för närvarande och för att minska övervakningen av verksamhet som utförs av personer som med tillstånd rör sig i gränzonen. Anmälningsskyldigheten kan även gälla omständigheter i anslutning till uppförande av byggnader och konstruktioner som enligt 52 § 1 mom. är tillståndspliktiga, såsom att inleda byggande. Byggverksamhet eller andra åtgärder kan påverka till exempel placeringen av Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakningsutrustning eller patrullernas rutter inom gränzonen.

Påförandet av anmälningsskyldigheten förutsätter inte en sådan ändring i Finlands säkerhetspolitiska omgivning som avses i 57 § 2 mom. i gränsbevakningslagen, utan påförandet är möjligt från fall i samband med beviljande av enskilda tillstånd, om anmälningsskyldigheten är nödvändig för upprätthållande av gränssäkerheten.

57 §. Gränzsönsanmälan. Till 1 mom. fogas en ny 3 punkt enligt vilken en gränzsönsanmälan även ska göras för verksamhet och färdslar som specificerats i gränzsönstillståndet i enlighet med 53 § 2 mom. Bestämmelsen hänför sig till de föreslagna ändringarna i 53 §.

Enligt det gällande 3 mom. meddelar gränsbevakningsmyndigheten närmare föreskrifter om verksamhet eller vistelse som avses i anmälan för att förhindra oavsiktliga gränstilldragelser, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssordningen eller gränssäkerheten. Enligt 72 § ska den som uppsåtligt underlåter att iaktta den anmälningsskyldighet som anges i 57 § för gränzsönsförseelse dömas till böter.

58 §. Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränssö. I paragrafen föreskrivs det om avvikelser i bestämmelserna om gränssöen till den del är fråga om Gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, Försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag eller räddningsverksamhet eller laglig passage av riksgränsen. Bestämmelsen ska utvidgas till att gälla även myndighetssamarbete som leds av nämnda myndigheter. Avsikten är att göra det möjligt för de myndigheter som samarbetar med nämnda myndigheter att bedriva verksamhet inom gränssöen utan gränzsönstillstånd.

I praktiken är det fråga om samarbete för att utföra eller stödja ovannämnda myndigheters tjänsteuppdrag. Det kan till exempel vara fråga om verksamhet som leds av Gränsbevakningsväsendet med personalen vid den europeiska gräns- och kustbevakningen (Frontex), Europeiska sjösäkerhetsbyrån (EMSA) eller Europeiska fiskerikontrollbyrån (EFCA), verksamhet som leds av polisen med social- eller utskökningsmyndigheter, verksamhet som leds av Försvarsmakten och som grundar sig på ett Nato-avtal, ett DCA-avtal eller ett bilateralt försvarsavtal, verksamhet som leds av Forststyrelsens jakt- och fiskeriövervakare med miljömyndigheter eller samarbete med andra statliga myndigheter, kommunala myndigheter eller myndigheter inom välfärdsområdena.

Vistelse och verksamhet som grundar sig på samarbete sker under den ansvariga myndighetens tillsyn och styrning. I praktiken ska de ansvariga myndigheterna underrätta Gränsbevakningsväsendet om vistelse och verksamhet inom gränssöen och iaktta Gränsbevakningsväsendets anvisningar. Om samarbetsparten vistas självständigt inom gränssöen under en viss tid ska den ansvariga myndigheten sörja för samarbetspartens anvisningar och anmälan till Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet kan vid behov ingripa i verksamhet som äventyrar gränssordningen och gränssäkerheten även om verksamheten i sig inte förutsätter gränzsönstillstånd. Bestämmelsen påskyndar myndighetssamarbetet och minskar tillståndsförvaltningen.

71 §. Begränsningar av rätten att vistas i Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom Gränsbevakningsväsendet. Paragrafens 1 mom. kompletteras så att en gränsbevakningsman med minst kaptens eller löjtnants grad kan meddela en tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att vistas inom ett militärt övningsområde eller ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten och utöver en fastighet som Gränsbevakningsväsendet använder även ett område som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande har i sin besittning och i dess omedelbara närhet. En begränsning av eller ett förbud mot rätten att vistas kan meddelas för ett sådant område för högst 30 dygn åt gången.

Befogenheten är nödvändig för att skydda verksamhet, personal och egendom som är viktig för Gränsbevakningsväsendet samt för att skydda utomstående mot faror. Utöver Gränsbevakningsväsendets övningsområden och områden som Gränsbevakningsväsendet tillfälligt besitter genomförs övningar eller bedrivs tillfällig verksamhet som hänför sig till gräns- och sjösäkerheten eller det militära försvaret, och där de taktiska och tekniska metoder som används är sekretessbelagda, också på områden som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande har i besittning. På områden som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande har i sin besittning kan man dessutom tillfälligt bedriva verksamhet som är farlig för utomstående, såsom att använda skjutvapen, sprängämnen, utföra övningar med tekniska åtgärder och använda maktmedel samt snabb körning med fordon. Områden kan tillfälligt även användas som start- och landningsplats för luftfarkoster. Dessutom kan stöldkänslig egendom, farliga ämnen eller sekretessbelagd information tillfälligt hanteras och förvaras på områdena, varför utomstående aktörer inte kan vistas på området utan tillstånd och övervakning.

Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att förbjuda eller begränsa vistelse vid behov också i omedelbar närhet av ett område som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande har i sin besittning. Gränsbevakningsväsendet kan till exempel behöva förhindra olovlig vistelse på gator eller vägar i närheten av dess lokaler för att exempelvis förhindra underrättelseinhämtning, terroristattentat eller militära attentat som riktas mot Gränsbevakningsväsendet. Befogenheten behövs under alla förhållanden, men den ska användas på basis av en riskbedömning.

I 14 § i territorialövervakningslagen föreskrivs det om tillståndsplikt i fråga om fotografering från luften för att skydda Gränsbevakningsväsendet mot underrättelseinhämtning. Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden är också skyddade till exempel på sådana begränsade och farliga luftfartsområden, samt på områden som begränsar användningen av obemannade luftfartyg, som grundar sig på luftfartslagen, statsrådets förordningar som utfärdats med stöd av luftfartslagen och luftfartsföreskrifter. Genom den föreslagna ändringen blir det möjligt att förbjuda eller begränsa rätten att vistas på land och vatten när förbud eller begränsning inte är möjlig på grund av tidtabellen eller när det på grund av tidsbegränsad verksamhet inte är nödvändigt med permanent förbud eller begränsning. Om behovet av att förbjuda eller begränsa rätten att vistas är bestående tillämpas bestämmelsen i 1 mom., enligt vilken det genom förordning av inrikesministeriet får utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att vistas i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet.

Bestämmelsen som hänvisar till 39 § 3 mom. i gränsbevakningslagen ändras till en hänvisning till den föreslagna nya 39 b § där det i fortsättningen föreskrivs om tillfällig rätt att använda fastigheter.

77 §. Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet. I 3 mom. föreskrivs det om beslut i fråga om Gränsbevakningsväsendets handräckning och assistans. Utgångspunkten i den gällande bestämmelsen, enligt vilken beslut om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen har förordnats att sköta uppdraget, kvarstår oförändrad.

Mer omfattande handräckningssituationer, såsom stödande av polisen i säkerhetsarrangemangen vid statsbesök, kan förutsätta handräckning av flera av Gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheter. I sådana situationer kan det vara ändamålsenligt att begäran om handräckning besvaras samlat av staben för Gränsbevakningsväsendet och att användningen av Gränsbevakningsväsendets resurser bedöms som en helhet. Till paragrafen fogas därför en bestämmelse om att också staben för

Gränsbevakningsväsendet kan besluta om handräckning, om begäran om handräckning gäller flera förvaltningsenheter.

Beslutsfattandet ovan utvidgas till att gälla även sedvanlig assistans till finska myndigheter som ges utanför finskt territorium. Enligt den gällande paragrafen beslutar alltid chefen för Gränsbevakningsväsendet om assistans som ges utanför finskt territorium. Detta har inte ansetts ändamålsenligt, om assistansen gäller till exempel tillhandahållande av mindre utrustningsassistans inom Finlands ekonomiska zon. I paragrafen preciseras därför att chefen för Gränsbevakningsväsendet endast ska besluta om omfattande eller annars betydande assistans som ges utanför finskt territorium till en annan finsk myndighet. Assistansens omfattning och betydelse bedöms bland annat utifrån dess ekonomiska konsekvenser och användningen av Gränsbevakningsväsendets resurser. Om det dock är fråga om assistans utanför finskt territorium som är särskilt betydande med tanke på den inre säkerheten, fattas beslutet enligt den gällande bestämmelsen av inrikesministeriet. På beslutsfattandet tillämpas dessutom lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet, om förutsättningarna för tillämpning av lagen uppfylls.

79 §. Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet. Det föreslås att *1 mom.* ändras så att Försvarsmakten kan ge Gränsbevakningsväsendet handräckning för utförande av alla de uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen. Enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i lagen om försvarsmakten är en av Försvarsmaktens uppgifter att stödja andra myndigheter, vilket bland annat innefattar handräckning för skydda samhället. Det gällande momentets begränsning av handräckning till att endast omfatta utförande av uppgifter som hänför sig till upprätthållandet av gränssäkerheten eller lagen om sjöfartsskydd kan inte längre anses ändamålsenligt med tanke på den nuvarande säkerhetsmiljön och det ökade samarbetet mellan myndigheter. Handräckningen ska fortfarande omfatta utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för uppdrag som Gränsbevakningsväsendet sköter, och handräckningen får inte äventyra utförandet av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av försvarsmakten. I praktiken kan Försvarsmakten ge Gränsbevakningsväsendet handräckning till exempel för upprätthållande av gränssäkerheten eller för utförande av en övervakningsuppgift som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lag. Samtidigt ändras stavningen av Försvarsmakten så den motsvarar nuvarande praxis.

Bestämmelser om assistans till Gränsbevakningsväsendet utanför finskt territorium som motsvarar Försvarsmaktens handräckning finns i 79 a §.

79 a §. Assistans av Försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet utanför finskt territorium. I den gällande paragrafen föreskrivs det om Försvarsmaktens assistans till Gränsbevakningsväsendet vid internationellt bistånd. Bestämmelsen gäller Gränsbevakningsväsendets deltagande i europeiska gräns- och kustbevakningens stående styrkas och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet (15 b §) och lämnande av gränssäkerhetsbistånd till en annan stat (15 d §). Till denna del föreslås inga ändringar i bestämmelsen.

Till *1 mom.* fogas en bestämmelse enligt vilken Försvarsmakten kan ge Gränsbevakningsväsendet assistans som motsvarar handräckning även inom Finlands ekonomiska zon. Till denna del är det fråga om assistans för utförande av Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppdrag. I och med ändringen har Försvarsmakten möjlighet att ge assistans till Gränsbevakningsväsendet i dess nuvarande uppdrag enligt lagen om Finlands ekonomiska zon samt i de nya uppdrag i anslutning till övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur samt stoppande och inspektion av fartyg som föreslås i denna

proposition. Försvarsmaktens assistans kan vara sådan utrustning eller särskild sakkunskap som Gränsbevakningsväsendet för närvarande inte har tillgång till.

Paragrafens rubrik ändras så den motsvarar det nya innehållet i paragrafen.

79 b §. Kostnader för försvarsmaktens handräckning och assistans. Paragrafen preciseras så att bestämmelsen om kostnaderna för Försvarsmaktens handräckning även gäller assistans som Försvarsmakten med stöd av 79 a § ger Gränsbevakningsväsendet utanför finskt territorium. Bestämmelsen tillämpas till exempel på Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppdrag inom den ekonomiska zonen samt när Gränsbevakningsväsendet deltar i EU-samarbete eller lämnar av internationellt bistånd till en annan stat. Principerna för ersättning av kostnader kvarstår oförändrade. Samtidigt ändras stavningen av Försvarsmakten så den motsvarar nuvarande praxis.

82 §. Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Paragrafen är ny och i den föreskrivs det om att lämna ut andra sekretessbelagda uppgifter än personuppgifter till utlandet. Enligt 1 mom. får Gränsbevakningsväsendet trots sekretessbestämmelserna lämna ut andra uppgifter än personuppgifter till en myndighet i en annan stat, Europeiska unionen, Nordatlantiska fördragsorganisationen eller en annan internationell organisation, om det behövs för att utföra de uppgifter som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller det annars ligger i Finlands intresse. En motsvarande bestämmelse finns också i 20 § 1 mom. 1 punkten i lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019).

Bestämmelsen kompletterar 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet omen myndighets rätt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till utländska myndigheter eller internationella organ. Enligt paragrafen kan uppgifter lämnas ut om samarbetet mellan den utländska och den finska myndigheten regleras i en för Finland bindande internationell överenskommelse eller föreskrivs i en rättsakt som är bindande för Finland och om uppgifter ur handlingen enligt denna lag kan lämnas ut till den finska myndighet som bedriver samarbetet. Gränsbevakningsväsendet deltar inom sitt verksamhetsområde i samarbetet med utländska myndigheter särskilt inom Europeiska unionen, men också bilateralt eller multilateralt och i samarbete med andra finska myndigheter. Viktiga uppgifter för Gränsbevakningsväsendet, där utlämnande av andra sekretessbelagda uppgifter än personuppgifter kan behövas, är uppgifter inom det militära försvaret och anknytande Nato- och annat försvarssamarbete tillsammans med Försvarsmakten, uppgifter som gäller bekämpning av miljöskador och beredskap för dessa på havsområdet samt den nya övervakningsuppgiften i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur som föreslås i denna proposition.

Med stöd av den gällande lagstiftningen får Gränsbevakningsväsendet lämna ut andra sekretessbelagda uppgifter än personuppgifter till utländska myndigheter eller internationella organ endast i det fall att det finns uttryckligt förpliktande bestämmelser om utlämnandet av uppgifter mellan Gränsbevakningsväsendet och myndigheten eller organet i fråga. Särskilt då det gäller uppgifter som hänför sig till det militära försvaret eller övervakningen av kritisk undervattensinfrastruktur är detta i regel inte fallet. Utlämnandet av uppgifter kan dock behövas för att Gränsbevakningsväsendet ska kunna sköta sina uppgifter enligt lag på ett behörigt sätt eller ligga i Finlands intresse med tanke på ömsesidighetsprincipen.

Vid utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska internationella avtal om utbyte av säkerhetsklassificerad information beaktas. Utlämnandet av uppgifter ska också bedömas som helhet, och då ska egenskaperna hos de uppgifter som lämnas ut samt aktören som tar emot uppgifterna beaktas.

I 2 mom. finns en informativ hänvisning till lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, där det föreskrivs om utlämnande av personuppgifter trots sekretessbestämmelserna.

7.2 Lag om gränsbevakningsväsendets förvaltning

2 §. Gränstrupper. Enligt den gällande paragrafen avses med gränstrupper tjänstemän vid Gränsbevakningsväsendet och personer som med stöd av värnpliktslagen (1438/2007) har förordnats att tjänstgöra vid Gränsbevakningsväsendet eller som fullgör frivillig militärtjänst vid Gränsbevakningsväsendet, och som vid effektiviserande av rikets försvar kan anslutas till Försvarsmakten. Bestämmelsen är otydlig ur administrativ synvinkel och med tanke på tjänstemännens rättsliga ställning, och därför föreslås det att paragrafen kompletteras till denna del.

I 1 mom. definieras gränstrupperna utifrån de persongrupper som hör till dem på motsvarande sätt som i nuläget. Bestämmelsen preciseras genom att till den foga en hänvisning till 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, enligt vilken värnpliktiga och personer som antagits till militärtjänst enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor kan förordnas att utbildas vid Gränsbevakningsväsendet. Det föreslås dessutom att det till definitionen av gränstrupper uttryckligen fogas personer som fullgjort den beväringstjänst som avses i värnpliktslagen eller den militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (285/2022) och som med stöd av värnpliktslagen har förordnats till tjänstgöring vid Gränsbevakningsväsendet. Det är i praktiken fråga om repetitionsövning som avses i 48 § eller extra tjänstgöring som avses i 82 § i värnpliktslagen. Gränstrupperna består således av personer som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet på olika grunder.

I 2 mom. föreskrivs det närmare än i den gällande bestämmelsen om genomförandet av anslutningen genom förordning av republikens president. Avsikten är att Gränsbevakningsväsendets tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållanden utan särskild förordning eller beslut när anslutningen upphör ska fortsätta som tjänstemän i tjänster och tjänsteförhållanden vid Gränsbevakningsväsendet, om inte anslutningen har förlängts genom en ny förordning för en ny tid. Situationen återställs således utan särskilda åtgärder när anslutningen upphör. På sätt ser man till att de som hör till gränstrupperna i första hand står till Gränsbevakningsväsendets förfogande i de uppgifter som hör till Gränsbevakningsväsendet, och att anslutningen till Försvarsmakten är ett undantag från huvudregeln. Det ska i lagstiftningen finnas tydliga gränser både i fråga om grunden för och längden på anslutningen. Tidsfristen på sex månader är tillräckligt lång för att syftet med anslutningen ska uppnås och ger samtidigt möjlighet att cirkulera den personal som är föremål för anslutningen för att säkerställa återgången i situationer där gränstrupper ansluts endast delvis.

I 3 mom. föreskrivs det om den rättsliga ställningen för de tjänstemän som ingår i gränstrupperna i samband med anslutningen. Den gällande lagstiftningen har inga bestämmelser om detta, även om det är fråga om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Ordalydelsen i bestämmelsen motsvarar bestämmelsen som används i samband med organisationsförändringarna inom statsförvaltningen och som har ett vedertaget innehåll och en vedertagen tolkning. De tjänstemän som ska anslutas överförs med sina tjänster till Försvarsmakten, de som utnämnts för viss tid högst dock för denna tid. Försvarsmakten behöver således inte inrätta särskilda tjänster eller utnämna personer till dem för att genomföra anslutningen. Gränsbevakningsväsendets militära tjänster motsvarar Försvarsmaktens militära tjänster och de civila tjänsterna används allmänt inom statsförvaltningen. Eftersom anslutning av gränstrupper är en särskild situation som grundar sig på speciallagstiftning, hindras inte anslutningen av att bestämmelserna om Försvarsmakten avseende manskapet inte innefattar

exakt samma tjänster. Det bör noteras att det vid anslutningen inte är fråga om utnämning till en tjänst.

När tidsfristen för anslutningen har upphört överförs de tjänstemän och motsvarande tjänster vid Gränsbevakningsväsendet som anslutits till Försvarsmakten tillbaka till Gränsbevakningsväsendet i enlighet med situationen vid tidpunkten för anslutningen, oberoende av om det har skett förändringar i tjänsterna eller i uppgifter som hör till dem under anslutningen. Eventuella utnämningar inom Försvarsmakten till tjänster vid Försvarsmakten eller uppgiftsarrangemang som genomförts i de överförda tjänsterna kan således i enlighet med anslutningens särskilda karaktär endast gälla under den tid anslutningen pågår, och de upphör då anslutningen har upphört. Vid Gränsbevakningsväsendet ska tjänsterna, deras namn och uppgifterna som hör till dem till behövliga delar ordnas enligt resursbehovet vid tidpunkten för återgången i enlighet med sedvanliga tjänstemannarättsliga bestämmelser.

De tjänstemän som jämte tjänster och tjänsteförhållanden överförs till Försvarsmakten ska under tiden för anslutningen vara tjänstemän vid Försvarsmakten i Försvarsmaktens tjänster och tjänsteförhållanden, så villkoren för deras anställningsförhållande fastställs inte bara i enlighet med statens tjänstekollektivavtal på central nivå, utan också i enlighet med preciserande tjänstekollektivavtal som gäller inom Försvarsmakten samt andra beslut och föreskrifter som tillämpas på Försvarsmaktens tjänstemän. Genom bestämmelsen tryggas dock lönen i euro som tjänstemannen från Gränsbevakningsväsendet hade vid tidpunkten för överföringen. Detta skydd innebär att tjänstemannens lön vid tidpunkten för överföringen inte enbart på grund av anslutningen kan underskrida den lön i euro som betalas till tjänstemannen vid Gränsbevakningsväsendet. Efter anslutningen kan lönen dock ändras i enlighet med allmänna tjänstemannarättsliga bestämmelser och principer samt de tjänstekollektivavtal som tillämpas inom Försvarsmakten. Också om man inom Försvarsmakten övergår till den så kallade fältarméns lön under anslutningen, betalas denna lön även till tjänstemän som överförs från Gränsbevakningsväsendet. Vid Gränsbevakningsväsendet bestäms lönen efter att anslutningen upphört i enlighet med de tjänstekollektivavtal som tillämpas vid den tidpunkten vid Gränsbevakningsväsendet.

7.3 Lag om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

16 §. *Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga.* I paragrafen finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i Gränsbevakningsväsendets registerföring för andra ändamål än det ursprungliga. Det inledande stycket i 1 mom. kompletteras så att bestämmelsen också möjliggör behandling av uppgifter i sjöräddningsregistret för ändamål som avses i 1–12 mom. Bestämmelser om sjöräddningsregistret finns i 12 § i sjöräddningslagen. Staben för Gränsbevakningsväsendet upprätthåller sjöräddningsregistret i syfte att på ett ändamålsenligt sätt kunna sköta uppgifterna inom sjöräddningstjänsten samt i efterhand utreda händelser i kritiska lägen och efterspanings- och räddningsåtgärder i anslutning till dessa. Närmare bestämmelser om uppgifterna i sjöräddningsregistret finns i 13 § i sjöräddningslagen. Enligt 20 § i sjöräddningslagen tillämpas dataskyddslagen och som komplettering lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet på sådan behandling av personuppgifter som avses i lagen. Enligt 14 § i sjöräddningslagen får personuppgifter som avses i 7–9 och 15 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet och i 30 § i territorialövervakningslagen (755/2000) i kritiska lägen vid behov användas för organisering av efterspanings- och räddningsåtgärder.

Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med principerna för sekundär användning av andra uppgifter i Gränsbevakningsväsendets registerföring. Bestämmelsen kompletterar 12 § 2 mom. i sjöräddningslagen, enligt vilket uppgifter om en sjöräddningsaktion, dock inte uppgifter

om en mobilteleapparats läge eller andra personuppgifter än identifieringsnummer för fartyg och luftfartyg, kan trots sekretessbestämmelser behandlas också för att skapa och upprätthålla en nationell situationsbild som avses i artikel 25 i förordningen om den europeisk gräns- och kustbevakningen, om aktionen har samband med gränssäkerheten.

17 §. *Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga vid tillståndsprövning.* Paragrafen kompletteras så att bestämmelsen även möjliggör behandling av uppgifter i sjöräddningsregistret för andra ändamål än det ursprungliga vid tillståndsprövning. Bestämmelsen motsvarar den föreslagna ändringen i 16 §. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med principerna för sekundär användning av andra uppgifter i Gränsbevakningsväsendets registerföring.

22 §. *Rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem.* Till 1 mom. fogas en ny 10 punkt där det föreskrivs om Gränsbevakningsväsendets rätt att för upprätthållande av gränssäkerheten, räddningsuppdrag och för utförande av de övervakningsuppgifter som enligt gällande bestämmelser ska skötas av Gränsbevakningsväsendet samt för skyddande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, av samfund och sammanslutningar övervakningsmaterial från tekniska anordningar som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder. Bestämmelsen kompletterar 20 § enligt vilken Gränsbevakningsväsendet har rätt att få uppgifter av privata sammanslutningar och personer bland annat för att förebygga, avslöja eller utreda brott samt för tillståndsförvaltningen. Bestämmelsen kompletterar också bestämmelsen i 17 § 2 mom. i lagen om sjöfartsskydd, enligt vilken Gränsbevakningsväsendet i vissa situationer har rätt att av hamninnehavaren och redaren till sitt förfogande få övervakningsmaterial från tekniska anordningar som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder och som av hamninnehavaren eller redaren placerats inom ett sådant finskt hamnskyddsområde eller ombord på ett sådant finskt fartyg som avses i fråga.

Bestämmelsen gör det bland annat möjligt att begära kameraövervakningsupptagningar från trafikplatser eller kommersiella fastigheter för upprätthållande av gränssäkerheten, räddningsuppdrag och för utförande av de övervakningsuppgifter som enligt gällande bestämmelser ska skötas av Gränsbevakningsväsendet eller för skyddande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Bestämmelsen stöder utförandet av dessa uppgifter och skyddandet av Gränsbevakningsväsendets verksamhet inom sådana områden där det inte är ändamålsenligt att inrätta egen teknisk övervakning av Gränsbevakningsväsendet. Enligt den gällande 29 § har Gränsbevakningsväsendet rätt att få uppgifterna avgiftsfritt, om inte något annat föreskrivs i lag.

I 1 mom. 9 punkten görs en teknisk ändring.

36 a §. *Övrigt utlämnande av personuppgifter till myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.* Paragrafen är ny och i den föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt att lämna ut personuppgifter till myndigheter i EU- och EES-stater till den del det är fråga om uppgifter som gäller sjöräddning, bekämpning av miljöskador, säkerheten i havsområdena, territorialövervakning eller militärt försvar. Den gällande lagen innefattar inga bestämmelser om utlämnande av personuppgifter till utlandet för dessa ändamål, även om Gränsbevakningsväsendet regelbundet bedriver internationellt samarbete också inom dessa områden. Utlämnande av uppgifter i detta samarbete gäller till många delar andra uppgifter än personuppgifter, men den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att även lämna ut personuppgifter. Det kan till exempel i fråga om marin verksamhet gälla fartygs registernummer eller uppgifter om fartygens besättning.

Utlämnande av uppgifter är möjligt om det behövs för att sköta uppgifterna ovan. Uppgifter som utlämnas med stöd av paragrafen innehåller i regel inte sådana uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen eller i 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål eller uppgifter som annars ska betraktas som konstitutionellt känsliga. Bestämmelser om utlämnande av personuppgifter för motsvarande ändamål till myndigheter i tredjeländer finns i 38 §.

38 §. Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet. I paragrafen föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt att lämna ut personuppgifter till stater utanför EU- och EES-området. Paragrafens 2 mom. kompletteras till den del det är fråga om sjöräddningsuppgifter, bekämpning av miljöskador, säkerheten i havsområden, territorialövervakning eller militärt försvar. Den gällande lagen innefattar inga bestämmelser om utlämnande av personuppgifter till utlandet för dessa ändamål, även om Gränsbevakningsväsendet regelbundet bedriver internationellt samarbete också inom dessa områden. Utlämnande av uppgifter i detta samarbete gäller till många delar andra uppgifter än personuppgifter, men den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att även lämna ut personuppgifter. Det kan till exempel i fråga om marin verksamhet gälla fartygs registernummer eller uppgifter om fartygens besättning.

Utlämnande av uppgifter förutsätter nödvändighet. Vid utlämnande av uppgifter ska även det gällande 5 mom. beaktas, enligt vilket internationella avtal som är bindande för Finland ska följas vid utlämnande av uppgifter. Internationellt samarbete och informationsutbyte är förbjudet om det finns grundad anledning att misstänka att en person på grund av samarbetet eller utlämnandet av uppgifter riskerar dödsstraff, tortyr, någon annan behandling som kränker människovärdet, förföljelse, godtyckligt frihetsberövande eller orättvis rättegång.

Uppgifter som utlämnas med stöd av paragrafen innehåller i regel inte sådana uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen eller i 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål eller uppgifter som annars ska betraktas som konstitutionellt känsliga.

Bestämmelser om utlämnande av personuppgifter för motsvarande ändamål till myndigheter i EU- och EES-stater finns i 38 §.

7.4 Skjutvapenlagen

17 §. Undantag från tillämpningsområdet. Enligt den gällande 2 mom. 5 punkten gäller skjutvapenlagen inte överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från en medlemsstat som är verksamma inom finskt territorium med anledning av samarbete som inletts med stöd av artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller artikel 42.7 i Fördraget om Europeiska unionen. Bestämmelsen tillämpas också i situationer som gäller gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d §. Till 2 mom. fogas en *ny 8 punkt* som omfattar gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § i gränsbevakningslagen även i sådana situationer där det är fråga om annat bilateralt bistånd med en annan stat. Det kan vara fråga om antingen en medlemsstat i Europeiska unionen eller någon annan stat på det sätt som avses i gränsbevakningslagen. Bestämmelsen motsvarar principerna i den gällande bestämmelsen om undantag vid lämnande av internationellt bistånd.

I 2 mom. 7 punkten görs en teknisk ändring.

7.5 Lagen om Finlands ekonomiska zon

19 §. *Övervakning och gränsbevakningsmyndighetens förelägganden.* Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. med en informativ hänvisning till gränsbevakningslagen om Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter vid övervakning av kritisk undervatteninfrastruktur inom den ekonomiska zonen.

7.6 Lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor

13 §. *Försvarmaktens och Gränsbevakningsväsendets behörighet att ställa ett område till den sändande statens förfogande.* Paragrafen och dess rubrik kompletteras så att utöver Försvarmakten även Gränsbevakningsväsendet på ett område som de förfogar över kan ställa sådana platser till den sändande statens förfogande som avses i artikel VII.10 a i Nato SOFA-avtalet. Artikel VII.10 a i avtalet gäller förläggningar, anläggningar och andra lokaler som genom avtal kan ställas till den sändande statens reguljära militära enheters eller förbands förfogande. Gränsbevakningsväsendet kan till den sändande statens förfogande till exempel överlåta en del av ett kasernområde, gränsområde eller sjöbevakningsstationsområde, hamnområde, skjutområde eller övningsområde som Gränsbevakningsväsendet förfogar över.

Närmare bestämmelser om användningen av Gränsbevakningsväsendets fastigheter och om begränsningar som gäller fastigheter samt om befogenheter i anslutning till dem finns i gränsbevakningslagen. I propositionen föreslås ändringar även i denna bestämmelse. Med områden enligt paragrafen avses områden och objekt som används både permanent och tillfälligt av Gränsbevakningsväsendet. Den användning av ett område som avses i paragrafen är behovsbunden och tillfällig och dess längd fastställs från fall till fall. Beviljandet av rätten att förfoga över ett område innebär också att den sändandestatens militärpolis har rätt att på området vidta de åtgärder som avses i avtalet. Beviljandet av förfoganderätten påverkar inte de finska myndigheternas befogenheter i området.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Bestämmelsen i 9 § i statsrådets förordning om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (1126/2009) om behandling av ett ärende som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna i PTG-ledningsgruppen behöver ses över på grund av de ändringar som föreslås i 15 § i gränsbevakningslagen.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft senast den 1 augusti 2026.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

[Preciseras senare.]

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till propositionen om tilläggsbudget för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

För att täcka kostnaderna för de föreslagna nya befogenheterna och uppgifterna föreslås ett tillägg på sammanlagt 2,12 miljoner euro under Gränsbevakningsväsendets omkostnadsmoment 26.20.02 i tilläggsbudgeten. Behovet av tilläggsanslag föranleds i huvudsak av de upphandlingar som befogenheterna och uppgifterna vid de inre gränserna kräver (2 miljoner euro) samt av Gränsbevakningsväsendets ökade och mer krävande kompetenshantering (0,12 miljoner euro).

De behov av tilläggsanslag för 2027 som de nya befogenheterna och uppgifterna medför under Gränsbevakningsväsendets omkostnadsmoment 26.20.01 uppgår till 3,76 miljoner euro, som föreslås i budgeten 2027.

Från och med 2028 uppgår de permanenta behov av tilläggsanslag som de nya befogenheterna och uppgifterna medför till 1,78 miljoner euro per år, vilket föreslås i planen för de offentliga finanserna för 2028–2031.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 Allmänt

I propositionen föreslås det nya befogenheter för Gränsbevakningsväsendet som kompletterar Gränsbevakningsväsendets befogenheter enligt den gällande lagstiftningen. Propositionen är av betydelse särskilt med tanke på jämlikheten enligt 6 §, rätten till liv, personlig frihet och integritet enligt 7 §, rörelsefrihet enligt 9 §, skydd av privatlivet enligt 10 §, egendomsskydd enligt 15 §, näringsfrihet och rätt till arbete enligt 18 § och rättsskydd enligt 21 § i grundlagen.

En inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna är tillåten endast om målet inte kan nås med medel som ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna i mindre omfattning. En inskränkning får dock inte vara mer genomgripande än vad som är motiverat med hänsyn till hur tungt vägande det bakomliggande samhällseliga intresset är i relation till det rättsobjekt som ska inskränkas (GrUB 25/1994 rd och t.ex. GrUU 56/2014 rd och GrUU 18/2013 rd). I grundlagsutskottets utlåtandep Praxis har det betonats att en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna inte kan vara relevant för sitt syfte och därmed nödvändig, om den inte ens i princip kan nå upp till det godtagbara mål som den bygger på (t.ex. GrUU 20/2020 rd, GrUB 11//2020 rd, s. 5, se även GrUU 40/2017 rd, s. 4, GrUU 55/2016 rd, s. 4–5 och GrUU 5/2009, s.3). De föreslagna åtgärderna ska således vara effektiva för att uppnå det mål som ställts för dem.

11.2 Marina uppgifter och befogenheter

I propositionen föreslås det för Gränsbevakningsväsendet en ny övervakningsuppgift i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur på finskt territorialvatten och i den ekonomiska zonen samt befogenheter i anslutning till den. Dessutom ska Gränsbevakningsväsendet ha befogenhet att stoppa och inspektera fartyg i den ekonomiska zonen i enlighet med artikel 110 i havsrättskonventionen.

Grundlagsutskottet har vid bedömningen av bestämmelsen om myndigheternas befogenheter utgått från att den är av betydelse med tanke på rättsstatsprincipen enligt 2 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 51/2006 rd). När en myndighet ges nya uppgifter ska de lämpa sig för myndigheten. För lagar gäller det allmänna kravet på att en lag ska vara exakt och noga avgränsad (GrUU 10/2016 rd). Enligt utskottet är regleringen av befogenheter vanligen relevant också i förhållande till de i grundlagen inskrivna grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 67/2016 rd, GrUU 10/2016 rd).

De föreslagna nya uppgifterna och befogenheterna är motiverade med beaktande av Gränsbevakningsväsendets övriga uppgifter och operativa kapacitet inom havsområdet. Övervakningen kan utföras i samband med annan övervakning och patrullering. Propositionen ingriper inte i Finlands straffrättsliga behörighet eller behörighetsfördelningen mellan myndigheterna i fråga om den.

Rörelsefriheten, egendomsskyddet och hemfridsskyddet behandlas närmare nedan.

11.3 Rätten till personlig frihet och integritet

Enligt 28 b § i lagförslag 1 har en gränsbevakningsman, för upprätthållande av gränssäkerheten vid Schengenområdet inre gränser och i närheten av dem, rätt att utan brottsmisstanke företa kroppsvisitation för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter med iakttagande av bestämmelserna i 8 kap. 30 § 1 punkten och 33 § i tvångsmedelslagen. Paragrafen innehåller också bestämmelser om beslut om kroppsvisitation och upprättande av protokoll. Med kroppsvisitation avses enligt 8 kap. 30 § 1 punkten i tvångsmedelslagen kroppsvisitation som omfattar en undersökning av vad den visiterade har i sina kläder eller annars bär på sig eller har i de föremål han eller hon för med sig.

Kroppsvisitation är av betydelse med tanke på skyddet av den personliga integriteten och privatlivet som tryggas i 7 § 1 mom. och 19 § 1 mom. i grundlagen. Enligt 7 § 3 mom. i grundlagen får man inte ingripa i den personliga integriteten godtyckligt eller utan laglig grund.

De föreslagna inspektionsbefogenheterna handlar om upprätthållande av gränssäkerheten, vilket är en godtagbar orsak att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna. Bestämmelsen motsvarar de befogenheter som används vid gränskontroll och som det föreskrivs om i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. Kroppsvisitation inkräktar endast i ringa mån på den personliga integriteten (se t.ex. GrUU 16/2004 rd och GrUU 2/1999 rd). Vid kroppsvisitation iakttas förfarandebestämmelserna i 33 § i tvångsmedelslagen som har utfärdats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 66/2010 rd). I förslaget är det fråga om att en gränsbevakningsman ska kunna utöva motsvarande befogenheter för upprätthållande av gränssäkerheten också vid de inre gränserna i situationer där gränskontrollen vid de inre gränserna inte har återinförts. Bestämmelsen uppfyller förutsättningarna enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis och anses inte vara problematisk med tanke på 7 § 1 mom. eller 10 § 1 mom. i grundlagen.

Skyldigheten att närvara vid kontroller vid de inre gränserna som föreslås i propositionen behandlas närmare nedan i avsnittet om rörelsefrihet.

11.4 Skydd för privatlivet

Allmänt

I 10 § i grundlagen finns bestämmelser om skydd för privatlivet. Bestämmelsens utgångspunkt är att individen har rätt att leva sitt liv utan godtycklig eller ogrundad inblandning av myndigheter eller andra utomstående. Också i artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas respekten för privatlivet och i artikel 8 vars och ens rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

Enligt artikel 8.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (FördrS 18 och 19/1990) har var och en rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Enligt artikel 8.2 i konventionen är rätten dock inte obegränsad, eftersom en

offentlig myndighet får ingripa i den med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välbefinnande, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Enligt grundlagsutskottet förutsätter detta i praktiken att inskränkningen motiveras av ett vägande samhälleligt behov, att ingripandet och det godtagbara målet som eftersträvas står i rätt proportion till varandra och att det finns relevanta och tillräckliga skäl för inskränkningen (GrUU 35/2018 rd).

Skydd av förtroliga meddelanden

En gränsbevakningsmans rätt enligt 38 a § i gränsbevakningslagen att ingripa i obemannade luftfartygs färd föreslås utvidgas till att även gälla andra obemannade fordon. Ingripande kan även innebära tekniska åtgärder och därför föreskrivs det i paragrafen om rätten att behandla uppgifter inom elektronisk kommunikation.

Enligt 10 § i grundlagen har var och en rätt till förtroliga meddelanden utan att utomstående obehörigen får kännedom om innehållet i de förtroliga meddelanden som han eller hon sänder eller som riktas till honom eller henne. Bestämmelsen skyddar inte enbart meddelandets avsändare, utan det är fråga om en grundläggande rättighet för båda parterna i kommunikationen. Utöver meddelandets innehåll skyddar bestämmelserna i grundlagen även avsändarens och mottagarens identifieringsuppgifter samt andra uppgifter som kan vara av betydelse för bevarandet av meddelandets konfidentialitet. Enligt 10 § 4 mom. i grundlagen kan det genom lag föreskrivas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång, vid säkerhetskontroll och under frihetsberövande samt för att inhämta information om militär verksamhet eller sådan annan verksamhet som allvarligt hotar den nationella säkerheten.

Grundlagsutskottet har vid bedömningen av omfattningen av skyddet för hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden konstaterat att fjärrstyrning av obemannade luftfartyg exempelvis med hjälp av mobiltelefon eller dator inte handlar om sådana förtroliga meddelanden som avses i 10 § 2 mom. i grundlagen och som man genom bestämmelsen i grundlagen över huvud taget har för avsikt att ge grundlagens skydd (GrUU 22/2020 rd). Utskottet har också bedömt att tele- och datakommunikation som uppkommer inom transport inte är en sådan handling som omfattas av det skydd som grundlagens 10 § ger förtroliga meddelanden (GrUU 62/2010 rd, s. 5). Utskottet har dessutom i sitt utlåtande om cybersäkerhetslagen (GrUU 62/2024 rd) konstaterat att kommunikationen mellan maskiner när det gäller förmedlingsuppgifter och meddelandets innehåll inte omfattas av det skydd som grundlagens 10 § ger förtroliga meddelanden. Den föreslagna bestämmelsen är således inte problematisk med tanke på förtroliga meddelanden enligt 10 § 2 mom. i grundlagen.

Skydd av personuppgifter

Lagförslag 3 i propositionen är av betydelse med tanke på det skydd för privatlivet och personuppgifter som tryggas i 10 § i grundlagen. Enligt 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis begränsas lagstiftarens handlingsutrymme förutom av denna bestämmelse också av att skyddet för personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet som tryggas i samma moment. Sammantaget är det fråga om att lagstiftaren ska trygga denna rätten på ett sätt som kan anses godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet (t.ex. GrUU 13/2016 rd, s. 3–4).

Grundlagsutskottet har förhållandevis stor utlåtanedpraxis om skyddet för personuppgifter (se t.ex. GrUU 4/2021 rd jämte hänvisningar). Utskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, allmänt taget utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Vi bör alltså förhålla oss restriktivt till att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (GrUU 14/2018 rd, s. 5 och GrUU 52/2022 rd, 4 punkten). Grundlagsutskottet har dock särskilt lyft fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet (GrUU 14/2018 rd). Grundlagsutskottet har dessutom konstaterat att dataskyddsdirektivet inte innehåller någon sådan detaljerad reglering som utgör en tillräcklig rättslig grund för skyddet för privatlivet och personuppgifter som tryggas i 10 § i grundlagen (GrUU 14/2018 rd, s. 7, även GrUU 26/2018 rd, s. 3).

Bestämmelsen om behandling av personuppgifter som föreslås i propositionen omfattas av tillämpningsområdet för både den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet. Det nationella handlingsutrymmet behandlas närmare i avsnitt 4.2.4 i propositionen. Bestämmelsen kompletterar den gällande lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet som i tiden stiftades med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 58/2018 rd). De föreslagna kompletteringarna kan anses nödvändiga med tanke på regleringen som helhet.

Bestämmelsen om användning av uppgifter i sjöräddningsregistret för andra ändamål än det ursprungliga preciserar den allmänna bestämmelsen i dataskyddslagen som tillämpas för närvarande och är förenlig med principerna för sekundär användning av andra uppgifter i Gränsbevakningsväsendets registerföring. I propositionen föreslås också nya bestämmelser om utlämnande av uppgifter till utländska myndigheter till den del det är fråga om uppgifter som gäller sjöräddning, bekämpning av miljöskador, säkerheten i havsområdena, territorialövervakning eller militärt försvar.

Grundlagsutskottet har i sin etablerade utlåtanedpraxis förutsatt att utlämnandet av sekretessbelagda uppgifter kopplas antingen till att uppgifterna är nödvändiga för ett visst syfte, eller om lagen strävar efter en uttömmande förteckning över det avsedda datainnehållet, att utlämnandet av uppgifter kan kopplas till behövliga uppgifter för ett visst syfte (t.ex. GrUU 5/2025 rd, 8–12 punkten och hänvisningarna däri). Å andra sidan har grundlagsutskottet ansett att grundlagen inte tillåter en vag och ospecificerad rätt att få uppgifter, låt vara att den är knuten till nödvändighetskriteriet (t.ex. GrUU 71/2014 rd, GrUU 62/2010 rd och GrUU 59/2010 rd). Bestämmelsen som föreslås i lagförslag 3 i propositionen är kopplad till nödvändighetskriteriet till den del uppgifter lämnas ut inom EU- och EES-området. De uppgifter som lämnas ut ska förtecknas uttömmande i lagen genom en hänvisning till relevanta bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet. Utlämnande av motsvarande uppgifter till tredjeländer förutsätter nödvändighet. Bestämmelsen iakttar den princip som tillämpas i lagen, enligt vilken det krävs en högre tröskel för utlämnande av uppgifter till tredjeländer.

De uppgifter som lämnas ut med stöd av den nya bestämmelsen som föreslås i propositionen innehåller i regel inte uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen och 11 § i dataskyddslagen. Om sådana uppgifter dock ingår i de uppgifter som lämnas ut, ska nödvändighetskravet enligt 4 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet tillämpas på dessa uppgifter i alla situationer.

Bestämmelsen som föreslås på grunderna ovan anses uppfylla kraven på skydd för personuppgifter.

Hemfrid

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens hemfrid tryggad. Enligt 3 mom. kan man genom lag föreskriva om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna skall kunna tryggas eller för att brott skall kunna utredas. Den i grundlagen tryggnade hemfriden omfattar i princip alla slags utrymmen som används för boende av permanent natur (se t.ex. GrUU 43/2010 rd, GrUU 40/2010 rd, GrUU 18/2010 rd, GrUU 6/2010 rd, GrUU 8/2006 rd, GrUU 39/2005 rd, GrUU 16/2004 rd, GrUU 69/2002 rd, GrUU 48/2001 rd, GrUU 46/2001 rd).

Enligt 28 b § i lagförslag 1 i propositionen har en gränsbevakningsman, för upprätthållande av gränssäkerheten vid Schengenområdet inre gränser och i närheten av dem, rätt att utan brottsmisstanke tillfälligt omhänderta dokument, föremål och fordon samt kontrollera och söka igenom dem. Syftet med genomsökningen är bland annat att utreda en persons vistelse och resväg inom och utanför Schengenområdet. Genom att kontrollera fordon kan man också hitta personer som eventuellt gömt sig i dem och som vistas olagligt i landet eller personer som på annat sätt flyr från myndigheterna. Kontroll av fordon kan också gälla en del av fordonet som omfattas av hemfriden. Bestämmelsen motsvarar de befogenheter som används vid gränskontroll och som det föreskrivs om i 28 § i gränsbevakningslagen.

Bostadsutrymmen i fordon, såsom i husbilar, husvagnar och fartyg, har i grundlagsutskottets praxis ansetts stanna i en slags gråzon när det gäller hemfriden (t.ex. GrUU 17/1998 rd och GrUU 8/1994 rd). Dessa fordon används både för transport och boende, och därför har utskottet konstaterat att en sådan dubbelanvändning kan vara av betydelse ur konstitutionell synvinkel. Utskottet har bland annat med hänvisning till husbilar och husvagnar och deras speciella status ansett att de till exempel vid gränsövergångsställen måste kunna behandlas på samma sätt som andra fordon för att syftet med gränsövervakning och gränskontroller ska uppfyllas. Enligt utskottet ska dessa fordon med tanke på gränsövervakning och gränskontroller framför allt betraktas som transportmedel för att ta sig från ett land till ett annat. Dessa utgångspunkter har ansetts vara tillämpliga också på vissa åtgärder som omfattar boendetrymmen ombord på fartyg samt på säkerhetskontroller av fartyg (GrUU 43/2010 rd, GrUU 6/2001 rd och GrUU 16/2004 rd). Grundlagsutskottet har konstaterat att kontroll av fordon och deras utrymmen dock ska utföras med stor diskretion på grund av aspekter som hänför sig till hemfriden (GrUU 17/1998 rd).

I 38 e § i lagförslag 1 i propositionen föreslås Gränsbevakningsväsendet i enlighet med artikel 110 i havsrättskonventionen har rätt att inspektera ett fartyg i den ekonomiska zonen som misstänks sakna flagg samt ett finskt fartyg som för fel flagg eller vägrar att visa flagg. Inspektionen gäller inte utrymmen som skyddas av hemfriden.

Med stöd av vad som konstaterats ovan är de bestämmelser som föreslås i propositionen inte problematiska med tanke på det skydd av hemfriden som tryggas i 10 § 1 mom. i grundlagen.

11.5 Rörelsefrihet

I 9 § i grundlagen finns bestämmelser om rörelsefrihet. Enligt bestämmelsen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. I lagförslag 1 i propositionen finns flera förslag som är av betydelse med tanke på 9 § i grundlagen.

Befogenheter vid de inre gränserna

I lagförslag 1 i propositionen föreslås en ny 28 b § om Gränsbevakningsväsendets inspektionsbefogenheter vid de inre gränserna i situationer där gränskontroll inte har återinförts. Enligt paragrafen har en gränsbevakningsman, för upprätthållande av gränssäkerheten vid Schengenområdets inre gränser, rätt att utan brottsmisstanke bland annat tillfälligt omhänderta dokument, föremål och fordon samt kontrollera och söka igenom dem samt företa kroppsvisitation för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter. Utövandet av befogenheterna förutsätter i praktiken att en person eller ett fordon stoppas. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska gränsbevakningsmannens åtgärder grunda sig på Gränsbevakningsväsendets allmänna uppgifter om och erfarenhet av händelser som äventyrar gränssäkerheten samt på iakttagelser som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. Åtgärderna ska också vara tidsmässigt och geografiskt avgränsade. I praktiken ska antalet åtgärder som kräver stoppande hållas tidsmässigt och geografiskt så lågt att åtgärderna inte har någon motsvarande effekt som ett tillfälligt återinförande av gränskontrollen vid de inre gränserna. Då är också konsekvenserna för var och ens rörelsefrihet måttliga.

Enligt den föreslagna bestämmelsen är en person som är föremål för en sådan åtgärd som avses i paragrafen skyldig att vara närvarande högst sex timmar åt gången. Skyldigheten att vara närvarande är nödvändig eftersom det till exempel kan ta flera timmar att få svar på myndighetsförfrågningar från utlandet beroende på veckodag och tid på dygnet. Enligt 27 § i gränsbevakningslagen är motsvarande skyldighet vid utredning av förutsättningar för in- och utresa 12 timmar. Skyldigheten att utföra kontroller vid de inre gränserna är således betydligt kortare.

Upprätthållandet av gränssäkerheten är med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna en godtagbar orsak att begränsa rörelsefriheten. Enligt beskrivningen ovan är det i åtgärderna enligt 28 b § i gränsbevakningslagen fråga om ett relativt litet och kortvarigt ingrepp i rörelsefriheten, och därför bedöms den föreslagna regleringen inte vara problematisk med tanke på 9 § 1 mom. i grundlagen.

Marina befogenheter

Enligt 38 c § i lagförslag 1 har Gränsbevakningsväsendet rätt att hindra eller avbryta skadegörelse på kritisk undervattensinfrastruktur. Hindrandet eller avbrytandet kan till exempel ske genom att beordra fartyget att sluta med skadegörelsen, kila eller köra framför fartyget. Bestämmelsen hänför sig till Gränsbevakningsväsendets föreslagna nya övervakningsuppgift i fråga om kritisk undervattensinfrastruktur (24 b §).

Bestämmelsen är av betydelse med tanke på friheten till sjöfart som avses i havsrättskonventionen. Skadegörelse som avses i paragrafen anses dock inte utgöra utövande av frihet till sjöfart. Enligt inledningen till havsrättskonventionen konstateras att frågor som inte regleras genom havsrättskonventionen även i fortsättningen ska styras av regler och principer nedlagda i den allmänna folkrätten. Enligt den allmänna tolkningsregeln i Wienkonventionen om traktaträtten (FördrS 32 och 33/1980) ska en traktat tolkas ärligt i överensstämmelse med den gängse meningen av traktatens termer sedda i sitt sammanhang och mot bakgrunden av traktatens ändamål och syfte. Enligt artikel 88 i havsrättskonventionen är den ekonomiska zonen reserverad för fredliga ändamål. Enligt artikel 300 i havsrättskonventionen ska konventionsstaterna dessutom utöva de rättigheter, den jurisdiktion och de friheter som erkänns i konventionen på ett sätt som ej innebär missbruk av rättighet. Enligt artikel 58 i havsrättskonventionen ska andra stater vid utövande av sina rättigheter enligt havsrättskonventionen i den ekonomiska zonen ta vederbörlig hänsyn till kuststatens rättigheter

och skyldigheter. Den föreslagna bestämmelsen är således inte problematisk med tanke på friheten till sjöfart eller rörelsefriheten i 9 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt 38 e § i lagförslag 1 har Gränsbevakningsväsendet i enlighet med artikel 110 i havsrättskonventionen rätt att stoppa och inspektera ett fartyg i den ekonomiska zonen som misstänks sakna flagg samt ett finskt fartyg som för fel flagg eller vägrar att visa flagg. Rätten att stoppa och inspektera och dess närmare innehåll grundar sig på havsrättskonventionen, som verkställt genom lag i Finland. Den föreslagna bestämmelsen gäller vilken myndighet i Finland som kan utföra inspektionen. I bestämmelsen betonas det krav på skyndsamhet som följer av bestämmelserna i artikel 110. Det finns ändamålsenliga och godtagbara grunder för ett begränsat ingripande i friheten till sjöfart och rörelsefriheten, och bestämmelsen är inte problematisk med tanke på 9 § 1 mom. i grundlagen.

Temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik.

I lagförslag 1 föreslås kompletteringar till rätten enligt 38 b § att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken. Bestämmelsen är viktig med tanke på rörelsefriheten i 9 § 1 mom. i grundlagen och näringsfriheten i 18 § 1 mom. i grundlagen. Den gällande bestämmelsen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 6/2018 rd). Grundlagsutskottet har bedömt begränsningar av motsvarande slag bland annat i samband med lagstiftningen om territorialövervakning och luftfart (GrUU 32/2009 rd, GrUU 42/2008 rd och GrUU 21/2000 rd). Bland annat begränsningarnas grund, varaktighet samt geografiskt och innehållsmässigt exakta avgränsningar har ansetts viktigt. Med tanke på proportionaliteten är det också relevant att en begränsning av rörelsefriheten återkallas genast när den inte längre är nödvändig (GrUU 62/2010 rd).

Upprätthållandet av gränssäkerheten är med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna en godtagbar orsak att begränsa rörelsefriheten. Ett område där det bestäms att sjötrafiken ska avbrytas eller begränsas ska vara noggrant avgränsat. Sjötrafiken kan i stället för att avbrytas begränsas tidsmässigt eller enligt trafikslag. Då är det till exempel möjligt att beakta att näringsfriheten och rätten till arbete enligt 18 § 1 mom. i grundlagen inte begränsas onödigt.

Bestämmelsen uppfyller kraven på att begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakta och noggrant avgränsade samt godtagbara och proportionerliga, och bestämmelsen är således inte problematisk med tanke på den rörelsefrihet som tryggas i 9 § 1 mom. i grundlagen eller den näringsfrihet som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen.

Begränsning av rätten att vistas

I 71 § i lagförslag 1 föreslås det att Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att utfärda tillfälliga begränsningar mot rätten att vistas inom områden som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande har i sin besittning och i deras omedelbara närhet för högst 30 dygn åt gången, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. Bestämmelsen kompletterar den gällande möjligheten att utfärda permanenta begränsningar i rätten att vistas genom förordning av inrikesministeriet.

Den gällande bestämmelsen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 6/2018 rd, GrUU 9/2014 rd och GrUU 19/2005 rd). Grundlagsutskottet har också i sin bedömning av motsvarande bestämmelse ansett att det har funnits godtagbara grunder för regleringen med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 51/2006 rd, s. 6). Den föreslagna kompletterande bestämmelsen innehåller en tidsmässig begränsning som betonar att

begränsningar är tillfälliga och att nödvändigheten ska bedömas. Grundlagsutskottet har konstaterat att det med tanke på proportionaliteten är relevant att en begränsning av rörelsefriheten återkallas genast när den inte längre är nödvändig (GrUU 62/2010 rd). Den föreslagna bestämmelsen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematiska med tanke på 9 § 1 mom. i grundlagen.

Gränzsönsanmälan

Enligt 53 § 2 mom. i lagförslag 1 i propositionen kan gränzsönsstillståndet utöver villkoren i fortsättningen även förenas med sådana nödvändiga anmälningskyldigheter för till exempel vistelse och färd i inom gränzsöns som krävs för upprätthållandet av gränssordningen och gränssäkerheten. Bestämmelsen kompletterar den gällande bestämmelsen om gränzsönsanmälan.

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid att gränzsönsstillstånd beviljas om det finns en orsak som beror på boende, arbete, utövande av yrke, bedrivande av näring eller hobby eller av något annat godtagbart skäl. Tillståndsvillkoren kan således gälla till exempel näringsverksamhet eller en i gränzsöns boende persons verksamhet inom ett område som omfattas av hemfriden. Grundlagsutskottet har ansett det nödvändigt att bestämmelsen i 53 § 2 mom. mer exakt ska ange vilken typ av verksamhet villkoren i gränzsönsstillståndet kan gälla (GrUU 9/2014 rd, s. 4). Motsvarande princip kan även anses gälla de anmälningskyldigheter som kan förenas med gränzsönsstillståndet. I den föreslagna bestämmelsen preciseras innehållet i anmälningskyldigheten så att det gäller tillståndspliktig verksamhet inom gränzsöns enligt 52 § 1 mom. i gränssönslagen. Det är fråga om anmälningskyldigheter som prövas från fall till fall och som stöder upprätthållandet av gränssäkerheten och minskar onödig översönsning av personer som vistas i gränzsöns. Bestämmelsen är inte problematisk med tanke på rörelsefriheten i 9 § i grundlagen.

11.6 Egendomsönsydd

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis konstaterat att en ägares rättigheter kan begränsas genom lag, om den uppfyller de allmänna krav som ställs på lagar som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 32/2010 rd). Grundlagsutskottet har dessutom ansett att det med tanke på bestämmelsens proportionalitet är av betydelse att skada som orsakas en enskild ersätts (GrUU 51/2006 rd). Grundlagsutskottet har också ansett att en begränsning av egendomsönsyddet inte får vara oskäligen för ägaren. Hänsyn ska tas till egendomens speciella karaktär och begränsningen ska grunda sig på exakta bestämmelser i lag (t.ex. GrUU 19/2021 rd, GrUU 32/2009 rd, GrUU 36/2004 rd, GrUU 4/2000 rd, GrUU 34/2000 rd, GrUU 8/2002 rd och GrUU 63/2002 rd).

Befogenheter vid de inre gränserna

Enligt 28 b § i lagförslag 1 i propositionen har en gränssönsbevakningsman, för upprätthållande av gränssäkerheten vid Schengenområdets inre gränser, rätt att utan brottsmisstanke tillfälligt omhänderta dokument, föremål och fordon samt kontrollera och söka igenom dem. Befogenheten gäller en ägares enligt 15 § 1 mom. i grundlagen skyddade rätt att besitta, använda och utnyttja sin egendom, såsom sina föremål och handlingar, på önskat sätt samt rätten att bestämma över dessa. Det är fråga om tidsmässigt och geografiskt begränsade inspektioner för upprätthållandet av gränssäkerheten och vars inverkan på egendomsönsyddet är tillfällig och skäligen. Bestämmelsen är exakt och motsvarar de befogenheter som används vid gränssönskontroll. I förslaget är det fråga om att en gränssönsbevakningsman ska kunna utöva motsvarande

befogenheter också vid de inre gränserna i situationer där gränskontrollen vid de inre gränserna inte har återinförts. Bestämmelsen anses inte vara problematisk med tanke på 15 § 1 mom. i grundlagen.

Ingripande i obemannade fordons färd

Det föreslås att 38 a § i lagförslag 1 ska utvidgas så att en gränsbevakningsman utöver obemannade luftfartyg även har rätt att ingripa i andra obemannade fordons färd, om det behövs för genomförande av uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. I bestämmelsen görs också vissa andra behövliga ändringar. Bestämmelsen är nödvändig i den förändrade säkerhetsmiljön där användningen av obemannade fordon har ökat betydligt. Genom bestämmelsen bereder man sig också för den framtida tekniska utvecklingen.

Enligt den gällande lagstiftningen har en gränsbevakningsman rätt att genom tekniska åtgärder eller maktmedel ingripa i ett obemannat fordons färd. Bestämmelsen innehåller en skyldighet att bedöma huruvida maktmedlen och de tekniska åtgärderna kan försvaras i varje enskilt fall. Åtgärderna står också i proportion till värdet på den egendom som de avser. Gränsbevakningsväsendets eventuella skadeståndsansvar för ogrundade åtgärder fastställs antingen enligt skadeståndslagen eller 80 och 80 a–80 d § i gränsbevakningslagen. Bestämmelsen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematiska med tanke på 15 § 1 mom. i grundlagen.

Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning och tillfälliga hinder.

Det föreslås att 29 d § i gränsbevakningslagen ändras så att Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning även i den omedelbara närheten av riksgränsen och vid havskusten utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Dessutom föreslås det att 50 § i gränsbevakningslagen kompletteras så att ägare och innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att på statens bekostnad tillåta att tillfälliga hinder uppförs i den omedelbara närheten av riksgränsen för högst sex månader åt gången, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna. Bestämmelsen kompletterar den gällande bestämmelsen särskilt i fråga om de inre gränserna.

Den föreslagna bestämmelsen medför inga betydande konsekvenser för mark- eller vattenområdenas ägares och innehavares möjligheter att använda området för näringsverksamhet. Avsikten är i första hand att avtala med ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområdet om placeringen av utrustning och tillfälliga hinder. Enligt den gällande lagen betalas till ägare och innehavare av mark- eller vattenområden ersättning enligt gängse pris för skada och olägenhet som orsakas av att teknisk utrustning installeras eller tillfälliga hinder uppförs. Bestämmelsen är inte problematisk med tanke på egendomsskyddet i 15 § i grundlagen.

Tillfällig rätt att använda fastigheter

Enligt det gällande 39 § 3 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet. Bestämmelsen är av betydelse med tanke på egendomsskyddet i 15 § i grundlagen. Som grund för tillfällig användning av fastigheter fogas verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar. Ändringen av bestämmelsen är nödvändig för att Gränsbevakningsväsendets styrkor och främmande staters vapenmakt ska kunna öva och verka på områden som de måste vara beredda att försvara. Inga ändringar föreslås i begränsningarna av

Gränsbevakningsväsendets rätt att använda fastigheter enligt proportionalitetsprincipen i den gällande bestämmelsen eller i beslutsförfarandet vid ibruktagande av en fastighet. Motsvarande ändring har tidigare gjorts i 14 § i lagen om försvarsmakten.

Frågan om tillfällig rätt att använda fastigheter har bedömts av grundlagsutskottet i samband med motsvarande bestämmelse i lagen om försvarsmakten (GrUU 51/2006 rd och GrUU 9/2025 rd). Grundlagsutskottet bedömde i fråga om motsvarande ändring av 14 § i lagen om försvarsmakten att den föreslagna bestämmelsen inte påverkade lagstiftningsordningen. Utskottet ansåg att det till den föreslagna utvidgningen av grunderna för nyttjanderätten fanns ett nödvändigt och vägande samhälleligt behov som hänför sig till det militära försvaret. Den föreslagna regleringen tryggar enligt utskottets bedömning också kraven på exakthet och noggrann avgränsning med beaktande av att det är omöjligt att helt exakt förutse de framtida formerna av försvarssamarbete och att definitionen av grunderna måste omfatta också framtida samarbetsformer. I fråga om motsvarande bestämmelse i den nu föreslagna gränsbevakningslagen finns ingen grund att bedöma frågan på något annat sätt. Med beaktande av vad som anförts ovan anses bestämmelsen inte vara problematisk med tanke på grundlagen.

11.7 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Det föreslås att Gränsbevakningsväsendets uppgifter i fråga om upprätthållande av den allmänna ordningen och säkerheten ska utvidgas. Enligt 20 § i lagförslag 1 svarar Gränsbevakningsväsendet för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet också inom gränzonen och i närheten av riksgränsen när Gränsbevakningsväsendet utför uppdrag vid de inre gränserna i enlighet med den nya 28 b § när polisen är förhindrad att göra det. Inga ändringar föreslås i de befogenheter som används för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och som det föreskrivs om i 32 och 32 a § i gränsbevakningslagen.

Upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet har i lagstiftningen i första hand anvisats polisen. Grundlagsutskottet har tidigare ansett att det i regel är exceptionellt och kräver särskilda grunder att uppgifter och befogenheter som hör till polisen anvisas andra myndigheter (GrUU 67/2016 rd). Utskottet har också ansett att det med tanke på nödvändighetskravet, som ingår i förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna, ska bedömas om andra myndigheter har samma befogenheter som polisen har (t.ex. GrUU 10/2016 rd, GrUU 49/2014 rd, GrUU 37/2002 rd och GrUU 2/1996 rd).

Gränsbevakningsväsendets gällande befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (t.ex. GrUU 19/2005 rd, GrUU 9/2009 rd och GrUU 6/2018 rd). Grundlagsutskottet har ansett att grunderna för regleringen är godtagbara. Enligt utskottet är det med tanke på proportionaliteten relevant att Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet fortfarande ska vara regionalt avgränsade och kunna användas bara om polisen är förhindrad (GrUU 6/2018 rd).

På grund av den bestående förändringen i säkerhetsmiljön är det nödvändigt att säkerställa att gränzonen och närheten till riksgränsen vid de inre gränserna kan tryggas också när polisen är förhindrad att göra det. Det primära ledningsansvaret för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet kvarstår hos polisen. Regleringen är förenlig med grundlagsutskottets tidigare utlåtandep Praxis och blir således inte problematisk med tanke på grundlagen.

11.8 Rättsskydd

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättsskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Bestämmelserna i lagförslag 1 om tillfällig rätt att använda fastigheter (39 b §) och skyldigheten att tillåta uppförande av tillfälliga hinder även vid de inre gränserna (50 §) innehåller på motsvarande sätt som i den gällande lagen bestämmelser om sökande av ändring. När det gäller sökande av ändring i fråga om uppförande av hinder tillämpas 60 § i gränsbevakningslagen. Den föreslagna bestämmelsen är inte problematisk med tanke på 21 § i grundlagen.

11.9 Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen innehåller ett förbud mot godtycke och ett krav på likabehandling i likadana situationer. Den allmänna jämlikhetsbestämmelsen kompletteras av diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. En sådan annan orsak kan till exempel vara boendeort. Kännetecknande för lagstiftningen är dock att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika (RP 309/1993 rd).

Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla människor ska bemötas likadant, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Grundlagsutskottet har brukat understryka att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur jämlikhetsprincipen då en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (till exempel GrUU 11/2012 rd, GrUU 2/2011 rd, GrUU 64/2010 rd och GrUU 35/2010 rd). Det centrala är huruvida särbehandlingen är godtagbar med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 46/2006 rd, GrUU 16/2006 rd och GrUU 73/2002 rd). Utskottet har i olika sammanhang ur grundlagens jämlikhetsbestämmelser härlett ett krav på att särbehandling inte får vara godtycklig och skillnaderna inte får bli oskäliga (till exempel GrUU 11/2012 rd, GrUU 37/2010 rd, GrUB 11/2009 rd och GrUU 18/2006 rd).

Den föreslagna bestämmelsen begränsas av 4 § i gränsbevakningslagen som föreskriver om den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Dessutom ska kontrollerna vid de inre gränserna begränsas tidsmässigt och geografiskt enligt 28 b § i lagförslag 1. Befogenheterna som föreslås i propositionen ska på samma sätt som i den gällande lagstiftningen på lika villkor gälla de personer som vistas inom Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde och bedriver verksamhet som Gränsbevakningsväsendet ska övervaka. Bestämmelsen är inte problematisk med tanke på 6 § i grundlagen.

11.10 Finlands suveränitet

Lagförslag 1 innehåller kompletterande bestämmelser om beslutsförfarandet i fråga om Gränsbevakningsväsendets deltagande i Prümsamarbetet inom sitt verksamhetsområde, Gränsbevakningsväsendets befogenheter utanför finskt territorium och befogenheter för en myndighet från en annan stat vid lämnande av internationellt bistånd i Finland. Bestämmelserna om befogenheterna för en främmande stats tjänsteman i Finland är av betydelse med tanke på

Finlands suveränitet enligt 1 § i grundlagen. Enligt 1 § 1 mom. i grundlagen är Finland en suverän republik. Enligt 1 § 3 mom. i grundlagen deltar Finland i internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter samt i syfte att utveckla samhället. Finland är medlem i Europeiska unionen och hör till Nordatlantiska försvarsalliansen.

Vid tolkningen av suveränitetsbestämmelserna har utgångspunkten varit att Finlands medlemskap i flera internationella organisationer och särskilt i Europeiska unionen ska beaktas (RP 1/1998 rd, s. 72, GrUU 36/2006 rd, s. 4/II och GrUU 56/2006 rd, s. 2/II). Sådana internationella förpliktelser som är sedvanliga i modernt internationellt samarbete och som endast i ringa utsträckning påverkar statens suveränitet inte direkt kan anses strida mot grundlagens bestämmelser om suveränitet (RP 1/1998 rd, s. 74/II, GrUU 38/2001 rd, s. 5/I). Den gällande bestämmelsen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 66/2016 rd, GrUU 75/2022 rd). De föreslagna bestämmelserna kompletterar eller preciserar regleringen och det föreslås inga ändringar i innehållet i det internationella samarbetet. Den föreslagna bestämmelsen är således inte problematisk med tanke på 1 § i grundlagen.

11.11 Lagstiftningsordning

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom lagförslagen innehåller ny slags reglering, anser regeringen det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gränsbevakningslagen (578/2005) 35 i § och 39 § 3 mom., sådana de lyder, 35 i § i lag 1245/2020 och 39 § 3 mom. i lag 9/2019,

ändras 3 § 3 mom., 4 § 2 mom., 15 § 2 mom., 15 c §, rubriken för 20 §, 20 § 1 mom., 25 § 2 mom., 29 a § 2 mom., 29 d §, 30 § 1 mom., rubriken för 32 §, det inledande stycket i 32 § 1 mom., 32 a §, 33 § 1 mom., 35 c § 1 mom., 35 e–35 h §, 38, 38 a och 38 b §, 50 § 1 mom., 53 § 2 mom., 58 §, 71 § 1 mom., 77 § 3 mom., 79 § 1 mom., rubriken för 79 a §, 79 a § 1 mom. samt 79 b §,

av dem 3 § 3 mom., 15 § 2 mom., 35 c § 1 mom., 53 § 2 mom. och 58 § sådana de lyder i lag 749/2014, 4 § 2 mom. och 35 h § sådana de lyder i lag 425/2017, 15 c § sådan den lyder i lagarna 425/2017, 619/2017 och 1311/2022, rubriken för 20 §, 20 § 1 mom., rubriken för 32 §, det inledande stycket i 32 § 1 mom., 32 a §, 33 § 1 mom., 38 och 38 b §, 71 § 1 mom., 79 § 1 mom. och 79 b § sådana de lyder i lag 9/2019, 29 a § 2 mom. sådan den lyder i lag 429/2024, 29 d § sådan den lyder i lagarna 429/2024 och 177/2025, 35 e och 35 f §, 77 § 3 mom., rubriken för 79 a § och 79 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 1311/2022, 35 g § sådan den lyder i lagarna 425/2017 och 1311/2022, 38 a § sådan den lyder i lag 539/2020 och 50 § 1 mom. sådant det lyder i lag 698/2022, samt

fogas till 12 §, sådan den lyder i lagarna 749/2014 och 425/2017, ett nytt 3 mom., till 13 § ett nytt 4 mom., till lagen nya 15 e och 24 b §, till 28 §, sådan den lyder i lagarna 478/2010, 749/2014, 425/2017 och 642/2019, ett nytt 6 mom., till lagen en ny 28 b §, till 30 a §, sådan den lyder i lag 749/2014, ett nytt 2 mom., till lagen nya 38 c–38 e och 39 b §, till 57 § 1 mom., sådant det lyder i lag 9/2019, en ny 3 punkt samt till lagen en ny 82 §, i stället för den 82 § som upphävts genom lag 109/2018, som följer:

3 §

Gränsbevakningsväsendets uppgifter

Gränsbevakningsväsendet utför polis- och tulluppgifter, efterspanings- och räddningsuppgifter och prehospital akutsjukvård samt deltar i det militära försvaret. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter inom området för sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen och bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid bekämpning av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor i räddningslagen (379/2011).

4 §

Den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet

Gränsbevakningsväsendet deltar i samarbete som sker med stöd av kapitel 5 i rådets beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet och med stöd av artiklarna 25 och 27 i fördraget

mellan Konungariket Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Nederländerna och Republiken Österrike om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (FördrS 53 och 54/2007) (*Prümsamarbete*) samt samarbete som avses i rådets beslut 2008/617/RIF om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper (*Atlassamarbete*).

12 §

Gränsövergångsställen

Om gränskontroll tillfälligt återinförs vid de inre gränserna enligt kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag, bestäms gränsövergångsställena, gränsövergångsställenas öppettider och fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen på olika gränsövergångsställen i beslutet om tillfälligt återinförande av gränskontroll.

13 §

Tillstånd att passera gränsen

Denna paragraf tillämpas också på passerande av de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

15 §

Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna

Närmare bestämmelser om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 c §

Beslutsfattande som avser Prümsamarbete

Chefen för Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om inledande av Prümsamarbete inom Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde inom finskt territorium och att på begäran av en främmande stat delta i samarbete inom dennas territorium. Gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål underrätta inrikesministeriet om att samarbete som avses i denna paragraf har blivit aktuellt och om ett beslut om att inleda samarbete. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller avsluta påbörjat samarbete eller bistånd.

Ett beslut om att inleda Prümsamarbete fattas av inrikesministeriet, om ärendet är av särskild betydelse för Finlands inre säkerhet.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samarbete eller annan internationell verksamhet.

Chefen för Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om deltagande i Prümsamarbete eller Atlassamarbete genom assistans till en annan finländsk myndighet.

15 e §

Gränsbevakningsväsendets deltagande i andra internationella uppdrag

Gränsbevakningsväsendet beslutar om sitt deltagande i andra än i 15 b–15 d § avsedda internationella uppdrag.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samarbete eller annan internationell verksamhet.

För tekniskt eller operativt bistånd som Gränsbevakningsväsendet lämnar i samband med ett internationellt uppdrag får en avgift tas ut till ett belopp som är lägre än det självkostnadsvärde som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och som motsvarar de merkostnader som biståndet medför för Gränsbevakningsväsendet.

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förares körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen (729/2018) vid gränsövergångsställena och i närheten av riksgränsen. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler, på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i närheten av riksgränsen i situationer som avses i 28 b § när polisen är förhindrad att göra det.

24 b §

Övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur

Gränsbevakningsväsendet övervakar på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon sådan kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 4 § 3 punkten i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft (310/2025) i samband med annan övervakningsverksamhet till havs.

25 §

Uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Om försvarsberedskapen kräver det, kan gränstrupperna genom förordning av republikens president helt eller delvis anslutas till Försvarsmakten. Närmare bestämmelser om gränstrupperna och anslutandet av dem till Försvarsmakten finns i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.

28 §

Befogenheter i fråga om gränskontroll

Denna paragraf tillämpas också på passerande av de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

28 b §

Befogenheter vid de inre gränserna

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman, för upprätthållande av gränssäkerheten vid Schengenområdets inre gränser och i närheten av dem, rätt att utan brottsmisstanke

- 1) tillfälligt omhänderta dokument, föremål och fordon samt kontrollera och söka igenom dem,
- 2) företa kroppsvisitation för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter med iakttagande av bestämmelserna i 8 kap.30 § 1 punkten och 33 § i tvångsmedelslagen,
- 3) fotografera personer.

Beslut om kroppsvisitation fattas av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad, om kroppsvisitationen riktas mot något annat än personens ytterkläder eller personens medhavda bagage eller utförs på annat sätt än manuellt eller med en teknisk anordning. Ett protokoll med en tillräckligt noggrann redogörelse för förrättningens gång ska upprättas över sådan kroppsvisitation som utförs med stöd av de befogenheter som innehas av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. Den som kroppsvisiterats ska på begäran ges en kopia av protokollet.

De åtgärder som avses i 1 mom. ska grunda sig på Gränsbevakningsväsendets allmänna uppgifter om och erfarenhet av händelser som äventyrar gränssäkerheten samt på iakttagelser som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. Åtgärderna ska vara tidsmässigt och geografiskt avgränsade.

En person som är föremål för en sådan åtgärd som avses i 1 mom. är skyldig att vara närvarande högst sex timmar åt gången.

Om en gränsbevakningsmans befogenheter när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag föreskrivs särskilt.

29 a §

Radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva radioteknisk övervakning i närheten av riksgränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsovergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen, för övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

29 d §

Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning i gränssonen, i den omedelbara närheten av riksgränsen, vid havskusten samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. På andra ställen får teknisk utrustning installeras tillfälligt för högst sex månader åt gången utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare.

För skada och olägenhet som orsakas av installationen av den tekniska utrustningen betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Om teknisk utrustning installeras i samband med uppförande av ett bestående hinder som avses i 50 § 3 mom., tillämpas på beslutet om ersättning vad som i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) föreskrivs om inlösningsförrättning och inlösningens avslutande, bestämmande och utgivande av ersättning, bestämmande av efterskottersättning, kostnader, ändringssökande och ränta.

Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

30 §

Organisering av och trafiken på ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet har rätt att mot gängse ersättning av ägaren eller innehavaren till en trafikplats som är gränsövergångsställe få sådana övervakningsutrymmen till sitt förfogande som behövs för in- och utresekontrollen. Gränsbevakningsväsendet har motsvarande rätt när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

30 a §

En gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe

Denna paragraf tillämpas också på gränsövergångsställen vid de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

32 a §

Teknisk avlyssning och optisk observation för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Utöver vad som föreskrivs i 32 § och annanstans i lag, har Gränsbevakningsväsendet rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet kortvarigt använda

i 25 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd teknisk avlyssning och i 27 § 1 mom. i den lagen avsedd optisk observation trots bestämmelserna i 2 mom. i de paragraferna, om det är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas och sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

Beslut om i denna paragraf avsedd teknisk avlyssning och optisk observation fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid Gränsbevakningsväsendet.

33 §

En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag

I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prümsamarbete och Atlassamarbete som hör till polisens verksamhetsområde och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. i polislagen samt rätt att utföra sådan teknisk avlyssning som avses i 5 kap. 17 § 5 mom. i polislagen och sådan optisk observation som avses i 19 § 5 mom. i det kapitlet, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

35 c §

Användning av skjutvapen

Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådska och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder eller för att ingripa i ett obemannat fordonets färd. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

35 e §

Befogenheterna för en tjänsteman från en annan stat som ger Gränsbevakningsväsendet assistans samt tjänstemannens rätt att använda maktmedel

En tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen som är behörig enligt kodexen om Schengengränserna och en tjänsteman från en annan stat som tillämpar den kodexen har, när tjänstemannen lämnar gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § 1 mom. till Gränsbevakningsväsendet i ett uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ansvarar för samt när tjänstemannen deltar i Prümsamarbete som leds av Gränsbevakningsväsendet, de befogenheter som en gränsbevakningsman med stöd av denna lag har att utföra uppdrag som följer av kodexen om Schengengränserna enligt order och anvisningar av en behörig finsk tjänsteman, med undantag för beslut enligt artikel 14 att neka inresa. Tjänstemännen har även rätt att använda maktmedel enligt 35 § 1 och 4 mom. i en behörig finländsk tjänstemans närvaro, om deras hemstat har gett sitt samtycke och rätten inte har begränsats i Finlands begäran om bistånd. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen. Bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Tjänstemannen har med sin hemstats samtycke rätt att på finskt territorium bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning. Tillåtna tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning ska anges i Finlands begäran om bistånd.

Bestämmelser om befogenheterna för en tjänsteman från en främmande stat som deltar i Prümsamarbete som leds av Gränsbevakningsväsendet finns dessutom i 9 kap. 9 c § i polislagen.

35 f §

Övriga rättigheter och skyldigheter för en tjänsteman från en annan stat som ger Gränsbevakningsväsendet assistans

Inrikesministeriet ska för en tjänsteman från en annan stat som lämnar gränssäkerhetsbistånd i Finland enligt 15 d § 1 mom. och staben för Gränsbevakningsväsendet ska för en tjänsteman som deltar i Prümsamarbete i Finland enligt 15 c § 1 mom., när dessa tjänstemän utför uppdrag som avses i 35 e §, utfärda ett tidsbestämt ackrediteringsdokument, av vilket tjänstemannens befogenheter framgår. Ackrediteringsdokumentet ska dessutom innehålla tjänstemannens namn, nationalitet, tjänsteställning och fotografi. Tjänstemannen ska medföra ackrediteringsdokumentet och på begäran visa upp det. Ackrediteringsdokumentet ska lämnas tillbaka till inrikesministeriet eller staben för Gränsbevakningsväsendet när lämnandet av bistånd eller samarbetet har upphört.

Tjänstemannen ska vid utförandet av uppdrag enligt 35 e § bära sin egen uniform, om inte en behörig finsk tjänsteman bestämmer något annat.

En tjänsteman som lämnar sådant gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. jämställs med finska tjänstemän när det gäller brott som tjänstemannen begått eller utsatts för samt skador som tjänstemannen har orsakat. Om en skada som orsakats av tjänstemannen beror på en allvarlig försummelse eller är uppsåtlig, kan det skadestånd som betalats ut med anledning av skadan helt eller delvis utkrävas av tjänstemannens hemstat. Tjänstemannen omfattas av den tillämpliga lagstiftningen om disciplin och tjänsteförhållande i sin hemstat.

Bestämmelser om tjänstemannens rätt att använda Gränsbevakningsväsendets personregister finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

35 g §

En gränsbevakningsmans befogenheter och rätt att använda maktmedel utanför finskt territorium

När en gränsbevakningsman utför ett uppdrag som avses i denna lag utanför finskt territorium bestäms gränsbevakningsmannens behörighet i enlighet med de författningar som gäller tjänsteuppdrag som utförs i Finland. Befogenheterna kan dock inte överskrida de befogenheter som fastställs i artikel 82.2 i gräns- och kustbevakningsförordningen eller de befogenheter som ges gränsbevakningsmannen av den finska myndighet som leder verksamheten eller av den stat som får bistånd.

Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets krävande handräckning till polisen på ett havsområde eller inom en ekonomisk zon som hör till en medlemsstat i Europeiska unionen finns i 77 a § 3 mom. En gränsbevakningsman har rätt att i uppdrag utanför finskt territorium bära sin egen uniform och att bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning, om inte den finska myndighet som leder verksamheten eller den stat som får bistånd bestämmer något annat.

35 h §

En gränsbevakningsmans rättsliga ställning utanför finskt territorium

På en gränsbevakningsmans tjänsteplikt och rättigheter när han eller hon utför uppdrag som avses i 15 b–15 e § utanför finskt territorium tillämpas samma bestämmelser och föreskrifter som gäller för tjänsteuppdrag som utförs i Finland, om inte den mottagande staten med stöd av Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse begränsar rättigheterna.

På en gränsbevakningsman som deltar i uppdrag enligt 15 c och 15 d § tillämpas lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016).

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

38 a §

Ingripande i obemannade fordons färd

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att tillfälligt omhänderta ett obemannat fordon eller annars ingripa i dess färd, om det behövs för genomförande av uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

En gränsbevakningsman har rätt att i en situation som avses i 1 mom. rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder som kan anses vara försvarliga mot obemannade fordon och deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra sådana delar i det system som krävs för att använda obemannade fordon (*helhetssystem*). Frågan om huruvida maktmedlen och åtgärderna kan försvaras ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade fordonets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Maktmedel och tekniska åtgärder ska användas endast i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för att utföra den uppgift som avses i 1 mom. Åtgärderna får inte orsaka mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

En gränsbevakningsman har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat fordon i syfte att ingripa i dess färd samt för att identifiera en del i helhetssystemet för det obemannade fordonet och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter som kan kopplas till en fysisk person och som fås med hjälp av radiokommunikation eller härrör ur förmedlingsuppgifter eller lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas, om inte något annat föreskrivs i lag.

Transport- och kommunikationsverket ska underrättas om användningen av tekniska åtgärder, om inte detta är uppenbart onödigt med hänsyn till den olägenhet som antagligen kommer att orsakas eller har orsakats för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät, eller om det av orsaker som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets taktiska eller tekniska metoder är uppenbart befogat att inte underrätta Transport- och kommunikationsverket.

38 b §

Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Inrikesministeriet kan för högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafiken på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten eller Gränsbevakningsväsendets verksamhet kan beslutet fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål underrättas om det beslut som fattats av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndigheten och inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med avbrytandet eller begränsningen av sjötrafiken.

Innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ska Transport- och kommunikationsverket och Tullen beredas tillfälle att bli hörda, om inte situationens brådskande natur nödvändigtvis kräver att beslutet verkställs omedelbart. Transport- och kommunikationsverket svarar för att informera berörda parter om ett i 1 mom. avsett beslut och deltar i verkställigheten av beslutet.

Ett i 1 mom. avsett beslut ska omedelbart återtas eller dess omfattning begränsas, när det inte längre är nödvändigt att avbryta eller begränsa sjötrafiken för upprätthållande av gränssäkerheten eller skyddande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

38 c §

Befogenheter vid övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur

Gränsbevakningsväsendet har vid övervakningen av kritisk undervattensinfrastruktur på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon enligt 24 b § rätt att hindra eller avbryta skadegörelse av sådan kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 4 § 3 punkten i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft. Gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål underrätta polisen om skadegörelsen.

38 d §

Anmälningsskyldighet för ägare och innehavare av kritisk undervattensinfrastruktur

Den ägare eller innehavare av kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 24 b § ska utan dröjsmål underrätta Gränsbevakningsväsendet om skada på kritisk undervattensinfrastruktur samt på begäran trots sekretessbestämmelserna ge Gränsbevakningsväsendet tillgång till alla behövliga uppgifter om händelsen och den egendom som är föremål för gärningen.

38 e §

Stoppande och inspektion av fartyg

Gränsbevakningsväsendet har i enlighet med artikel 110 i Förenta Nationernas havsrättskonvention (FördrS 49 och 50/1996) rätt att stoppa och inspektera ett fartyg inom Finlands ekonomiska zon om det finns grundad anledning att misstänka att fartyget saknar nationalitet. Gränsbevakningsväsendet har motsvarande rätt om det finns grundad anledning att misstänka att ett fartyg som enligt 1 kap. 1 § i sjölagen (674/1994) är ett finskt fartyg för främmande flagg eller vägrar att visa flagg.

Inspektionen ska göras utan att fartygets färd fördröjs i onödan. Utrikesministeriet och Transport- och kommunikationsverket ska omedelbart underrättas om inspektionen.

39 b §

Tillfällig rätt att använda fastigheter

Gränsbevakningsväsendet har rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än dem som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande förfogar över, om det är nödvändigt med tanke på upprätthållande av gränssäkerheten, militär övningsverksamhet, försvarssamarbetet, verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar eller höjning av försvarsberedskapen. Gränsbevakningsväsendet får dock inte orsaka egendom onödig olägenhet eller skada.

Gränsbevakningsväsendet har dock inte rätt att använda bostadshus eller gårdsplaner och trädgårdar i anslutning till dem, odlingsmark före skörden eller försöksfält inom jord- och skogsbruket.

I fråga om Gränsbevakningsväsendets användning av fastigheter enligt 1 mom. ska det ingås en muntlig eller skriftlig överenskommelse med fastighetens ägare eller innehavare. Om en överenskommelse inte kan nås, får staben för Gränsbevakningsväsendet, kommandören för förvaltningsenheten eller en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad besluta om användningen av fastigheten.

Om Gränsbevakningsväsendet på en och samma gång behöver få ett vidsträckt område till sitt förfogande, där det finns ett betydande antal fastigheter eller fastigheter med ett betydande antal ägare eller innehavare, får staben för Gränsbevakningsväsendet, kommandören för förvaltningsenheten eller en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad besluta om användningen av fastigheterna. Beslutet får då delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (434/2003).

För skada som användningen av en fastighet orsakat betalas ersättning enligt gängse pris till fastighetens ägare eller innehavare. I fråga om ersättningsbeslut och beslut som gäller användning av en fastighet får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Även om ändring har sökts, ska den del av ersättningen som är ostridig utan dröjsmål betalas till den ersättningsberättigade. Ett beslut som gäller användning av en fastighet får iakttas trots att ändring har sökts, om inte den myndighet där ändring sökts förbjuder verkställigheten. En tvist som gäller en överenskommelse om användning av en fastighet handläggs som ett förvaltningstvistemål i förvaltningsdomstolen.

50 §

Hinder

Ägare och innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att tillåta att stängsel eller andra hinder uppförs på gränszonen på statens bekostnad om det är nödvändigt för att upprätthålla gränssäkerheten. Ägare och innehavare av mark- eller vattenområden är på motsvarande sätt skyldiga att tillåta att tillfälliga hinder uppförs i den omedelbara närheten av riksgränsen för högst sex månader åt gången, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

53 §

Gränszonstillståndets giltighetstid och villkor

Gränsonstillståndet kan förenas med sådana nödvändiga villkor och anmälningsskyldigheter för verksamhet och färd i inom gränsonen enligt 52 § 1 mom. som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

57 §

Gränsonsanmälan

Utöver vad som i 52 § bestäms om tillståndsplikt ska till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (*gränsonsanmälan*)

- 1) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen,
 - 2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten,
 - 3) verksamhet och färd i som specificerats i gränsonstillståndet i enlighet med 53 § 2 mom.
-

58 §

Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränson

Med avvikelse från de förbud som föreskrivs i fråga om gränsonen är det tillåtet att röra sig på en rågata och i gränsvatten i Gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, Försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, i myndighetssamarbete som leds av nämnda myndigheter samt i räddningsverksamhet och i samband med att riksgränsen passerar lagligt.

Gränsonstillstånd eller gränsonsanmälan krävs inte i Gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, Försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, i myndighetssamarbete som leds av nämnda myndigheter, i räddningsverksamhet eller för nödvändig vistelse i gränsonen i samband med att riksgränsen passerar lagligt, för färd i gränsvatten eller i en gränsoppning eller för innehav och användning av skjutvapen, skjutförnödenheter, sprängämnen och fjäderdrivna vapen.

71 §

Begränsningar av rätten att vistas i Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom Gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att vistas i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. En gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad kan meddela en tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att vistas inom ett militärt övningsområde eller ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten för den tid övningen pågår, inom en fastighet som Gränsbevakningsväsendet använder med stöd av 39 b § för den tid fastigheten används eller inom ett område som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande har i sin besittning och i dess omedelbara närhet, för högst 30 dygn åt gången.

77 §

Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet

Beslut om handräckning eller assistans fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen har förordnats att sköta uppdraget. Om begäran om handräckning eller assistans gäller flera förvaltningsenheter, kan också staben för Gränsbevakningsväsendet besluta om handräckning eller assistans. Beslut om omfattande eller annars betydande assistans som ges utanför finskt territorium fattas av chefen för Gränsbevakningsväsendet. Om det är fråga om assistans utanför finskt territorium som är särskilt betydande med tanke på den inre säkerheten, fattas beslutet av inrikesministeriet. Bestämmelser om beslutsfattandet vid lämnande av och begäran om internationellt bistånd finns dessutom i lagen om internationellt bistånd, samarbete och annan internationell verksamhet.

79 §

Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet

Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av Försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av försvarsmakten.

79 a §

Assistans av Försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet utanför finskt territorium

I en situation som avses i 15 b och 15 d § kan Försvarsmakten ge Gränsbevakningsväsendet assistans som motsvarar handräckning för utförande av Gränsbevakningsväsendets uppdrag inom Finlands ekonomiska zon eller inom en annan stats territorium. Assistansen omfattar inte militära maktmedel och inte heller en gränsbevakningsmans befogenheter. Bestämmelser om utomståendes rätt att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2 mom. och bestämmelser om rätten till nödvärn i 4 kap. 4 § i strafflagen. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen och bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

79 b §

Kostnader för försvarsmaktens handräckning och assistans

Försvarsmakten svarar själv för kostnaderna för den handräckning eller assistans som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet när handräckningen eller assistansen är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är.

Om handräckningen eller assistansen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid Försvarsmakten eller den enhet som ger handräckningen eller assistansen eller orsakar betydande kostnader, har Försvarsmakten rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att med den enhet vid Gränsbevakningsväsendet som begärt handräckningen ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd, beslutar försvarsmakten om uttag av ersättning.

82 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut andra uppgifter än personuppgifter till en myndighet i en annan stat, Europeiska unionen, Nordatlantiska fördragsorganisationen eller en annan internationell organisation, om det behövs för att utföra de uppgifter som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller det annars ligger i Finlands intresse.

Bestämmelser om utlämnande av personuppgifter finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 2 §, sådan den lyder i lag 1229/2013, som följer:

2 §

Gränstrupper

De gränstrupper som avses i 25 § i gränsbevakningslagen (578/2005) består av tjänstemän vid Gränsbevakningsväsendet och av personer som med stöd av 30 § förordnats att tjänstgöra vid Gränsbevakningsväsendet samt av personer som fullgjort den beväringstjänst som avses i värnpliktslagen (1438/2007) eller den militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (285/2022) och som med stöd av värnpliktslagen har förordnats till tjänstgöring vid Gränsbevakningsväsendet.

Gränstrupperna kan anslutas till Försvarsmakten för högst sex månader åt gången.

De tjänstemän och motsvarande tjänster som ingår i de gränstrupper som ansluts till Försvarsmakten överförs till Försvarsmakten för motsvarande tid. Tjänstemän i tjänsteförhållande för viss tid eller tjänstemän som utnämnts för viss tid till en tjänst samt motsvarande tjänsteförhållanden och tjänster överförs dock till Försvarsmakten för högst den vissa tiden i fråga. Överföringen av en tjänst eller ett tjänsteförhållande förutsätter inte tjänstemannens samtycke. De tjänstemän som överförs till Försvarsmakten behåller den lön i euro som de hade vid tidpunkten för överföringen. När anslutningen upphört fortsätter tjänstemännens tjänsteförhållande vid Gränsbevakningsväsendet i de tjänster och tjänsteförhållanden vid Gränsbevakningsväsendet som överfördes till Försvarsmakten vid tidpunkten för anslutningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) det inledande stycket i 16 § 1 mom., 17 §, 22 § 1 mom. 9 punkten samt det inledande stycket i 38 § 2 mom. och 38 § 2 mom. 4 punkten,
av dem det inledande stycket i 16 § 1 mom., 17 § och det inledande stycket i 38 § 2 mom. sådana de lyder i lag 430/2024, samt
fogas till 22 § 1 mom. en ny 10 punkt, till lagen en ny 36 a § och till 38 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1312/2022 och 430/2024, nya 5 och 6 punkter som följer:

16 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–11, 13–15 och 15 a § och uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen för andra ändamål än det ursprungliga för

17 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga vid tillståndsprövning

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–9, 13–15 och 15 a § samt uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen för andra ändamål än det ursprungliga för beslut eller utlåtanden som gäller beviljande eller giltighet av ett tillstånd, om tillståndet enligt gällande bestämmelser är beroende av sökandens eller tillståndshavarens tillförlitlighet, lämplighet eller någon annan liknande egenskap, och det för bedömningen av egenskapen krävs uppgifter om sökandens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel, brottslighet eller våldsamma uppträdande.

22 §

Rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har Gränsbevakningsväsendet trots sekretessbestämmelserna för utförandet av sina uppgifter rätt få uppgifter enligt följande:

9) av samfund och sammanslutningar uppgifter om passagerare och fordons personal för utförandet av uppgifter som utförs i samverkan och som avses i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet (687/2009); bestämmelser om rätten att få

uppgifter ur flygtrafikens PNR-uppgifter finns i lagen om användning av flygpassageraruppgifter för bekämpning av terroristbrott och grov brottlighet (657/2019),

10) för upprätthållande av gränssäkerheten, räddningsuppdrag och för utförande av de övervakningsuppgifter som enligt gällande bestämmelser ska skötas av Gränsbevakningsväsendet samt för skyddande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, av samfund och sammanslutningar övervakningsmaterial från tekniska anordningar som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder.

36 a §

Övrigt utlämnande av personuppgifter till myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter som avses i 7–11, 15 och 15 a § samt uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen till behöriga myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

1) för utförande av uppgifter som gäller sjöräddning, bekämpning av miljöskador eller säkerheten i havsområdena,

2) för utförande av uppgifter som gäller territorialövervakning eller militärt försvar.

38 §

Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11, 15 och 15 a § avsedda personuppgifter samt uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen till

4) behöriga myndigheter som avses i internationella förpliktelser eller arrangemang som avser återtagande av personer som olagligen inkommit och vistas i landet, för utförande av de uppdrag som avses i de internationella förpliktelserna eller arrangemangen,

5) den myndighet i en annan stat som ansvarar för sjöräddningsuppgifter, bekämpning av miljöskador eller säkerheten i havsområden, om utlämnandet av uppgifter är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendet eller myndigheten i den andra staten ska kunna utföra sina uppgifter,

6) den myndighet i en annan stat som ansvarar för territorialövervakning eller militärt försvar, om utlämnandet av uppgifter är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendet eller myndigheten i den andra staten ska kunna utföra sina uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 17 § 2 mom. 7 punkten, sådan den lyder i lag 261/2024,
och
fogas till 17 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1209/2020, 423/2017, 1309/2022 och
261/2024, en ny 8 punkt, som följer:

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte heller

7) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör svenska polismän som är verksamma på finskt territorium med stöd av artiklarna 3 och 4 i avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet (FördrS 3 och 5/2025),

8) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från främmande stater som ger gränssäkerhetsbistånd inom finskt territorium med stöd av 15 d § i gränsbevakningslagen (578/2005).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), sådan paragrafen lyder i lag
938/2024, ett nytt 3 mom. som följer:

19 §

Övervakning och gränsbevakningsmyndighetens förelägganden

Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter vid övervakningen
av kritisk undervattensinfrastruktur inom den ekonomiska zonen finns i gränsbevakningslagen
(578/2005).

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (124/2024) som följer:

13 §

Försvarmaktens och Gränsbevakningsväsendets behörighet att ställa ett område till den sändande statens förfogande

Försvarmakten och Gränsbevakningsväsendet kan på ett område som de förfogar över ställa sådana platser till den sändande statens förfogande som avses i artikel VII.10 a i avtalet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Inrikesminister Mari Rantanen

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gränsbevakningslagen (578/2005) 35 i § och 39 § 3 mom., sådana de lyder, 35 i § i lag 1245/2020 och 39 § 3 mom. i lag 9/2019,

ändras 3 § 3 mom., 4 § 2 mom., 15 § 2 mom., 15 c §, rubriken för 20 §, 20 § 1 mom., 25 § 2 mom., 29 a § 2 mom., 29 d §, 30 § 1 mom., rubriken för 32 §, det inledande stycket i 32 § 1 mom., 32 a §, 33 § 1 mom., 35 c § 1 mom., 35 e–35 h §, 38, 38 a och 38 b §, 50 § 1 mom., 53 § 2 mom., 58 §, 71 § 1 mom., 77 § 3 mom., 79 § 1 mom., rubriken för 79 a §, 79 a § 1 mom. samt 79 b §,

av dem 3 § 3 mom., 15 § 2 mom., 35 c § 1 mom., 53 § 2 mom. och 58 § sådana de lyder i lag 749/2014, 4 § 2 mom. och 35 h § sådana de lyder i lag 425/2017, 15 c § sådan den lyder i lagarna 425/2017, 619/2017 och 1311/2022, rubriken för 20 §, 20 § 1 mom., rubriken för 32 §, det inledande stycket i 32 § 1 mom., 32 a §, 33 § 1 mom., 38 och 38 b §, 71 § 1 mom., 79 § 1 mom. och 79 b § sådana de lyder i lag 9/2019, 29 a § 2 mom. sådan den lyder i lag 429/2024, 29 d § sådan den lyder i lagarna 429/2024 och 177/2025, 35 e och 35 f §, 77 § 3 mom., rubriken för 79 a § och 79 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 1311/2022, 35 g § sådan den lyder i lagarna 425/2017 och 1311/2022, 38 a § sådan den lyder i lag 539/2020 och 50 § 1 mom. sådant det lyder i lag 698/2022, samt

fogas till 12 §, sådan den lyder i lagarna 749/2014 och 425/2017, ett nytt 3 mom., till 13 § ett nytt 4 mom., till lagen nya 15 e och 24 b §, till 28 §, sådan den lyder i lagarna 478/2010, 749/2014, 425/2017 och 642/2019, ett nytt 6 mom., till lagen en ny 28 b §, till 30 a §, sådan den lyder i lag 749/2014, ett nytt 2 mom., till lagen nya 38 c–38 e och 39 b §, till 57 § 1 mom., sådant det lyder i lag 9/2019, en ny 3 punkt samt till lagen en ny 82 §, i stället för den 82 § som upphävts genom lag 109/2018, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Gränsbevakningsväsendets uppgifter

Gränsbevakningsväsendet utför polis- och tulluppgifter, efterspanings- och räddningsuppgifter och prehospital akutsjukvård samt deltar i det militära försvaret. Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter inom området för sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen.

Föreslagen lydelse

3 §

Gränsbevakningsväsendets uppgifter

Gränsbevakningsväsendet utför polis- och tulluppgifter, efterspanings- och räddningsuppgifter och prehospital akutsjukvård samt deltar i det militära försvaret. Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter inom området för sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen och bestämmelser om

Gällande lydelse

4 §

*Den territoriella inriktningen av
gränsbevakningsväsendets verksamhet*

Gränsbevakningsväsendet deltar i samarbete som avses i kapitel 5 i rådets beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (Prümsamarbete) och samarbete som avses i rådets beslut 2008/617/RIF om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper (Atlassamarbete).

12 §

Gränsövergångsställen

(ny)

Föreslagen lydelse

Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid bekämpning av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor i räddningslagen (379/2011).

4 §

*Den territoriella inriktningen av
gränsbevakningsväsendets verksamhet*

Gränsbevakningsväsendet deltar i samarbete som sker med stöd av kapitel 5 i rådets beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet och med stöd av artiklarna 25 och 27 i fördraget mellan Konungariket Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Nederländerna och Republiken Österrike om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (FördrS 53 och 54/2007) (Prümsamarbete) samt samarbete som avses i rådets beslut 2008/617/RIF om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper (Atlassamarbete).

12 §

Gränsövergångsställen

Om gränskontroll tillfälligt återinförs vid de inre gränserna enligt kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag, bestäms gränsövergångsställena, gränsövergångsställenas öppettider och fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen på olika gränsövergångsställen i beslutet om tillfälligt återinförande av gränskontroll.

Gällande lydelse

13 §

Tillstånd att passera gränsen

(ny)

15 §

Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske.

15 c §

Gränsbevakningsväsendets deltagande i internationella uppdrag

Gränsbevakningsväsendet beslutar om sitt deltagande i andra än i 15 b § avsedda internationella uppdrag.

Chefen för gränsbevakningsväsendet beslutar om gränsbevakningsväsendets deltagande i Prümsamarbete och Atlassamarbete.

Föreslagen lydelse

13 §

Tillstånd att passera gränsen

Denna paragraf tillämpas också på passerande av de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

15 §

Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna

Närmare bestämmelser om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 c §

Beslutsfattande som avser Prümsamarbete

Chefen för Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om inledande av Prümsamarbete inom Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde inom finskt territorium och att på begäran av en främmande stat delta i samarbete inom dennas territorium. Gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål underrätta inrikesministeriet om att samarbete som avses i denna paragraf har blivit aktuellt och om ett beslut om att inleda samarbete. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller avsluta påbörjat samarbete eller bistånd.

Gällande lydelse

Det som föreskrivs om beslutsfattande i 1 och 2 mom. tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

För tekniskt eller operativt bistånd som gränsbevakningsväsendet lämnar i samband med ett internationellt uppdrag får en avgift tas ut till ett belopp som är lägre än det självkostnadsvärde som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och som motsvarar de merkostnader som biståndet medför för gränsbevakningsväsendet.

(ny)

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

Föreslagen lydelse

Ett beslut om att inleda Prümsamarbete fattas av inrikesministeriet, om ärendet är av särskild betydelse för Finlands inre säkerhet.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samarbete eller annan internationell verksamhet.

Chefen för Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om deltagande i Prümsamarbete eller Atlassamarbete genom assistans till en annan finländsk myndighet.

15 e §

Gränsbevakningsväsendets deltagande i andra internationella uppdrag

Gränsbevakningsväsendet beslutar om sitt deltagande i andra än i 15 b–15 d § avsedda internationella uppdrag.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samarbete eller annan internationell verksamhet.

För tekniskt eller operativt bistånd som Gränsbevakningsväsendet lämnar i samband med ett internationellt uppdrag får en avgift tas ut till ett belopp som är lägre än det självkostnadsvärde som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och som motsvarar de merkostnader som biståndet medför för Gränsbevakningsväsendet.

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Gällande lydelse

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förarens körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen (267/1981) vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning när polisen är förhindrad att göra det.

Föreslagen lydelse

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förarens körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen (729/2018) vid gränsövergångsställena *och i närheten av riksgränsen*. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler, på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning *och i närheten av riksgränsen i situationer som avses i 28 b §* när polisen är förhindrad att göra det.

(ny)

24 b §

Övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur

Gränsbevakningsväsendet övervakar på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon sådan kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 4 § 3 punkten i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft (310/2025) i samband med annan övervakningsverksamhet till havs.

25 §

Uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Om försvarsberedskapen kräver det, kan gränstrupperna eller delar av dem genom förordning av republikens president anslutas till försvarsmakten.

25 §

Uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Om försvarsberedskapen kräver det, kan gränstrupperna genom förordning av republikens president helt eller delvis anslutas till Försvarsmakten. *Närmare bestämmelser om gränstrupperna och anslutandet av dem till Försvarsmakten finns i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.*

28 §

Befogenheter i fråga om gränskontroll

28 §

Befogenheter i fråga om gränskontroll

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

Denna paragraf tillämpas också på passerande av de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

28 b §

(ny)

Befogenheter vid de inre gränserna

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman, för upprätthållande av gränssäkerheten vid Schengenområdets inre gränser och i närheten av dem, rätt att utan brottsmisstanke

1) tillfälligt omhänderta dokument, föremål och fordon samt kontrollera och söka igenom dem,

2) företa kroppsvisitation för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter med iakttagande av bestämmelserna i 8 kap.30 § 1 punkten och 33 § i tvångsmedelslagen,

3) fotografera personer.

Beslut om kroppsvisitation fattas av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad, om kroppsvisitationen riktas mot något annat än personens ytterkläder eller personens medhavda bagage eller utförs på annat sätt än manuellt eller med en teknisk anordning. Ett protokoll med en tillräckligt noggrann redogörelse för förrättningens gång ska upprättas över sådan kroppsvisitation som utförs med stöd av de befogenheter som innehas av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. Den som kroppsvisiterats ska på begäran ges en kopia av protokollet.

De åtgärder som avses i 1 mom. ska grunda sig på Gränsbevakningsväsendets allmänna uppgifter om och erfarenhet av händelser som äventyrar gränssäkerheten samt på iakttagelser som gjorts eller tips- eller analysuppgifter som erhållits. Åtgärderna ska vara tidsmässigt och geografiskt avgränsade.

En person som är föremål för en sådan åtgärd som avses i 1 mom. är skyldig att vara närvarande högst sex timmar åt gången.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Om en gränsbevakningsmans befogenheter när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag föreskrivs särskilt.

29 a §

29 a §

Radioteknisk övervakning

Radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva radioteknisk övervakning i närheten av riksgränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva radioteknisk övervakning i närheten av riksgränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen, för övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

29 d §

29 d §

Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning

Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning i gränszonen samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. På andra ställen får teknisk utrustning installeras tillfälligt för högst sex månader åt gången utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installationen av den tekniska utrustningen betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Om teknisk utrustning installeras i samband med uppförande av ett bestående hinder som avses i 50 § 3 mom,

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning i gränszonen, i den omedelbara närheten av riksgränsen, vid havskusten samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. På andra ställen får teknisk utrustning installeras tillfälligt för högst sex månader åt gången utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare.

För skada och olägenhet som orsakas av installationen av den tekniska utrustningen betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Om teknisk utrustning installeras i samband med uppförande av ett

Gällande lydelse

tillämpas på beslut om ersättning vad som i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) föreskrivs om inlösningsförrättning och inlösningens avslutande, bestämmande och utgivande av ersättning, bestämmande av efterskottsersättning, kostnader, ändringssökande och ränta.

Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

30 §

Organisering av och trafiken på ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet har rätt att mot gängse ersättning av ägaren eller innehavaren till en trafikplats som är gränsövergångsställe få sådana övervakningsutrymmen till sitt förfogande som behövs för in- och utresekontrollen.

30 a §

En gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe

(ny)

Föreslagen lydelse

bestående hinder som avses i 50 § 3 mom., tillämpas på beslutet om ersättning vad som i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) föreskrivs om inlösningsförrättning och inlösningens avslutande, bestämmande och utgivande av ersättning, bestämmande av efterskottsersättning, kostnader, ändringssökande och ränta.

Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

30 §

Organisering av och trafiken på ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet har rätt att mot gängse ersättning av ägaren eller innehavaren till en trafikplats som är gränsövergångsställe få sådana övervakningsutrymmen till sitt förfogande som behövs för in- och utresekontrollen. *Gränsbevakningsväsendet har motsvarande rätt när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.*

30 a §

En gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe

Denna paragraf tillämpas också på gränsövergångsställen vid de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

Gällande lydelse

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

32 a §

Teknisk avlyssning och optisk observation för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

Utöver vad som föreskrivs i 32 § och annanstans i lag, har Gränsbevakningsväsendet rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning kortvarigt använda i 25 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd teknisk avlyssning och i 27 § 1 mom. i den lagen avsedd optisk observation trots bestämmelserna i 2 mom. i de paragraferna, om det är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas och sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

Beslut om i denna paragraf avsedd teknisk avlyssning och optisk observation fattas av en

Föreslagen lydelse

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

32 a §

Teknisk avlyssning och optisk observation för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Utöver vad som föreskrivs i 32 § och annanstans i lag, har Gränsbevakningsväsendet rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet kortvarigt använda i 25 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd teknisk avlyssning och i 27 § 1 mom. i den lagen avsedd optisk observation trots bestämmelserna i 2 mom. i de paragraferna, om det är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas och sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

Beslut om i denna paragraf avsedd teknisk avlyssning och optisk observation fattas av en

Gällande lydelse

anhållningsberättigad tjänsteman vid
Gränsbevakningsväsendet.

33 §

*En gränsbevakningsmans befogenheter i
polisuppdrag*

I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prümsamarbete och Atlassamarbete och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. i polislagen samt rätt att utföra sådan teknisk avlyssning som avses i 5 kap. 17 § 5 mom. i polislagen och sådan optisk observation som avses i 19 § 5 mom. i det kapitlet, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

35 c §

Användning av skjutvapen

Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Föreslagen lydelse

anhållningsberättigad tjänsteman vid
Gränsbevakningsväsendet.

33 §

*En gränsbevakningsmans befogenheter i
polisuppdrag*

I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prümsamarbete och Atlassamarbete *som hör till polisens verksamhetsområde* och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. i polislagen samt rätt att utföra sådan teknisk avlyssning som avses i 5 kap. 17 § 5 mom. i polislagen och sådan optisk observation som avses i 19 § 5 mom. i det kapitlet, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

35 c §

Användning av skjutvapen

Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder *eller för att ingripa i ett obemannat fordon*s färd. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Gällande lydelse

35 e §

Befogenheterna för en tjänsteman från en annan stat som lämnar gränssäkerhetsbistånd och rätt att använda maktmedel

En sådan tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen och från en annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna som behörig med stöd av kodexen om Schengengränserna har, när tjänstemannen lämnar gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § 1 mom. till Gränsbevakningsväsendet i ett uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ansvarar för, de befogenheter som en gränsbevakningsman med stöd av denna lag har att utföra uppdrag som följer av kodexen om Schengengränserna enligt order och anvisningar av en behörig finsk tjänsteman, med undantag för beslut enligt artikel 14 att neka inresa. Tjänstemännen har även rätt att använda maktmedel enligt 35 § 1 och 4 mom. i en behörig finländsk tjänstemans närvaro, om deras hemviststat har gett sitt samtycke och rätten inte har begränsats i Finlands begäran om bistånd. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen. Bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Tjänstemannen har med sin hemviststats samtycke rätt att på finskt territorium bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning. Tillåtna tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning ska anges i Finlands begäran om bistånd.

35 f §

Föreslagen lydelse

35 e §

*Befogenheterna för en tjänsteman från en annan stat som **ger** Gränsbevakningsväsendet assistans samt tjänstemannens rätt att använda maktmedel*

En tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen som är behörig enligt kodexen om Schengengränserna och en tjänsteman från en annan stat som tillämpar den kodexen har, när tjänstemannen lämnar gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § 1 mom. till Gränsbevakningsväsendet i ett uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ansvarar för *och när tjänstemannen deltar i Prämsamarbete som leds av Gränsbevakningsväsendet*, de befogenheter som en gränsbevakningsman med stöd av denna lag har att utföra uppdrag som följer av kodexen om Schengengränserna enligt order och anvisningar av en behörig finsk tjänsteman, med undantag för beslut enligt artikel 14 att neka inresa. Tjänstemännen har även rätt att använda maktmedel enligt 35 § 1 och 4 mom. i en behörig finländsk tjänstemans närvaro, om deras hemstat har gett sitt samtycke och rätten inte har begränsats i Finlands begäran om bistånd. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen. Bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Tjänstemannen har med sin hemstats samtycke rätt att på finskt territorium bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning. Tillåtna tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning ska anges i Finlands begäran om bistånd.

Bestämmelser om befogenheterna för en tjänsteman från en främmande stat som deltar i Prämsamarbete som leds av Gränsbevakningsväsendet finns dessutom i 9 kap. 9 c § i polislagen.

35 f §

Gällande lydelse

Övriga rättigheter och skyldigheter för en tjänsteman från en annan stat som lämnar gränssäkerhetsbistånd

Inrikesministeriet ska till en sådan tjänsteman från *en medlemsstat i Europeiska unionen eller en annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna* och som i Finland utför uppgifter som avses i 35 e § vid lämnande av gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § 1 mom. utfärda ett tidsbestämt ackrediteringsdokument, av vilket tjänstemannens befogenheter framgår. Ackrediteringsdokumentet ska dessutom innehålla tjänstemannens namn, nationalitet, tjänsteställning och fotografi. Tjänstemannen ska medföra ackrediteringsdokumentet och på begäran visa upp det. Ackrediteringsdokumentet ska lämnas tillbaka till inrikesministeriet när lämnandet av bistånd har upphört.

Tjänstemannen ska vid utförandet av uppdrag enligt 35 e § bära sin egen uniform, om inte en behörig finsk tjänsteman bestämmer något annat.

Tjänstemannen jämställs med finska tjänstemän när det gäller brott som tjänstemannen begått eller utsatts för samt skador som tjänstemannen har orsakat. Om en skada som orsakats av tjänstemannen beror på en allvarlig försummelse eller är uppsåtlig, kan det skadestånd som betalats ut med anledning av skadan helt eller delvis utkrävas av tjänstemannens hemviststat. Tjänstemannen omfattas av den tillämpliga lagstiftningen om disciplin och tjänsteförhållande i sin hemviststat.

Bestämmelser om tjänstemannens rätt att använda Gränsbevakningsväsendets personregister finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Föreslagen lydelse

*Övriga rättigheter och skyldigheter för en tjänsteman från en annan stat som **ger Gränsbevakningsväsendet assistans***

Inrikesministeriet ska för en tjänsteman från en annan stat som lämnar gränssäkerhetsbistånd i Finland enligt 15 d § 1 mom. och *staben för Gränsbevakningsväsendet ska för en tjänsteman som deltar i Prömsamarbete i Finland enligt 15 c § 1 mom.*, när dessa tjänstemän utför uppdrag som avses i 35 e §, utfärda ett tidsbestämt ackrediteringsdokument, av vilket tjänstemannens befogenheter framgår. Ackrediteringsdokumentet ska dessutom innehålla tjänstemannens namn, nationalitet, tjänsteställning och fotografi. Tjänstemannen ska medföra ackrediteringsdokumentet och på begäran visa upp det. Ackrediteringsdokumentet ska lämnas tillbaka till inrikesministeriet *eller staben för Gränsbevakningsväsendet* när lämnandet av bistånd *eller samarbetet* har upphört.

Tjänstemannen ska vid utförandet av uppdrag enligt 35 e § bära sin egen uniform, om inte en behörig finsk tjänsteman bestämmer något annat.

En tjänsteman som *lämnar sådant gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom.* jämställs med finska tjänstemän när det gäller brott som tjänstemannen begått eller utsatts för samt skador som tjänstemannen har orsakat. Om en skada som orsakats av tjänstemannen beror på en allvarlig försummelse eller är uppsåtlig, kan det skadestånd som betalats ut med anledning av skadan helt eller delvis utkrävas av tjänstemannens hemstat. Tjänstemannen omfattas av den tillämpliga lagstiftningen om disciplin och tjänsteförhållande i sin hemstat.

Bestämmelser om tjänstemannens rätt att använda Gränsbevakningsväsendets personregister finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Gällande lydelse

35 g §

En gränsbevakningsmans befogenheter och rätt att använda maktmedel vid lämnande av gränssäkerhetsbistånd

En gränsbevakningsman har vid lämnande av gränssäkerhetsbistånd de befogenheter som föreskrivs i denna lag att utföra uppdrag enligt kodexen om Schengengränserna på begäran av den medlemsstat i Europeiska unionen eller en annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna och som får bistånd. Befogenheterna kan dock inte överskrida de befogenheter som ges gränsbevakningsmannen av den stat som får bistånd.

Dessutom har en gränsbevakningsman rätt enligt bestämmelserna i 35 § 1 och 4 mom. och bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag att använda sådana för uppdraget behövliga och försvarliga maktmedel som är förenliga med den nationella lagstiftningen i den medlemsstat i Europeiska unionen som får bistånd, om inte den medlemsstat som får bistånd begränsar dem.

En gränsbevakningsman har rätt att vid lämnandet av bistånd bära sin egen uniform och att bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning, om inte den medlemsstat som får bistånd bestämmer något annat.

35 h §

En gränsbevakningsmans rättsliga ställning utanför finskt territorium

På en gränsbevakningsmans tjänsteplikt och rättigheter när han eller hon utför uppdrag som avses i 15 b–15 d § utanför finskt territorium tillämpas samma bestämmelser och föreskrifter som gäller för tjänsteuppdrag som utförs i Finland, om inte den mottagande staten med stöd av Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse begränsar rättigheterna.

Föreslagen lydelse

35 g §

*En gränsbevakningsmans befogenheter och rätt att använda maktmedel **utanför finskt territorium***

När en gränsbevakningsman utför ett uppdrag som avses i denna lag utanför finskt territorium bestäms gränsbevakningsmannens behörighet i enlighet med de författningar som gäller tjänsteuppdrag som utförs i Finland. Befogenheterna kan dock inte överskrida de befogenheter som fastställs i artikel 82.2 i gräns- och kustbevakningsförordningen eller de befogenheter som ges gränsbevakningsmannen av den finska myndighet som leder verksamheten eller av den stat som får bistånd.

Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets krävande handräckning till polisen på ett havsområde eller inom en ekonomisk zon som hör till en medlemsstat i Europeiska unionen finns i 77 a § 3 mom.

En gränsbevakningsman har rätt att i uppdrag utanför finskt territorium bära sin egen uniform och att bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning, om inte den finska myndighet som leder verksamheten eller den stat som får bistånd bestämmer något annat.

35 h §

En gränsbevakningsmans rättsliga ställning utanför finskt territorium

På en gränsbevakningsmans tjänsteplikt och rättigheter när han eller hon utför uppdrag som avses i 15 b–15 e § utanför finskt territorium tillämpas samma bestämmelser och föreskrifter som gäller för tjänsteuppdrag som utförs i Finland, om inte den mottagande staten med stöd av Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse begränsar rättigheterna.

Gällande lydelse

På en gränsbevakningsman som deltar i uppdrag enligt 15 d § tillämpas lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016).

35 i §

Gränsbevakningsmäns befogenheter i uppgifter enligt gräns- och kustbevakningsförordningen

När gränsbevakningsmän utför uppgifter som avses i gräns- och kustbevakningsförordningen bestäms deras behörighet i enlighet med de författningar som gäller tjänsteuppdrag som utförs i Finland. Gränsbevakningsmännens befogenheter får dock inte överskrida de befogenheter som fastställs i artikel 82.2 i den förordningen.

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utläningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som Gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott.

38 a §

Ingripande i obemannade luftfartygs färd

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman

Föreslagen lydelse

På en gränsbevakningsman som deltar i uppdrag enligt 15 c och 15 d § tillämpas lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016).

(upphävs, se 35 g §)

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av *uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet.*

38 a §

*Ingripande i obemannade **fordons** färd*

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att *tillfälligt*

Gällande lydelse

rätt att ingripa i ett i 2 § 21 punkten i luftfartslagen (864/2014) avsett obemannat luftfartygs färd, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet.

En gränsbevakningsman har rätt att i en situation som avses i 1 mom. *kortvarigt* rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder som kan anses vara försvarliga mot obemannade luftfartyg och deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra sådana delar i det system som krävs för att använda obemannade luftfartyg (helhetssystem). Frågan om huruvida maktmedlen och åtgärderna kan försvaras ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade luftfartygets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. *Om det är nödvändigt* att använda maktmedel eller vidta tekniska åtgärder ska detta ske endast i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för att utföra den uppgift som avses i 1 mom. Åtgärderna får inte orsaka mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

En gränsbevakningsman har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg i syfte att ingripa i dess färd samt för att identifiera en del i helhetssystemet för det obemannade luftfartyget och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter som kan kopplas till en fysisk person och som fås med hjälp av radiokommunikation eller härrör ur förmedlingsuppgifter eller lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas, om inte något annat föreskrivs i lag.

Föreslagen lydelse

omhändertar ett obemannat fordon eller annars ingripa i dess färd, om det behövs för genomförande av uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

En gränsbevakningsman har rätt att i en situation som avses i 1 mom. rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder som kan anses vara försvarliga mot obemannade fordon och deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra sådana delar i det system som krävs för att använda obemannade fordon (helhetssystem). Frågan om huruvida maktmedlen och åtgärderna kan försvaras ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade fordonets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Maktmedel och tekniska åtgärder ska användas endast i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för att utföra den uppgift som avses i 1 mom. Åtgärderna får inte orsaka mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

En gränsbevakningsman har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat fordon i syfte att ingripa i dess färd samt för att identifiera en del i helhetssystemet för det obemannade fordonet och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter som kan kopplas till en fysisk person och som fås med hjälp av radiokommunikation eller härrör ur förmedlingsuppgifter eller lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas, om inte något annat föreskrivs i lag.

Transport- och kommunikationsverket ska underrättas om användningen av tekniska

Gällande lydelse

38 b §

Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Inrikesministeriet kan för högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafiken på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten kan beslutet fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål underrättas om det beslut som fattats av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndigheten. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med avbrytandet eller begränsningen av sjötrafiken.

Innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ska Trafikverket och Tullen beredas tillfälle att bli hörda, om inte situationens brådskande natur nödvändigtvis kräver att beslutet verkställs omedelbart. Trafikverket svarar för att informera berörda parter om ett i 1 mom. avsett beslut och deltar i verkställigheten av beslutet.

Ett i 1 mom. avsett beslut ska omedelbart återtas eller dess omfattning begränsas, när det inte längre är nödvändigt att avbryta eller

Föreslagen lydelse

åtgärder, om inte detta är uppenbart onödigt med hänsyn till den olägenhet som antagligen kommer att orsakas eller har orsakats för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät, eller om det av orsaker som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets taktiska eller tekniska metoder är uppenbart befogat att inte underrätta Transport- och kommunikationsverket.

38 b §

Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Inrikesministeriet kan för högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafiken på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten eller för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten eller Gränsbevakningsväsendets verksamhet kan beslutet fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål underrättas om det beslut som fattats av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndigheten och inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med avbrytandet eller begränsningen av sjötrafiken.

Innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ska Transport- och kommunikationsverket och Tullen beredas tillfälle att bli hörda, om inte situationens brådskande natur nödvändigtvis kräver att beslutet verkställs omedelbart. Transport- och kommunikationsverket svarar för att informera berörda parter om ett i 1 mom. avsett beslut och deltar i verkställigheten av beslutet.

Ett i 1 mom. avsett beslut ska omedelbart återtas eller dess omfattning begränsas, när det inte längre är nödvändigt att avbryta eller

Gällande lydelse

begränsa sjötrafiken för upprätthållande av gränssäkerheten.

Föreslagen lydelse

begränsa sjötrafiken för upprätthållande av gränssäkerheten eller skyddande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

38 c §

(ny)

Befogenheter vid övervakning av kritisk undervattensinfrastruktur

Gränsbevakningsväsendet har vid övervakningen av kritisk undervattensinfrastruktur på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon enligt 24 b § rätt att hindra eller avbryta skadegörelse av sådan kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 4 § 3 punkten i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft. Gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål underrätta polisen om skadegörelsen.

38 d §

(ny)

Anmälningsskyldighet för ägare och innehavare av kritisk undervattensinfrastruktur

Den ägare eller innehavare av kritisk undervattensinfrastruktur som avses i 24 b § ska utan dröjsmål underrätta Gränsbevakningsväsendet om skada på kritisk undervattensinfrastruktur samt på begäran trots sekretessbestämmelserna ge Gränsbevakningsväsendet tillgång till alla behövliga uppgifter om händelsen och den egendom som är föremål för gärningen.

38 e §

(ny)

Stoppande och inspektion av fartyg

Gränsbevakningsväsendet har i enlighet med artikel 110 i Förenta Nationernas havsrättskonvention (FördrS 49 och 50/1996) rätt att stoppa och inspektera ett fartyg inom Finlands ekonomiska zon om det finns grundad anledning att misstänka att fartyget saknar nationalitet. Gränsbevakningsväsendet har motsvarande

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

rätt om det finns grundad anledning att misstänka att ett fartyg som enligt 1 kap. 1 § i sjölagen (674/1994) är ett finskt fartyg för främmande flagg eller vägrar att visa flagg.

Inspektionen ska göras utan att fartygets färd fördröjs i onödan. Utrikesministeriet och Transport- och kommunikationsverket ska omedelbart underrättas om inspektionen.

(ny)

39 b §

Tillfällig rätt att använda fastigheter

Gränsbevakningsväsendet har rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än dem som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande förfogar över, om det är nödvändigt med tanke på upprätthållande av gränssäkerheten, militär övningsverksamhet, försvarssamarbetet, verkställandet av Nordatlantiska fördragsorganisationens kollektiva försvar eller höjning av försvarsberedskapen.

Gränsbevakningsväsendet får dock inte orsaka egendom onödig olägenhet eller skada.

Gränsbevakningsväsendet har dock inte rätt att använda bostadshus eller gårdsplaner och trädgårdar i anslutning till dem, odlingsmark före skörden eller försöksfält inom jord- och skogsbruket.

I fråga om Gränsbevakningsväsendets användning av fastigheter enligt 1 mom. ska det ingås en muntlig eller skriftlig överenskommelse med fastighetens ägare eller innehavare. Om en överenskommelse inte kan nås, får staben för Gränsbevakningsväsendet, kommandören för förvaltningsenheten eller en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad besluta om användningen av fastigheten.

Om Gränsbevakningsväsendet på en och samma gång behöver få ett vidsträckt område till sitt förfogande, där det finns ett betydande antal fastigheter eller fastigheter med ett betydande antal ägare eller innehavare, får staben för Gränsbevakningsväsendet, kommandören för förvaltningsenheten eller en gränsbevakningsman med minst kaptens eller

Gällande lydelse

50 §

Hinder

Ägare och innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att tillåta att stängsel eller andra hinder uppförs på gränzonen på statens bekostnad om det är nödvändigt för att upprätthålla gränssäkerheten.

53 §

Gränzonstillståndets giltighetstid och villkor

Föreslagen lydelse

kaptenlöjtnants grad besluta om användningen av fastigheterna. Beslutet får då delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (434/2003).

För skada som användningen av en fastighet orsakat betalas ersättning enligt gängse pris till fastighetens ägare eller innehavare. I fråga om ersättningsbeslut och beslut som gäller användning av en fastighet får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Även om ändring har sökts, ska den del av ersättningen som är ostridig utan dröjsmål betalas till den ersättningsberättigade. Ett beslut som gäller användning av en fastighet får iakttas trots att ändring har sökts, om inte den myndighet där ändring sökts förbjuder verkställigheten. En tvist som gäller en överenskommelse om användning av en fastighet handläggs som ett förvaltningstvistemål i förvaltningsdomstolen.

50 §

Hinder

Ägare och innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att tillåta att stängsel eller andra hinder uppförs på gränzonen på statens bekostnad om det är nödvändigt för att upprätthålla gränssäkerheten. Ägare och innehavare av mark- eller vattenområden är på motsvarande sätt skyldiga att tillåta att tillfälliga hinder uppförs i den omedelbara närheten av riksgränsen för högst sex månader åt gången, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i denna lag.

53 §

Gränzonstillståndets giltighetstid och villkor

Gällande lydelse

Gränzonstillståndet kan förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färd i inom gränszonen enligt 52 § 1 mom. som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

57 §

Gränzsönsanmälan

Utöver vad som i 52 § föreskrivs om tillståndsplikt ska till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (*gränzsönsanmälan*)

1) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen,

2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten.

Föreslagen lydelse

Gränzonstillståndet kan förenas med sådana nödvändiga villkor *och anmälningskyldigheter* för verksamhet och färd i inom gränszonen enligt 52 § 1 mom. som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

57 §

Gränzsönsanmälan

Utöver vad som i 52 § bestäms om tillståndsplikt ska till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (*gränzsönsanmälan*)

1) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen,

2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten,

3) *verksamhet och färd i som specificerats i gränzonstillståndet i enlighet med 53 § 2 mom.*

58 §

Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränzon

Med avvikelse från de förbud som föreskrivs i fråga om gränszonen är det tillåtet att röra sig på en rågata och i gränsvatten i gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet och i samband med att riksgränsen passerar lagligt.

Gränzonstillstånd eller gränzsönsanmälan krävs inte i gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet eller för nödvändig vistelse i gränszonen i samband

58 §

Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränzon

Med avvikelse från de förbud som föreskrivs i fråga om gränszonen är det tillåtet att röra sig på en rågata och i gränsvatten i Gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, Försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, *i myndighetssamarbete som leds av nämnda myndigheter* samt i räddningsverksamhet och i samband med att riksgränsen passerar lagligt.

Gränzonstillstånd eller gränzsönsanmälan krävs inte i Gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, Försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, *i myndighetssamarbete som leds av nämnda myndigheter*, i

Gällande lydelse

med att riksgränsen passeras lagligt, för färdsel i gränsvatten eller i en gränsöppning eller för innehav och användning av skjutvapen, skjutförnödenheter, sprängämnen och fjäderdrivna vapen.

71 §

Begränsningar av rätten att vistas i Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom Gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att vistas i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att vistas inom en del av ett militärt övningsområde eller en del av ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten eller på en fastighet som Gränsbevakningsväsendet tagit i användning enligt 39 § 3 mom. kan för den tid övningen pågår eller fastigheten används meddelas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

77 §

Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet

Beslut om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen har förordnats att sköta uppdraget. Beslut om assistans som ges utanför finskt territorium

Föreslagen lydelse

räddningsverksamhet eller för nödvändig vistelse i gränszonen i samband med att riksgränsen passeras lagligt, för färdsel i gränsvatten eller i en gränsöppning eller för innehav och användning av skjutvapen, skjutförnödenheter, sprängämnen och fjäderdrivna vapen.

71 §

Begränsningar av rätten att vistas i Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom Gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att vistas i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. En gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad kan meddela en tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att vistas inom ett militärt övningsområde eller ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten för den tid övningen pågår, inom en fastighet som Gränsbevakningsväsendet använder med stöd av 39 b § för den tid fastigheten används *eller inom ett område som Gränsbevakningsväsendet stadigvarande har i sin besittning och i dess omedelbara närhet, för högst 30 dygn åt gången.*

77 §

Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet

Beslut om handräckning eller assistans fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen har förordnats att sköta uppdraget. *Om begäran om handräckning eller assistans*

Gällande lydelse

fattas av chefen för Gränsbevakningsväsendet. Om det är fråga om assistans utanför finskt territorium som är särskilt betydande med tanke på den inre säkerheten, fattas beslutet av inrikesministeriet. Bestämmelser om beslutsfattandet vid lämnande av och begäran om internationellt bistånd finns dessutom i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

79 §

Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet

Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för uppdrag som har samband med upprätthållande av gränssäkerheten i hemlandet samt uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen om sjöfartsskydd, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av försvarsmakten.

79 a §

Assistans av försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet vid internationellt bistånd

I en situation som avses i 15 b och 15 d § kan Försvarsmakten ge Gränsbevakningsväsendet assistans som motsvarar handräckning för utförande av Gränsbevakningsväsendets uppdrag inom en annan stats territorium. Assistansen omfattar inte militära maktmedel och inte heller en gränsbevakningsmans befogenheter. Bestämmelser om utomstående rätt att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2

Föreslagen lydelse

gäller flera förvaltningsenheter, kan också staben för Gränsbevakningsväsendet besluta om handräckning eller assistans. Beslut om *omfattande eller annars betydande* assistans som ges utanför finskt territorium fattas av chefen för Gränsbevakningsväsendet. Om det är fråga om assistans utanför finskt territorium som är särskilt betydande med tanke på den inre säkerheten, fattas beslutet av inrikesministeriet. Bestämmelser om beslutsfattandet vid lämnande av och begäran om internationellt bistånd finns dessutom i lagen om internationellt bistånd, samarbete och annan internationell verksamhet.

79 §

Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet

Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av Försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för uppdrag som *Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen*, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av försvarsmakten.

79 a §

*Assistans av Försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet **utanför finskt territorium***

I en situation som avses i 15 b och 15 d § kan Försvarsmakten ge Gränsbevakningsväsendet assistans som motsvarar handräckning för utförande av Gränsbevakningsväsendets uppdrag inom *Finlands ekonomiska zon eller* inom en annan stats territorium. Assistansen omfattar inte militära maktmedel och inte heller en gränsbevakningsmans befogenheter. Bestämmelser om utomstående rätt att använda nödvändiga maktmedel under en

Gällande lydelse

mom. och bestämmelser om rätten till nödvärn i 4 kap. 4 § i strafflagen. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen. Bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Föreslagen lydelse

gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2 mom. och bestämmelser om rätten till nödvärn i 4 kap. 4 § i strafflagen. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen och bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

79 b §

Kostnaderna för försvarsmaktens handräckning

Försvarsmakten svarar själv för kostnaderna för den handräckning som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet när handräckningen är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådslande det är.

Om handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid försvarsmakten eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har försvarsmakten rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att med den enhet vid Gränsbevakningsväsendet som begärt handräckningen ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd, beslutar försvarsmakten om uttag av ersättning.

(ny)

79 b §

Kostnader för försvarsmaktens handräckning och assistans

Försvarsmakten svarar själv för kostnaderna för den handräckning *eller assistans* som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet när handräckningen eller assistansen är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådslande det är.

Om handräckningen *eller assistansen* binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid Försvarsmakten eller den enhet som ger handräckningen *eller assistansen* eller orsakar betydande kostnader, har Försvarsmakten rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att med den enhet vid Gränsbevakningsväsendet som begärt handräckningen ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd, beslutar försvarsmakten om uttag av ersättning.

82 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut andra uppgifter än personuppgifter till en myndighet i en annan stat, Europeiska unionen, Nordatlantiska fördragsorganisationen eller en annan internationell organisation, om det behövs för att utföra de uppgifter som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen eller det annars ligger i Finlands intresse.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Bestämmelser om utlämnande av
personuppgifter finns i lagen om behandling
av personuppgifter vid
Gränsbevakningsväsendet.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 2 §, sådan den lyder i lag 1229/2013, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Gränstrupper

I denna lag avses med gränstrupper tjänstemän vid gränsbevakningsväsendet och personer som med stöd av värnpliktslagen (1438/2007) har förordnats att tjänstgöra vid gränsbevakningsväsendet eller som fullgör frivillig militärtjänst vid gränsbevakningsväsendet, och som vid effektiviserande av rikets försvar kan anslutas till försvarsmakten.

Föreslagen lydelse

2 §

Gränstrupper

De gränstrupper som avses i 25 § i gränsbevakningslagen (578/2005) består av tjänstemän vid Gränsbevakningsväsendet och av personer som med stöd av 30 § förordnats att tjänstgöra vid Gränsbevakningsväsendet samt av personer som fullgjort den beväringstjänst som avses i värnpliktslagen (1438/2007) eller den militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (285/2022) och som med stöd av värnpliktslagen har förordnats till tjänstgöring vid Gränsbevakningsväsendet.

Gränstrupperna kan anslutas till Försvarsmakten för högst sex månader åt gången.

De tjänstemän och motsvarande tjänster som ingår i de gränstrupper som ansluts till Försvarsmakten överförs till Försvarsmakten för motsvarande tid. Tjänstemän i tjänsteförhållande för viss tid eller tjänstemän som utnämnts för viss tid till en tjänst samt motsvarande tjänsteförhållanden och tjänster överförs dock till Försvarsmakten för högst den vissa tiden i fråga. Överföringen av en tjänst eller ett tjänsteförhållande förutsätter inte tjänstemannens samtycke. De tjänstemän som överförs till Försvarsmakten behåller den lön i euro som de hade vid tidpunkten för överföringen. När anslutningen upphört fortsätter tjänstemännens tjänsteförhållande vid Gränsbevakningsväsendet i de tjänster och tjänsteförhållanden vid

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Gränsbevakningsväsendet som överfördes till
Försvarmakten vid tidpunkten för
anslutningen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) det inledande stycket i 16 § 1 mom., 17 §, 22 § 1 mom. 9 punkten samt det inledande stycket i 38 § 2 mom. och 38 § 2 mom. 4 punkten,
av dem det inledande stycket i 16 § 1 mom., 17 § och det inledande stycket i 38 § 2 mom. sådana de lyder i lag 430/2024, samt
fogas till 22 § 1 mom. en ny 10 punkt, till lagen en ny 36 a § och till 38 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1312/2022 och 430/2024, nya 5 och 6 punkter som följer:

Gällande lydelse

16 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–11, 13–15 och 15 a § för andra ändamål än det ursprungliga för

17 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga vid tillståndsprövning

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–9, 13–15 och 15 a § för andra ändamål än det ursprungliga för beslut eller utlåtanden som gäller beviljande eller giltighet av ett tillstånd, om tillståndet enligt gällande bestämmelser är beroende av sökandens eller tillståndshavarens tillförlitlighet, lämplighet eller någon annan liknande egenskap, och det

Föreslagen lydelse

16 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–11, 13–15 och 15 a § och uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen för andra ändamål än det ursprungliga för

17 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga vid tillståndsprövning

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–9, 13–15 och 15 a § samt uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen för andra ändamål än det ursprungliga för beslut eller utlåtanden som gäller beviljande eller giltighet av ett tillstånd, om tillståndet enligt gällande bestämmelser är beroende av sökandens eller

Gällande lydelse

för bedömningen av egenskapen krävs uppgifter om sökandens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel, brottslighet eller våldsamma uppträdande.

22 §

Rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har Gränsbevakningsväsendet trots sekretessbestämmelserna för utförandet av sina uppgifter rätt få uppgifter enligt följande:

9) av samfund och sammanslutningar uppgifter om passagerare och fordons personal för utförandet av uppgifter som utförs i samverkan och som avses i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet (687/2009); bestämmelser om rätten att få uppgifter ur flygtrafikens PNR-uppgifter finns i lagen om användning av flygpasageraruppgifter för bekämpning av terroristbrott och grov brottslighet (657/2019).

(ny)

Föreslagen lydelse

tillståndshavarens tillförlitlighet, lämplighet eller någon annan liknande egenskap, och det för bedömningen av egenskapen krävs uppgifter om sökandens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel, brottslighet eller våldsamma uppträdande.

22 §

Rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har Gränsbevakningsväsendet trots sekretessbestämmelserna för utförandet av sina uppgifter rätt få uppgifter enligt följande:

9) av samfund och sammanslutningar uppgifter om passagerare och fordons personal för utförandet av uppgifter som utförs i samverkan och som avses i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet (687/2009); bestämmelser om rätten att få uppgifter ur flygtrafikens PNR-uppgifter finns i lagen om användning av flygpasageraruppgifter för bekämpning av terroristbrott och grov brottslighet (657/2019),

10) för upprätthållande av gränssäkerheten, räddningsuppdrag och för utförande av de övervakningsuppgifter som enligt gällande bestämmelser ska skötas av Gränsbevakningsväsendet samt för skyddande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, av samfund och sammanslutningar övervakningsmaterial från tekniska anordningar som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder.

36 a §

Övrigt utlämnande av personuppgifter till myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter som avses i 7–11, 15 och 15

Gällande lydelse

38 §

Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11, 15 och 15 a § avsedda personuppgifter till

4) behöriga myndigheter som avses i internationella förpliktelser eller arrangemang som avser återtagande av personer som olagligen inkommit och vistas i landet, för utförande av de uppdrag som avses i de internationella förpliktelserna eller arrangemangen.

Föreslagen lydelse

a § samt uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen till behöriga myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

1) för utförande av uppgifter som gäller sjöräddning, bekämpning av miljöskador eller säkerheten i havsområdena,

2) för utförande av uppgifter som gäller territorialövervakning eller militärt försvar.

38 §

Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11, 15 och 15 a § avsedda personuppgifter *samt uppgifter i det sjöräddningsregister som avses i 12 § i sjöräddningslagen till*

4) behöriga myndigheter som avses i internationella förpliktelser eller arrangemang som avser återtagande av personer som olagligen inkommit och vistas i landet, för utförande av de uppdrag som avses i de internationella förpliktelserna eller arrangemangen,

5) *den myndighet i en annan stat som ansvarar för sjöräddningsuppgifter, bekämpning av miljöskador eller säkerheten i havsområden, om utlämnandet av uppgifter är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendet eller myndigheten i den andra staten ska kunna utföra sina uppgifter,*

6) *den myndighet i en annan stat som ansvarar för territorialövervakning eller militärt försvar, om utlämnandet av uppgifter är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendet eller myndigheten i den andra staten ska kunna utföra sina uppgifter.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 17 § 2 mom. 7 punkten, sådan den lyder i lag 261/2024,
och
fogas till 17 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1209/2020, 423/2017, 1309/2022 och
261/2024, en ny 8 punkt, som följer:

Gällande lydelse

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte heller

7) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör svenska polismän som är verksamma på finskt territorium med stöd av artiklarna 3 och 4 i avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet (FördrS 3 och 5/2025).

Föreslagen lydelse

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte heller

7) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör svenska polismän som är verksamma på finskt territorium med stöd av artiklarna 3 och 4 i avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet (FördrS 3 och 5/2025),

8) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från främmande stater som ger gränssäkerhetsbistånd inom finskt territorium med stöd av 15 d § i gränsbevakningslagen (578/2005).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon

I enlighet med riksdagens beslut:
fogas till 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), sådan paragrafen lyder i lag 938/2024, ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

19 §

*Övervakning och
gränsbevakningsmyndighetens
förelägganden*

Föreslagen lydelse

19 §

*Övervakning och
gränsbevakningsmyndighetens
förelägganden*

(ny)

*Bestämmelser om
Gränsbevakningsväsendets uppgifter och
befogenheter vid övervakningen av kritisk
undervattensinfrastruktur inom den
ekonomiska zonen finns i
gränsbevakningslagen (578/2005).*

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 13 § i lagen om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (124/2024) som följer:

Gällande lydelse

13 §

Försvarmaktens behörighet att ställa ett område till den sändande statens förfogande

Försvarmakten kan på ett område som den förfogar över ställa sådana platser till den sändande statens förfogande som avses i artikel VII.10 a i avtalet.

Föreslagen lydelse

13 §

*Försvarmaktens **och Gränsbevakningsväsendets** behörighet att ställa ett område till den sändande statens förfogande*

Försvarmakten *och* Gränsbevakningsväsendet kan på ett område som de förfogar över ställa sådana platser till den sändande statens förfogande som avses i artikel VII.10 a i avtalet.

Denna lag träder i kraft den 20 .